

BRANSCH- ÖVERSIKTEN

En svensk, nordisk och
internationell kartläggning av
arkitekt-, teknikonsult- och
industrikonsultbranschen

NYCKELTAL 2018 (2017)

94,5
miljarder

Branschen omsatte i Sverige 94,5 miljarder kronor (86 miljarder)

8
procent

Omsättningstillväxten var 8 % jämfört med 2017¹

26,5
miljarder

Svenska koncerner omsatte 26,5 miljarder kronor i dotterbolag utomlands (17,4 miljarder)

72 700
medarbetare

Branschen sysselsatte 72 700 medarbetare i Sverige (66 200)

7
procent

Personaltillväxten var 7 % jämfört med 2017²

22 400
medarbetare

Svenska koncerner sysselsatte 22 400 medarbetare i dotterbolag utomlands (16 000)

11 200
företag

Branschen bestod av cirka 11 200 företag i Sverige

1 324
kkkr

Omsättningen per anställd var 1 324 kkr (1 300 kkr) *

7,1
procent

Den genomsnittliga rörelsemarginalen var 7,1 % (7,4 %) *

6,9
procent

Den genomsnittliga vinstmarginalen var 6,9 % (7,1 %)

5,1
procent

Den genomsnittliga nettomarginalen var 5,1 % (4,7 %)

34
procent

Den genomsnittliga andelen kvinnor i branschen var 34 % (35 %)

¹ I årets bevakning har företag, som tillsammans omsätter drygt 1,3 miljarder kr, lagts till i bevakningen. Därför blir den reella tillväxten 8 % och inte 10 %.

² I årets bevakning har företag, som tillsammans sysselsätter 1 800 medarbetare, lagts till i bevakningen. Därför blir den reella tillväxten 7 % och inte 10 %.

* Nyckeltalen är beräknade från de 300 största företagen, som tillsammans representerar 79 % av branschens omsättning och 77 % av branschens medarbetare.

OM BRANSCH- ÖVERSIKTEN

Branschöversikten har publicerats av Innovationsföretagen (tidigare Svenska Teknik&Designföretagen) sedan 1995. Branschöversikten är en sammanställning över arkitekt-, teknikonsult- och industrikon-sultbranschen i Sverige, Norden och Europa. I rapporten presenteras rankinglistor över de största företagsgrupperna på respektive marknad, intressanta nyckeltal, nyheter kring strukturaffärer samt information om utvecklingen och konjunkturen inom sektorn under det senaste året.

Sedan 2005 medverkar Innovationsföretagens motsvarigheter i de nordiska grannländerna. Samarbetsorganisationerna i årets rapport är FRI i Danmark, RIF & Arkitektbedriftene i Norge, SKOL & ATL (arkitektorganisationen) i Finland samt FRV & Samark på Island.

Siffrorna i rapporten bygger på senast tillgängliga siffror som vi kunnat få tag på för respektive företag. För drygt hälften av företagen motsvarar detta kalenderboks-lut för 2018. Resterande företag har brutet rä-kenskapsår 2018/19. Vi redovisar siffror från senast tillgängliga bokslut. I vissa fall är det senast tillgängliga bokslutet från 2017/18. För enkelhetens skull refererar vi till de samman-ställda siffrorna som gällande för 2018.

Företagsinformationen i rapporten har samlats in via databaserna Soliditet (Sverige) och Dow Jones Companies & Executives (Europa), från de nordiska organisationerna, direkt från företagen eller via företagens hemsidor. Bevakningen omfattar omkring 2000 företag i Sverige, Norden och Europa. Att samla in informationen är ett omfattande arbete och i vissa fall går det inte att få tag i tillförlitlig information. Informationen för de internationella företagen är svårare att få tag i. I Sverige är årsredovisningar publika dokument. Så är det inte i alla länder och många företag lämnar ogärna ut sina siffror. I de fallen använder vi den senaste tillgängliga informationen vi kan finna. Alla företag som förekommer eller borde förekomma i rapporten uppmannas därför att kontakta Innovationsföretagen och skicka in sina uppgifter för att säkerställa att informationen om dem blir korrekt.

Tack till alla företag som hjälpt oss genom att skicka in sina siffror /årsredovisningar!

Vi vill även speciellt tacka Charlotte Bergman (ELU Konsult), Sara Lindmark (i3tex), Erik Landgren (KIWA Inspecta), Per-Henrik Johansson (Liljewall), Viktor Svensson (Rejlers), Søren Adamsen (COWI), Grethe Bergly (Multiconsult), Geir Syrtveit (ViaNova Plan og Trafikk), Sveinn Ingi Ólafsson (Verkis), Jyrki Keinänen (A-Insinööri) för deras medverkan i intervjuer!

DAVID CRAMÉR

ANALYSCHEF INNOVATIONSFÖRETAGEN
OCH ANSVARIG FÖR BRANSCHÖVERSIKTEN,
david.cramer@innovationsforetagen.se
+46 8 762 67 02

Omslagsbild: Ombyggnaden av Nationalmuseum vann ROT-priset och Stålbbyggnadspriset. Wingårdhs och Tengbom.

Foto: Linn Ahlgren, Nationalmuseum.

Innovationsföretagen
i samarbete med Pär Ek Grafisk Form
Tryck: Brandfactory Stockholm 2019

INNEHÅLL

Om Innovationsföretagen	4
Förord förbundsdirektör Magnus Höij	5
Innovationsföretagens medlemsföretag och branscher	6

DEN SVENSKA MARKNADEN 8

Sektorns utveckling 2018 och 2019	8
Ekonomisk utveckling	9
Intervju, Erik Landgren, Kiwa Inspecta	13
Jämförelse med andra branscher	14
Intervju, Sara Lindmark, i3tex	15
Nyckeltal för de största svenska konsultföretagen	16
Intervju, Charlotte Bergman, ELU Konsult	17
De 50 största arkitektgrupperna	18
De 50 största grupperna inom industriteknik	19
Intervju, Per-Henrik Johansson, Liljewall	20
Svenska strukturaffärer	25
Intervju, Viktor Svensson, Rejlers	26
De 30 största koncernerna i Sverige	27
De 300 största koncernerna i Sverige	28

DEN NORDISKA MARKNADEN 34

Nordisk jämförelse av nyckeltal	36
De 10 största koncernerna i Norden	37
Nordens 50 största arkitektgrupper	38
FRI – Danska marknaden	39
Intervju, Søren Adamsen, COWI	42
Danmarks 100 största koncerner	44
RIF – Norska marknaden	46
Intervju, Geir Syrtveit, ViaNova	47
Intervju, Grete Bergly, Multiconsult	48
AB – Norska marknaden	51
Norges 100 största koncerner	54
FRV – Isländska marknaden	56
Intervju, Sveinn Ingi Ólafsson, Verkis	57
Islands 25 största koncerner	58
SKOL – Finska marknaden	59
Intervju, Jyrki Keinänen, AINS Group	60
ATL – Finska Marknaden	62
Intervju, Kalle Euro, ATL	62
Finlands 100 största koncerner	64

DEN INTERNATIONELLA MARKNADEN 66

Internationell utveckling	68
Resultatutveckling Europas topp 200	68
Världens 10 största koncerner	68
Börsnoterade teknikonsultföretag – en jämförelse	69
Europas 50 största arkitektgrupper	70
Europas 200 största koncerner	71

OM INNOVATIONS- FÖRETAGEN

Innovationsföretagen är en bransch- och arbetsgivarorganisation som representerar innovativa företag inom den kunskapsintensiva tjänstesektorn. Vi samlar cirka 720 medlemsföretag, som tillsammans har 39 000 anställda. Vårt uppdrag är att skapa förutsättningar för en världsledande arkitekt- och ingenjörbransch.

Innovationsföretagen är en del av Almega, Sveriges ledande organisation för tjänsteföretag, och Svenskt Näringsliv, som båda värnar om förutsättningarna för tjänstesektorn och näringslivet i stort samt om Sveriges konkurrenskraft i världen.

Vi är medlemmar i flera internationella branschorganisationer; FIDIC och EFCA, den globala respektive europeiska branschorganisationen för teknik konsulter, samt ACE, den europeiska branschorganisationen för arkitektorganisationer. Vi deltar även i de nordiska nätverken för branschorganisationer RiNord, för teknik konsulter, och Nordiskt Praktikermöte, för arkitektorganisationer.

Namnbyte och förbundsbildning

Innovationsföretagen är det nya namnet på det som tidigare hette Svenska Teknik&Designföretagen. Namnbytet genomfördes i januari och bekräftades på föreningens årsmöte i april 2019. Med namnbytet signaleras en tydlig vilja att lyfta fram medlemmarnas värdeskapande och bidrag till både kunder och samhälle. Mycket av arbetet hos förbundets medlemmar bygger på kreativitet, problemlösning och innovation, baserat på djup kunskap om både teknik, design, samhällsutveckling och kulturer.

Namnbytet tar sin utgångspunkt i en bransch i förändring. De roller som arkitekt- och ingenjörföretag haft traditionellt förändras snabbt och skapar också ett behov av en ny berättelse om branschen.

Sedan 1 januari 2019 är Innovationsföretagen också ett eget förbund inom Almega och Svenskt Näringsliv, vilket

tydliggör vår roll som arbetsgivarorganisation och vårt engagemang att stötta medlemmarna i både kollektivavtalsutveckling och löpande arbetsrättsliga frågor.

Verksamhet

Som bransch- och arbetsgivarorganisation verkar vi för en ökad synlighet och konkurrenskraft för branschen med målet att skapa de bästa förutsättningarna för innovation och för våra medlemsföretag. Vi är medlemsföretagens språkrör och driver frågor för branschens utveckling genom information, debatt och dialog med politiker och andra beslutsfattare. Viktiga frågor är forskning och innovation, kompetensförsörjning, balanserade villkor, kloka offentliga upphandlingar, hållbarhet och en fortsatt digitalisering.

Vi stöttar våra medlemmar i arbetsgivarfrågor, erbjuder konkurrenskraftiga kollektivavtal, förmånliga försäkringar, relevanta utbildningar och seminarier samt praktiska handböcker. Hos oss får du också ett värdefullt nätverk av branschkollegor, experter och ledande arbetsrättsjurister.

Prioriterade frågor 2020

Under 2020 kommer följande fem frågor att prioriteras i Innovationsföretagens arbete.

- Ökad synlighet för landets innovations- och designdrivna företag.
- Stärkta kontraktsfrågor och affärsvillkor.
- Utbildning och kompetensutveckling.
- Avtalsrörelsen och det långsiktiga avtalsutvecklingsarbetet.
- Ett stärkt och synliggjort medlemserbjudande.

Adress: Sturegatan 11
Box 55545
SE-102 04 Stockholm
Tel: +46 8 762 6700
E-mail: info@innovationsforetagen.se
Webb: Innovationsforetagen.se

2

4

6

8

10

Innovationsföretagen

• almea

Vi som arbetar på Innovationsföretagen

- 1 **Anders Persson**, näringspolitisk chef
- 2 **David Cramér**, analyschef
- 3 **Eskil Sellgren**, konsult, anläggningsgruppen
- 4 **Hanna Byström**, förhandlingschef
- 5 **Helena Arvidsson**, förbundsassistent, projektledare
- 6 **Helena Dahlberg**, förbundsjurist
- 7 **Jannice Johansson Steijner**, konsult, arkitekturådet, utvecklingsfrågor
- 8 **Linda Fritzner**, tf kommunikationschef
- 9 **Linnea Kvist**, kommunikationschef (föräldraledig)
- 10 **Maria Elinder**, arbetsrättsjurist
- 11 **Magnus Höij**, förbundsdirektör

Det finns även en rad kollegor på Almega som stödjer Innovationsföretagens arbete.

Innovationsföretagens styrelse 2019-2020:

Mikael Vatn, Etteplan Sweden, ordförande
Charlotte Bergman, ELU Konsult
Jan Mattsson, Sweco Architects
Johan Dozzi, Tyréns
Ljot Strömseng, Norconsult
Magnus Meyer, WSP Sverige
Niklas Sörensen, Ramboll Sweden
Ulla Bergström, White arkitekter
Sara Lindmark, i3tex
Magnus Höij, Innovationsföretagen

Magnus Höij,
förbundsdirektör
Innovationsföretagen

BRANSCH-ÖVERSIKTEN 2019 SPEGLAR EN BRANSCH I FORTSATT TILLVÄXT

Det syns delvis i siffrorna: våra medlemmar har vuxit under lång tid, både antalet medarbetare och i omsättning.

Men minst lika viktigt är den allt mer framskjutna position som många av våra medlemsföretag och vår sektor har i samhällsdebatt och politik. Det är en styrkeposition som visar både på mod hos våra medlemmar, men också på ett ökat intresse från omvärlden på det vi har att erbjuda.

När detta skrivs är det lätt att hitta rubriker i tidningarna om en ökad osäkerhet på marknaden. Det talas om en annalkande lågkonjunktur på många håll. Detta ska tas på allvar, och för många av våra medlemmar kan det krävas åtgärder som kan smärta.

Men samtidigt är jag övertygad om att de tjänster och den rådgivning som våra medlemmar ger kommer att vara mer efterfrågade än någonsin. Behovet av goda underlag, genomtänkta lösningar, kloka perspektiv kommer bara att öka i betydelse. Drivkrafter som klimathot, ändrade levnadsmönster, drivet av digitalisering och globalisering eller en ändrad demografi, kommer att kräva nya lösningar, ny teknik.

Mer innovation, helt enkelt.

MAGNUS HÖIJ
FÖRBUNDSREKTÖR
INNOVATIONSFÖRETAGEN

11

INNOVATIONSFÖRETAGENS MEDLEMSFÖRETAG OCH BRANSCHER

Innovationsföretagens medlemsföretag är innovativa företag inom den kunskapsintensiva tjänstesektorn med fokus på arkitekt- och ingenjörskunnande. Det som förenar företagen är en hög grad av innovationskraft, ett utforskande arbetssätt, högt tjänsteinnehåll, högt skapande av värden, högutbildade medarbetare och hög konkurrenskraft. Forskning, utveckling och innovation är centralt för företagens verksamheter, men på olika sätt och i varierande utsträckning.

ARKITEKTER

En arkitekt arbetar med planering och utformning av byggda miljöer och rumsligheter, där målet är att anpassa dessa både funktionellt och estetiskt till den omgivning de är placerade i samt för det program det ska användas för. För att uppnå detta analyserar en arkitekt en byggnads eller en plats specifika uppbyggnad och konstruktion, dess anknytning till omgivningen, dess historia och dess möjliga framtid. Därutöver undersöks och förstås hur människor använder sig av miljön och det samband som finns här emellan. Arkitekter har generellt ett starkt hållbarhetsfokus med engagemang och kompetens i både social och ekologisk hållbarhet.

Uppdragsgivare kan vara privata företag, till exempel fastighetsägare eller kommuner, men också privatpersoner. Uppdragen finns inom samhällets hela bredd av fysisk miljö; bostäder, kontor, parker, innergårdar, handelsområden, samhällsfastigheter, stadsplanering etc.

De verktyg som en arkitekt använder sig av för att skapa en byggnad innefattar skissande, modellbyggande, ritningar i planer och snitt med 2D- och 3D-modellering.

Arkitekter kan också arbeta med möbelformgivning, samhällsplanering, stadsplanering, landskapsarkitektur, konstruktion, design, varumärkesarkitektur, miljökonsekvensutredningar och som kontrollansvarig enligt plan och bygglagen, bygglovsgranskare, med mera.

TEKNIKKONSULTER INOM BYGG OCH ANLÄGGNING

Teknikkonsulter inom bygg och anläggning planerar och utformar framtidens samhällen och städer, vilket inkluderar byggnader, infrastruktur i form av vägar, broar och avlopp samt tillgång till resurser som elektricitet och vatten. Man arbetar med privata och offentliga beställare, som till exempel fastighetsutvecklare, byggtreprenörer, kommuner, industrier, kraftproducenter, hamnar och infrastrukturförvaltare och finns med under projektets alla faser samt i alla typer av projekt inom samhällsutveckling.

Inom energiområdet arbetar man med hela kedjan inom energiplanering, produktion och distribution, som till exempel bioenergi, kraftvärme, vattenkraft, vind- och solkraft och annan förnybar energi.

Till teknik konsulterna hör också projektledare och processledare. Projektledaren planerar, leder och styr projekt. Projektledaren samordnar de olika uppdrag och arbetsuppgifter som ingår i projektet. En processledare planerar genomförandet av utvecklingsarbeten genom att föreslå en plan, modell och/eller struktur. Det är också processledarens roll att sedan leda grupper genom att bistå med egna kunskaper, idéer, metoder och verktyg för att bearbeta frågor och uppgifter.

De stora teknik konsulterna erbjuder också managementtjänster, samhällsanalys, utredningar åt offentliga

och privata beställare, rådgivning och beslutsunderlag, inventeringar samt besiktningar vid förvärv av verksamheter och tillgångar, miljötjänster, energieffektivisering samt expertkunskaper inom en mängd områden.

INDUSTRIKONSULTER OCH TECHFÖRETAG

Det har länge funnits ingenjörskonst specialiserade på att hjälpa andra företag och offentliga beställare med ingenjörskonst och beräkningar i samband med produktutveckling, produktion och avancerade konstruktioner. I en allt hårdnande internationell konkurrens har de utvecklats till kompletta designhus, de har i allt större grad tagit över traditionella företags tekniska utveckling och besitter all kompetens som krävs för att utveckla konkurrenskraftiga produkter, system och tjänster. Det innefattar kompetensområden som design, mekanik, tekniska beräkningar, elektronik, inbyggda system och mjukvara samt prototypframtagning och användargränssnitt. Produkter och system som nyutvecklas behöver också kunna produceras och levereras. Här hjälper företagen till med produktionsutveckling, produktionsteknik, automation av tillverkningsprocesser, testsystem, kvalitetskontroller samt framtagning av testutrustning, produktionsutrustning och verktygsframställning.

De företag som kallas för industriteknikkonsulter, förenklat industrikonsulter, har kontinuerligt, och i samklang med den tekniska utvecklingen och digitaliseringen, ständigt breddat sina verksamhetsområden. Kunskap som är helt vital för tillverkningsindustrins möjligheter att klara en allt hårdare internationell konkurrens och för att öka produktivitet i produktion. Industrikonsulterna ger sina kunder direkt tillgång till den senaste tekniken, skapar förutsättningar för effektiv system- och produktutveckling samt möjliggör snabb omställning.

Företagen levererar även tjänster, tekniska lösningar, utbildning och helt nya typer av stödsystem för teknikin-

SEKTORNS UTVECKLING 2018 OCH 2019

Branschen fortsatte att växa och konsolideras under 2018, samtidigt som den gick in i en avmattningsfas efter flera års tillväxt och starkt orderläge. Mycket tyder på att peaken passerades under 2018. Även om marknaden alltjämt är god så har orderingången bromsat in, orderböckerna minskat, lönsamheten avtagit och konsolideringstakten saktat in. Vinstmarginalen minskade till 6,9 % från 7,1 % under 2017. Rörelsemarginalen minskade till 7,1 % från 7,4 % 2017.

Företagen i branschen

Branschen definieras i den här rapporten som teknikonsultföretag inom bygg och anläggning, industriteknik- och techföretag, arkitektföretag, TIC-företag (Test, inspektion och certifiering) och forsknings- och utvecklingsföretag.

Branschen består av drygt 11 100 företag. 9 654 av dessa företag har 0–2 anställda. 20 företag har fler än 500 anställda och 13 koncerner har fler än 1 000 anställda. Konsolideringstrenden har fortsatt, men börjar nu lugna ned sig. De stora koncernerna fortsätter dock att bli större, både nationellt och internationellt.

Storleksfördelningen ser ut enligt följande:

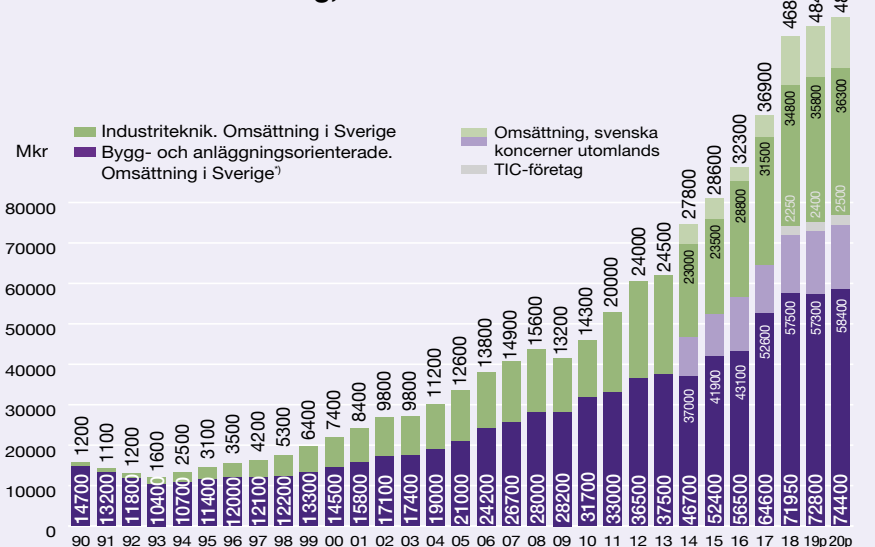
Antal anställda	Antal företag
501–	20
101–500	44
51–100	63
21–50	172
11–20	148
3–10	1 056
0–2	9 654
	11 157

Branschen växer vidare

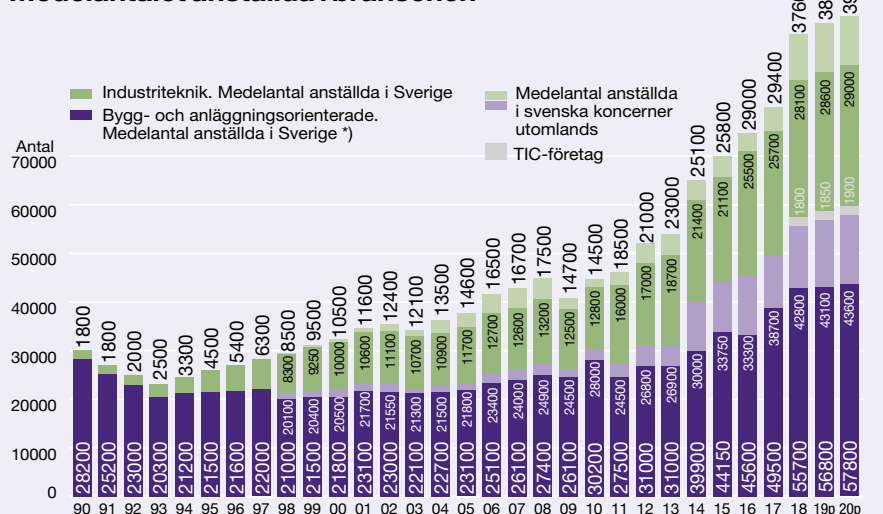
De dryga 11 000 företagen i branschen omsatte tillsammans 94,5 miljarder kronor och sysselsatte 72 700 medarbetare under 2018. Under 2017 omsatte branschen 86 miljarder kronor och sysselsatte 66 200 personer. Antalet företag som ingår i bevakningen och ingår i branschdefinitionen har ökat under året vilket förklarar en del av tillväxten, motsvarande 1,3 miljarder och 1 800 medarbe-

Branschens omsättning, Mkr

Medelantalet anställda i branschen

*) Av de bygg- och anläggningsorienterade företagen representerade arkitektföretagen i Sverige 11 500 MSEK i omsättning och 9 400 anställda under 2018.
TIC-företag = Test, Inspektion & Certifiering

Källa: Innovationsföretagen

**BRANSCHEN I SVERIGE
OMSATTE 94,5 MILJARDER
OCH SYSSELSATTE 72 700
MEDARBETARE UNDER 2018.**

tare. Den faktiska tillväxten var 7,2 miljarder kronor och 4 700 medarbetare, vilket motsvarar en tillväxt på 8 % respektive 7 %. De svenska koncernernas dotterbolag utomlands växte ordentligt under året. De omsatte 26,5 miljarder kronor och sysselsatte 22 400 medarbetare utomlands. Att jämföra med 17,4 miljarder och 16 000 medarbetare under 2017. En stor del av tillväxten ligger givetvis i ÅF's³ förvärv av finska Pöyry i slutet av 2018. Men det har skett en hel del andra förvärv av andra aktörer också. Dessutom har Technias utländska verksamheter lagts till bevakningen. Det motsvarar drygt 900 miljoner kronor.

Nyckeltal

Nyckeltalen är beräknade utifrån årsredovisningarna från de 300 största koncernerna där det finns kompletta upp-

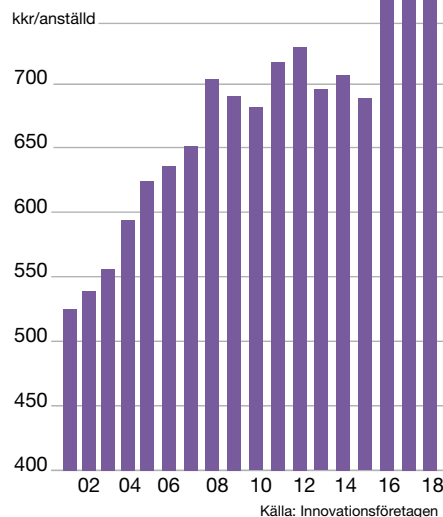
gifter att använda sig av därifrån. De kan därmed skilja sig marginellt från hela branschens noteringar.

Omsättningen per anställd ökade till 1 324 kkr under 2018 från 1 299 kkr 2017. Med de utländska dotterbolagen blev omsättningen per anställd 1 281 kkr. Även det en ökning från året innan då den var 1 264 kkr.

Lönsamheten försvagades dock, enligt förväntan, då rekordårens beläggingsgrader minskat till mer normala nivåer och prisutvecklingen bromsat upp. Vinstmarginalen bland de 300 största företagen var 6,9 % under 2018. Ned från 7,1 % 2017. Även rörelsemarginalen minskade. Den var 7,1 % mot 7,4 % året

³ ÅF Pöyry bytte i november 2019 varumärke till AFRY. Läs mer om detta under strukturafrägar.

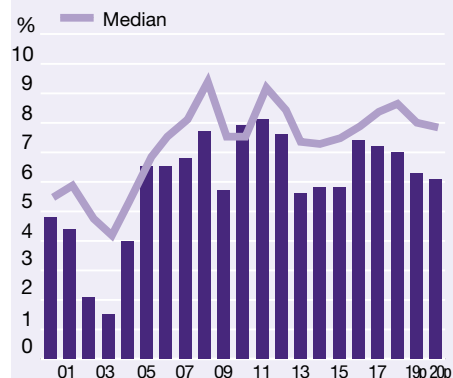
Förädlingsvärdet i de 300 största företagen

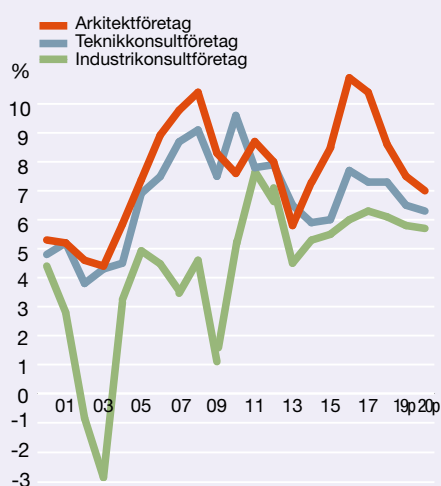
Ekonomisk utveckling (löpande priser)

	Omsättning kkr per anställd														Resultat efter finansiella poster kkr per anställd													
	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19p	20p	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19p	20p		
De 300 ³ största koncernerna	1 037	1 017	1 065	1 130	1 161	1 150	1 165	1 182	1 230	1 302	1 326	1 322	1 326	78	46	85	92	88	64	67	69	91	94	92	83	81		
Byggorienterade	1 102	1 086	1 125	1 150	1 171	1 194	1 181	1 213	1 286	1 354	1 386	1 368	1 379	101	81	104	92	92	76	71	77	106	107	104	91	89		
varav																												
Arkitektföretag	1 063	1 098	1 099	1 132	1 158	1 214	1 159	1 177	1 264	1 283	1 290	1 290	1 296	110	87	84	98	92	63	84	100	138	133	111	97	91		
Teknikkonsultföretag	1 107	1 184	1 129	1 153	1 174	1 093	1 184	1 219	1 290	1 372	1 410	1 388	1 400	101	80	107	90	92	79	70	73	106	103	104	90	88		
Industrikonsultföretag	949	964	954	1 099	1 148	1 093	1 143	1 136	1 153	1 237	1 250	1 265	1 260	44	-17	45	91	82	49	61	58	70	79	77	73	72		

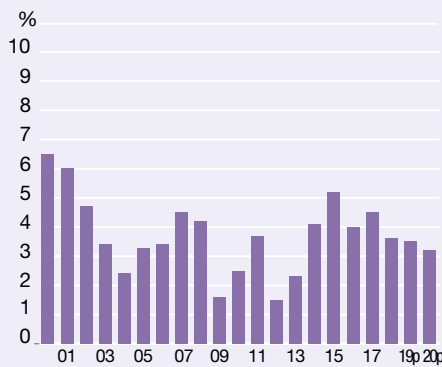
Vinstmarginaler i de 300 största konsultföretagen

Vinstmarginal

Lönekostnadsökning per årsarbete

Källa: Innovationsföretagen

**” SVENSKA DOTTERBOLAG
UTOMLANDS OMSATTE 26,5
MILJARDER OCH SYSSELSATTE
22 400 MEDARBETARE UNDER 2018.**

innan. Rörelsemarginalen mäts här enligt svensk praxis, efter avskrivningar. EBIT i internationella termer. Internationellt används ofta EBITDA, rörelsemarginalen innan avskrivningar. EBITDA-marginalen var 8,6% under 2018, också den lägre än under 2017 då den var 9,2%. Nettomarginalen (årets resultat efter skatt) ökade dock till 5,1% från 4,7% föregående år. Indikationerna under året tyder på att lönsamheten försvagats ytterligare en aning under 2019 men att den möjligen planar ut under 2020. De börsnoterade bolagen inledde året

starkt lönsamhetsmässigt men utvecklingen har sedan mattats av. Den genomsnittliga vinstmarginalen för de tre första kvartalen visar på en försvagning med omkring 1 procentenhet jämfört med 2018. Även Innovationsföretagens medlemsundersökningar visar på ett liknande förlopp. Där mäts rörelsemarginalen, som var god i början på året men som sedan fallit avsevärt under årets andra tertial. Där ska man dock ha i åtanke att semestermånaderna infaller under mätperioden. Men även jämfört med samma period tidigare år var lönsamhe-

ten sämre. Så, bilden av en avmattande lönsamhet stämmer.

Förädlingsvärdet

Förädlingsvärdet per anställd ökade till 858 kkr under 2018 från 855 kkr under 2017. Förädlingsvärdet motsvarar den värdeökning som företagen tillför i sin produktion och uttrycks också som företagets bidrag till BNP. Rent konkret är det företagets försäljning minus kostnaderna för insatsvarorna. Beräkningen görs genom att summera företagets lönekostnader och sociala avgifter, rörelseresultat samt avskrivningar. Tillsammans utgör de förädlingsvärdet. Det värdet delas sedan med medelantalet anställda för att visa förädlingsvärdet per anställd. I diagrammet som visar förädlingsvärdets utveckling över tiden syns ett tydligt hopp mellan 2015 och 2016, från nivåer kring 700 kkr till drygt 800 kkr per anställd. Detta beror på den förändrade årsredovisningslagen som trädde i kraft 2016 som innebär att mindre företag inte behöver upplysa om löner och sociala avgifter med särskild specificering av pensionskostnader. Effekten av förändring blev dock större än att bara pensionskostnaderna räknades med. Då den enda redovisningen av lönekostnader numer är personalkostnaderna i resultaträkningen innebär det att även kompetensutvecklingskostnader kommer med. Därav den stora ökningen mellan 2015 och 2016. Förädlingsvärdet speglar alltså fler kostnader än innan.

Soliditeten

Soliditet är ett sätt att mäta hur ett företags tillgångar ser ut i relation till dess skulder. Här jämför man det egna kapitalet mot de totala tillgångarna. En tumregel säger att man bör ha en soliditet över 30%. Samtidigt ska den inte vara för hög. Det innebär att företagets kapital är överksam och inte genererar intäkter. Soliditeten i branschen var 38% under 2018, vilket är en minskning från 40% under 2017. Men soliditeten är generellt sett god i branschen även om tendensen är att den är lite lägre nu än för 5-10 år sedan. En del av förklaringen för detta är

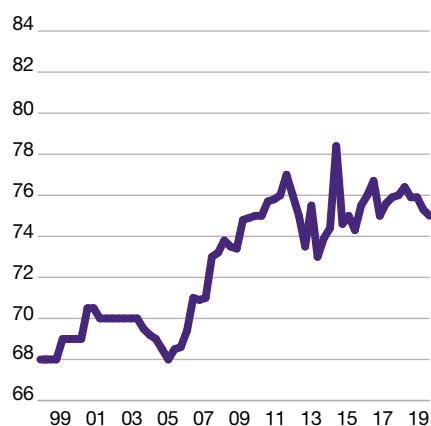
Investeringar i Sverige

	2018		2019 p		2020 p
	miljarder kr	%	%	%	%
Bostäder	262,0	-4	-8	-5	
Lokaler	176,6	11	4	-1	
Industribyggnader	8,2	0	-18	4	
Infrastruktur och övriga anläggningar	96,3	6	3	4	
Bygginvesteringar totalt	543,1	2	-2	-2	
Industrins investeringar i maskiner och utrustning enligt SCB och Innovationsföretagen	55,1	-5	-7	±2	

Bygg- och industriinvesteringar i Sverige 2018, samt prognoser för 2019 och 2020.

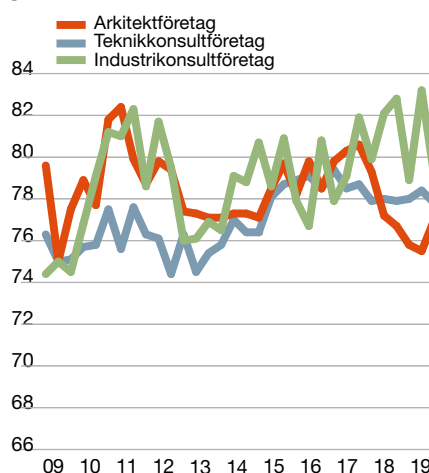
Källa: SCB och Sveriges Byggindustrier

Genomsnittlig debiteringsgrad börsnoterade företag

De börsnoterade företagens debiteringsgrader är vägda efter företagens respektive storlek.

Genomsnittlig debiteringsgrad per delsektor

Från medlemsundersökningar till Investeringssignalen, vägt på företagens respektive storlek.

Stockholm Loop, Masmo Skyline and Footboat av Belatchew Arkitekter som vann Architectural Review MIPIM Future Project Awards.

ILLUSTRATION: BELATCHEW ARKITEKTER

med största säkerhet den ökade konsolideringsgraden. När förvärven av företag ökar så ökar ju även belåningen, vilket borde påverka soliditeten till viss del.

Lönekostnader

Lönekostnaderna per anställd ökade med 3,6% mellan 2017 och 2018. Sedan 2014 har lönekostnadsökningarna legat på mellan fyra och drygt fem procent. Så noteringen för 2018 kan vara ett trendbrott. Lönekostnaderna mäts som personalkostnader per anställd som det rapporteras i årsredovisningarna. För de mindre företagen räknas alltså alla personalrelaterade kostnader sedan 2016 medan det för de större företagen räknas lönekostnader och sociala avgifter. Vid lönekostnadsberäkningarna används samma underlag för båda de jämförande åren. Alltså, finns endast personalkostnader i resultaträkningen tillgängligt så används det måttet för båda åren. Därmed ska siffrorna vara jämförbara även om sättet som löner redovisas på i årsredovisningarna förändras. Man kan dock argumentera för att begreppet ska kallas för personalkostnader snarare än lönekostnader, eftersom det för de flesta företagen är vad som redovisas sedan 2016. Den genomsnittliga personalkostnaden var 780 kkr under 2018, vilket alltså är en ökning med 3,6% från de 753 kkr under 2017.

Debiteringsgraden (diagram på sidan 10)

Debiteringsgraden i branschen har ökat under många år. Det har varit ett av de huvudsakliga instrumenten att balansera löneökningarna med för att behålla lönsamheten, då prisutvecklingen inte kunnat matcha löneökningarna. Skillnaden med debiteringsgraden jämfört med andra nyckeltal är givetvis att det finns ett tak. Den kan alltså inte fortsätta att öka i all evighet. För att behålla innovations- och konkurrenskraften som företag behöver man investera en del i forskning och utveckling samt i kompetensutveckling. Dessutom tillkommer administration och försäljning som overheadkostnader. Så det gäller att hitta en så hög belägningsgrad som möjligt som ger utrymme för de kostnaderna och resurserna. Debiteringsgraden bland medlemsföretagen har närmat sig 80% under åren 2016 och 2017. Under 2018 har ökningen stannat av och i år sjönk debiteringsgraden till genomsnittsnivåer kring drygt 78%. Arkitektföretagen hade genomsnittliga debiteringsgrader på 78,8% under 2015 och 79,4% under 2016, för att peaka på 80,1% under 2017. Under 2018 vände den ned till 76,6% och de två första tertialen i år har den legat på 76,4%. För teknik konsulterna har debiteringsgraden varit jämnare. Den var 78,6% under 2015, 79,0% 2016, 78,4%

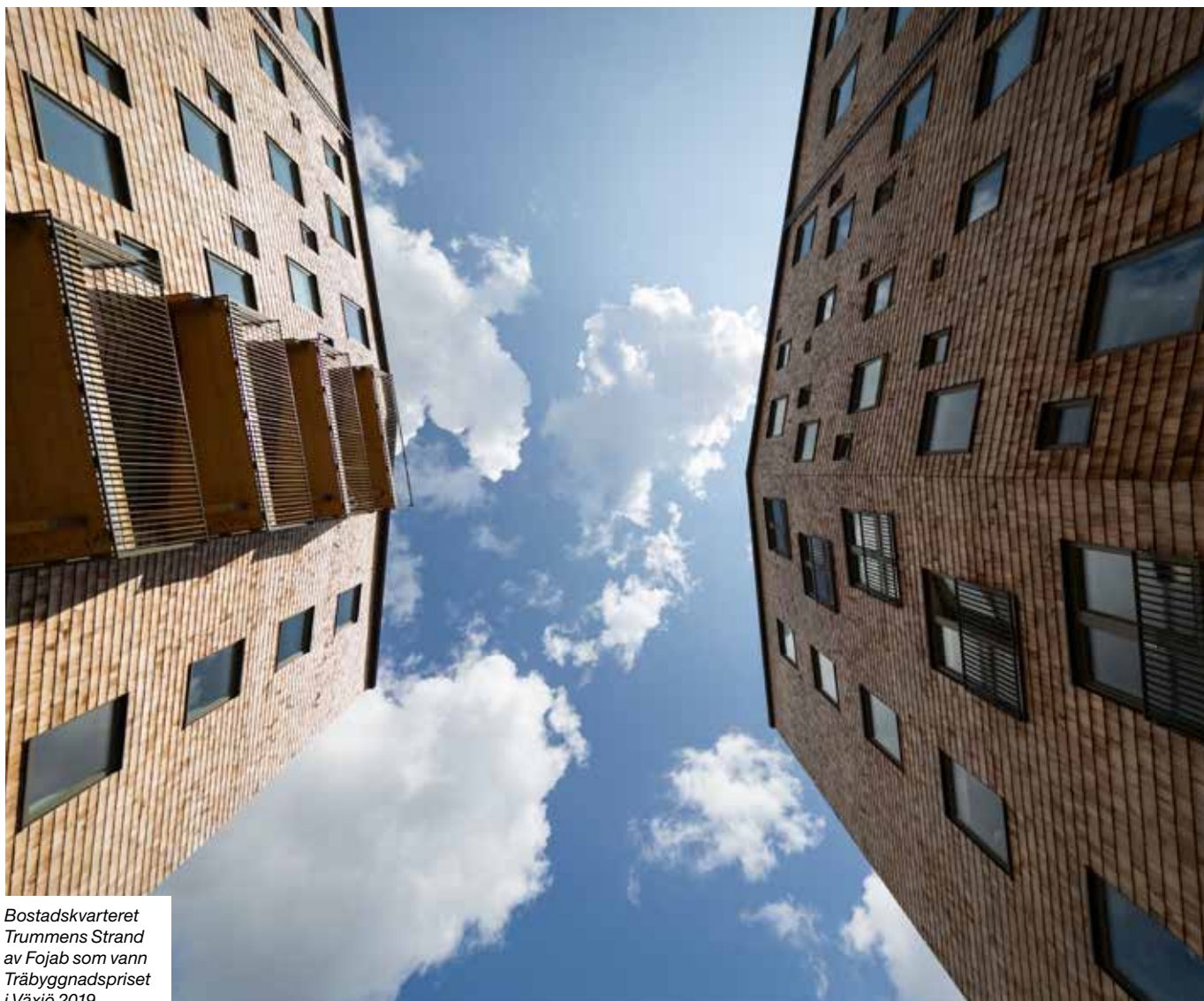
2017 och 78,0% under 2018. Hittills under 2019 har den legat på 78,1%. Industrikonstulternas debiteringsgrad ser ut att ha peakat i år. Den var 79,1% under 2015 och 78,5% under 2016. Sedan 80,3% 2017 och 81,3% 2018. Hittills i år har den legat på 81,2%.

De börsnoterade bolagen uppvisar en liknande utveckling som medlemsföretagen i övrigt. De har legat på debiteringsgrader kring 76% för att 2018 hamna strax under, på 75,7% i genomsnitt. Hittills i år har den legat på 75,1%.

Den troliga utvecklingen framöver är att nivåerna för den genomsnittliga debiteringsgraden stabiliserar sig omkring nuvarande nivåer. Kanske att den ökar något för arkitektföretagen under det kommande året eller två.

Arkitektföretagen

Arkitektbranschen omsatte 11,5 miljarder kronor i Sverige under 2018, mot 11 miljarder under 2017. Antalet anställda i arkitektföretag ökade till 9 400 från 9 000. Omsättningen per anställd var därmed 1 223 kkr för hela arkitektbranschen. Bland de 300 största företagen var den något högre, 1 290 kkr per anställd. Svenska arkitektföretag omsatte 1,5 miljarder kronor och sysselsatte 900 medarbetare i dotterbolag utomlands. Lönsamheten försämrades under 2018, vilket var förväntat med tanke på den vi-

*Bostadskvarteret
Trummens Strand
av Fojab som vann
Träbyggnadspriset
i Växjö 2019.*

FOTO: ANDERS BERGÖN

*Malmö Saluhall
av Wingårdhs.
Vann Malmös
stadsbyggnadspris.*

FOTO: ANDRÉ PIHL

INTERVJU
ERIK
LANDGREN
VD KIWA
INSPECTA
SVERIGE

”OMSÄTTNINGSTILLVÄXTEN
I BRANSCHEN VAR 8 % UNDER 2018.

”VI ÄR EN PARTNER SOM SÄKRAR KVALITETEN I PRODUKTER OCH TJÄNSTER”

Det talas om en avmattning, hur ser marknadsutvecklingen ut för er under 2020–2021?

Vi ser fortsatt en positiv utveckling. I vår bransch är vi en partner som i mångt och mycket behövs för att kunna bedriva verksamhet. Våra tjänster säkrar kvaliteten hos produkter och tjänster och ger även marknadstillträde.

Även i lite sämre tider passar våra kunder på att säkra sin verksamhet för framtiden genom expansion och uppdatering av befintliga produktionsanläggningar osv. Detta medför att behovet av våra tjänster finns och vi kan bli en bra partner för framtida tillväxt hos våra kunder.

Hur ser ni på och hur driver ni innovation hos er?

Att ständigt utvecklas och tillföra tjänster till nytta för våra kunder är något vi hela tiden tittar på. Att vara en helhetsleverantör av TIC-tjänster

Erik Landgren, vd Kiwa Inspecta Sverige

(Test, Inspektion och Certifiering) är viktigt då vi kan underlätta för våra kunder och vara en partner för dem under hela produkt- och processlivscykeln.

Employer branding blir allt viktigare i kampen om talangerna. Hur fungerar den unga genera-

tionen och hur jobbar ni för att vara en attraktiv arbetsgivare?

Vi har i dag ett gediget program för nya och mer etablerade medarbetare med bland annat ett ledarskapsprogram för våra talanger. Detta bedrivs både i Sverige och på koncernnivå.

Vi har dock en utmaning i att förklara vad vi gör inom TIC och de möjligheter jobbet innebär, vi har så mycket intressant att erbjuda. Hos oss kan man jobba med allt från inspektion av nöjesfält till att räkna på avancerade konstruktioner inom kärnkraft. TIC är en unik bransch som är väldigt utvecklande och innebär en stor omväxling i det dagliga arbetet.

Vilka kompetenser ökar behovet för framöver?

Vi har ett konstant behov av personer med teknisk driv. Även vår verksamhet blir mer och mer digi-

taliserad. Så vi ser ett stort behov av drivna och duktiga medarbetare med rätt bakgrund tekniskt men också en nyfikenhet, driv och vilja att utvecklas är inte minst lika viktigt.

Hur kan konsulterna bidra till utvecklingen av ett hållbart samhälle?

Detta är en av de sakerna som gör att jag verkligen tycker att vår bransch är så rolig att jobba inom. De tjänster vi utför har en direkt koppling till hållbarhet. Att i ett projekt jobba med livstidsförlängning av en anläggning, miljörevision, energikartläggningar, vind och solkraft, riskanalyser och test och inspektion för säkerhet och prestanda för minskad risk för miljöpåverkan, är bara några saker som det vi gör dagligen som direkt påverkar hållbarhet.

Hur löser ni lönsamhetsekvationen med ökande löner och stagnerande priser?

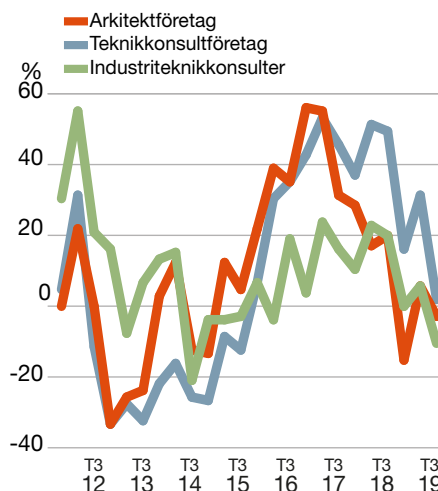
Detta är såklart något som de flesta branscher står inför. Jag ser dock att vi verkligen tillför ett unikt värde till våra kunders produkter och processer och detta är också något våra kunder ser.

kande bostadssektorn parallellt med en ökande andel offentliga uppdrag, vilket tenderar att pressa ned genomsnittspriserna. Rörelsemarginalen var 9,2 %. Ned från 11,4 % under 2017. Vinstmarginalen var 8,6 % jämfört med 10,3 % under 2017. Lönsamheten har fortsatt att försvagas under 2019. Men mycket tyder på att tendensen planar ut under 2020. Avmattningen i arkitektbranschen i allmänhet och bostadssektorn i synnerhet har troligtvis bottnat i år. Indikationer finns om att marknadsläget nu stabiliseras på en lite lägre nivå jämfört med åren 2015–2018.

Industrikonsulterna (industri-teknik- och techföretag)

Industrikonsultbranschen växte rejält under 2018. Den omsatte 34,8 miljarder kronor och sysselsatte 28 100 medarbetare i Sverige. Det är en ökning från de 31,5 miljarder kronor och 25 700 anställda som redovisades för 2017. Omsättningen per anställd var 1 238 kkr för

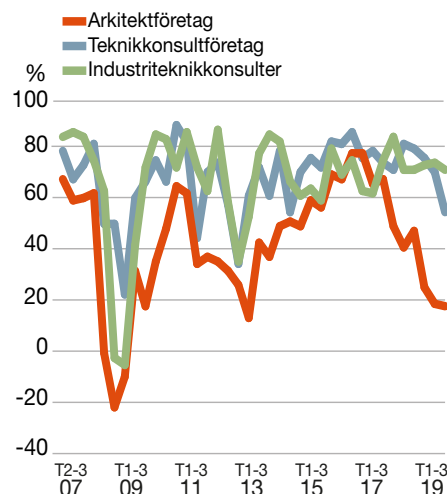
Företagens uppfattning om prisbildens utveckling

Diagrammen över prisbildens utveckling visar nettototalen mellan andelen företag som har höjt sina priser minus de som sänkt sina priser under de senaste 6 månaderna.

Källa: Innovationsföretagen

Personalstyrkans utveckling

Förväntningarna på personalstyrkans utveckling visar nettototalen mellan andelen företag som tror personalstyrkan ökar minus de som tror att den minskar under de kommande 6 månaderna.

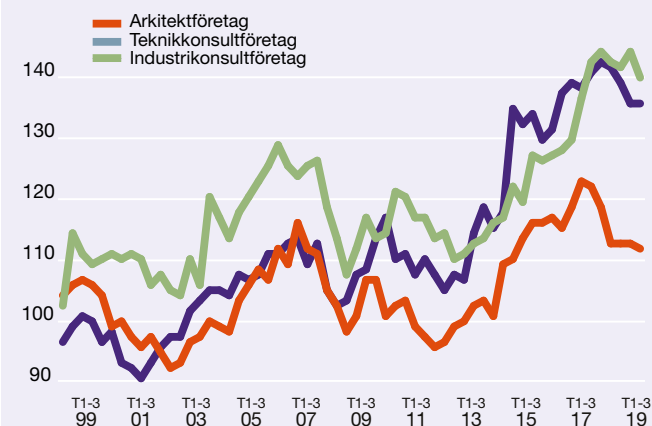
Källa: Innovationsföretagen

**RÖRELSEMARGINALEN
MINSKADE TILL 7,1 % UNDER
2018 FRÅN, 7,4 % UNDER 2017.**

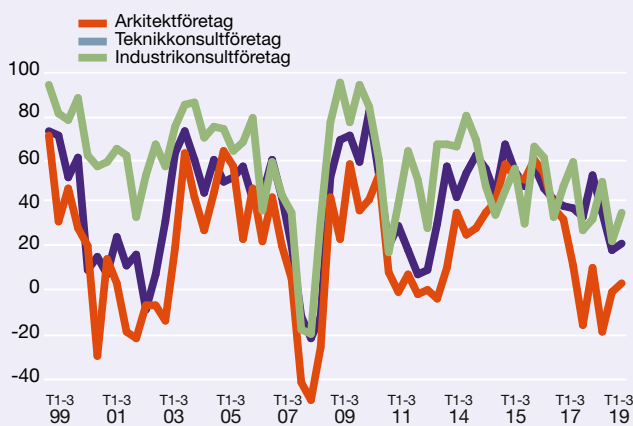

Orderstocksindex och konfidensindikatorn (förväntningar)

Orderstocksindex

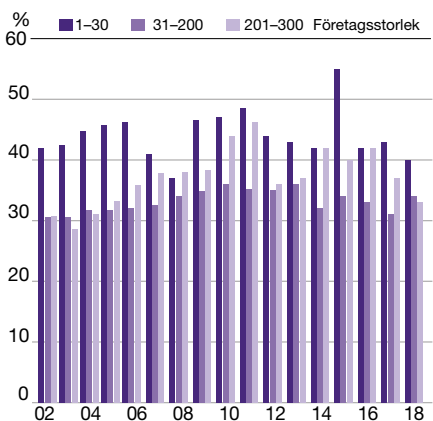
Konfidensindikatorn

Orderstocksindex bygger på enkätundersökningar bland Innovationsföretagens medlemmar och räknas fram genom en vägning mellan ineliggande orderstock per anställd och beläggningsgraden om 2, 3, 6 och 12 månader. Konfidenskurvan representerar nettotellen mellan andelen företag som förväntar sig förbättrat orderläge minus de som förväntar sig försämrat orderläge om 6 månader.

Källa: Innovationsföretagen

Soliditet, %

Källa: Innovationsföretagen

Jämförelse med andra branscher

Omsättning/anställd (kkr)	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Managementkonsulter	1820	1800	2075	2015	1890	1880	1906	1912	1823	1817	1924	2114	2336	2314
IT-konsulter	1170	1135	1440	1270	1290	1480	1545	1627	1703	1917	1987	1858	1879	1953
Affärsjuridik	1595	1655	1750	1730	1690	1770	1840	1773	1921	1986	2104	2132	2177	2272
Marknadsundersökare	1070	1085	1280	1355	1295	1445	1465	1459	1437	1423	1466	1461	1448	1524
PR & Kommunikation	1170	1265	1285	1320	1260	1235	1295	1269	1736	1808	1806	1849	1941	2028
Revisionsbyråer	1135	1250	1250	1230	1275	1280	1320	1332	1402	1433	1491	1524	1552	1546
samt enl. vår tabell på sid. 9 (300 största koncernerna)														
Byggorienterade	902	905	908	912	941	980	1088	1171	1194	1181	1188	1239	1354	1386
Industriteknik	1010	998	1106	1101	1084	1040	1110	1148	1093	1143	1109	1114	1129	1250

En jämförelse med andra kunskapsbranscher med högutbildad personal är intressant att göra då det ger en fingervisning om arvodesskillnader mellan olika konsultbranscher. Övanstående jämförelsetal från de 20-50 största företagen i några branscher är hämtade från Soliditets Nordic Business Key.

Källa: Innovationsföretagen och Soliditets Nordic Business Key

hela industrikonsultsektorn och 1250 kkr för industrikonsulterna bland de 300 största företagen. Svenska industrikonsulter och techföretag omsatte 12 miljarder kronor och sysselsatte 9500 medarbetare i dotterbolag utomlands. Det är en rejäl ökning jämfört med förra året då de omsatte och anställde 5,4 miljarder kronor respektive 4900 medarbetare.

En stor del av förklaringen till detta är ÅFs förvärv av Pöry, som numer räknas som dotterbolag utomlands. Upptagningen av Technias utländska verksamheter i årets bevakning bidrog också, med cirka 900 miljoner kronor och 460 medarbetare. Den positiva lönsamhetsutvecklingen har bromsat upp även för industrikonsulterna. Vinstmarginalen

minskade till 6,1% under 2018, från 6,3% året innan. Rörelsemarginalen ökade dock marginellt, till 6,7% från 6,6% under 2017. Lönsamheten planade därmed ut under 2018 för att börja vända nedåt under 2019. Medlemsundersökningar genomförda under 2019 visar dock att året inleddes starkt för att sedan försvagas under andra tertialet.

INTERVJU
SARA
LINDMARK
VD I3TEX

”VI LEVER INNOVATION EFTERSOM VI GÖR NYTT HELA TIDEN”

Det talas om en avmattning, hur ser marknadsutvecklingen ut för er under 2020–21? Vad ser ni för trender och utmaningar?

Vi är optimistiska och ser fram emot en stabilisering och mer tid till att utveckla både relationer och affärer lite mer långsiktigt. Vår strategi är att erbjuda produktutveckling till flera olika branscher och det har visat sig vara en styrka genom olika konjunktursvängningar. Även om nu automotive ser ut att mattas av så ökar efterfrågan inom till exempel medicinteknik och digitalisering.

Utmaningen kommer fortsatt att vara att attrahera de bästa talangerna och matcha det med kundernas behov, i rätt tid och till rätt pris.

Med en bransch i förändring känns det viktigare än någonsin att ha en tydlig strategi när det kommer till storlek, erbjudande, kompetenser, osv. Vad tänker ni kring detta och vad är er strategi?

Det är en väldigt spännande förändring och som medelstort tjänsteföretag ska vi fortsätta att vara snabba, nära och smarta. Vi ser oss själva som ”ett ovanligt stort litet teknikonsultföretag” och den känslan vill vi behålla framåt på vår tillväxtresa. För växa och bli större behöver vi, helt enkelt för att kunna göra mer av det vi brinner för och vara en långsiktig och stabil partner till våra kunder.

Vi har satt upp ambitiösa tillväxtmål och nu bryter vi ner dem till ett önskat läge inom 1000 dagar. Där bland annat har alla våra medarbetare fått svara på vad som är deras drömmuppdrag. Det använder vi oss av i 1000-dagarsplaneringen, som sker på regionnivå.

Sara Lindmark, vd i3tex

För att lyckas hämtar vi kraft och energi ur vår vision, att utveckla framtidens produkter för en bättre värld. Vi brinner verkligen för att använda vår kompetens inom teknik och vårt engagemang för människor och miljö till att göra världen lite bättre.

Vi gör också en genomgripande utveckling genom att värdegrunda hela i3tex, vilket innebär att allt vi är och gör ska genomsyras av glädje, omtanke och strävan. Vi jobbar igenom process för process och är övertygade om att ärliga och tydliga värderingar kommer att vara en styrka både när det gäller att utveckla våra medarbetare, attrahera nya talanger och att få ännu större förtroende från marknad och kunder.

Hur ser ni på och hur driver ni innovation hos er?

Innovation är en del av vårt DNA. Vi lever innovation eftersom vi gör nytt hela tiden. Kunderna anlitar oss för att skapa något som inte finns idag. Vi har en innovationsprocess som vi använder både för egen idé- och produktutveckling och i arbetet för kunder. Just att vi bedriver egen produktutveckling gör oss trovärdiga samtidigt som vi utvecklar vår egen

kompetens, kreativitet och metodik vilket skapar värde för våra kunder.

Vi ser också vårt innovationsarbete som ett sätt att skapa samhällsnytta. Vi bjuder in alla som vill bidra till en bättre värld för att tillsammans hitta lösningar! Kanske startar vi en innovationshub eller inkubator av något slag.

Employer branding blir allt viktigare i kampen om talangerna. Hur fungerar den unga generationen och hur jobbar ni för att vara en attraktiv arbetsgivare?

Detta är en realitet och vårt sätt är att alltid sätta medarbetarnas perspektiv i första rummet när vi diskuterar utveckling och fattar beslut. Ett praktiskt exempel är vårt värdegrundsarbete – här har vi startat med medarbetar- och ledarprocessen. Vår ledarfilosofi uttrycker tydligt att ledarskapet bland annat handlar om att ta bort hinder och möjliggöra professionell och personlig utveckling för våra medarbetare. Våra ledare ska alltid undersöka möjligheten att säga JA, ingen får slentrianmässigt säga NEJ.

Vi har ett Advisory Board med medarbetare där vi diskuterar förslag och tar in synpunkter. Det är öppet att söka till Advisory Board, men framför allt ingår alla våra värderingsbärare. har naturligt fallit sig så att vi har flera representanter från den unga generationen och även mer seniora medarbetare. Vi vill absolut vara den bästa arbetsplatsen för båda.

För att öka närheten mellan i3tex som företag och alla våra konsulter har vi infört Buddies. En Buddy är en medarbetare som tar ett extra socialt

ansvar för en handfull kollegor. Ibland ingår även mentorskap i rollen.

Hur kan konsulterna bidra till utvecklingen av ett hållbart samhälle?

Genom att göra rätt val i sina uppdrag, varje dag. Det behövs både kompetens hos oss som konsulter, men också hos kunderna, som beställer uppdragen. Kraven och inriktningen på ett projekt sätts tidigt och där görs viktiga val. Vi vill hjälpa till genom att vara med som rådgivare i de tidiga faserna, men oavsett var vi kommer in i processen vill vi vara med och påverka till en hållbarare produkt.

Vi har gått så långt så att vi utvecklat vår egen metod för att medvetandegöra oss själva och våra kunder. Better World index heter den och vi får allt fler förfrågningar och ökat intresse runt det här, både från kunder och branschkollegor. BWI innebär att vi undersöker och poängsätter alla uppdrag utifrån hur väl de uppfyller våra fem Bättre Värld-kriterier: Minska belastningen på miljön, minska mänskligt lidande, underlätta människors vardag, öka människors trygghet och underlätta kommunikation och informationsflöden

Vi följer upp resultatet löpande och får på så sätt ett direkt kvitto på hur väl vi uppfyller vår vision om att utveckla framtidens produkter för en bättre värld.

Att få in fler kvinnor i teknikyrket är också viktigt för en mer hållbar utveckling. För oss är det självklart att en bred representation gör besluten bättre. Fler perspektiv och erfarenheter berikar i allt från idéer och kravställning till val och genomförande. Som företag är vi redan jämställda på ledningsnivå, och vi anstränger oss hårt för att få fler kvinnliga konsulter. Det är ett långsiktigt arbete, där vi bland annat engagerar oss i IGE Day, Introduce a Girl to Engineering Day.

Teknikkonsultföretagen (bygg och anläggning)

Teknikkonsultföretagen inom bygg och anläggning omsatte 46 miljarder kronor under 2018 fördelat på 33 400 medarbetare. Det var alltså en stark tillväxt även i den här delsektorn. Under 2017 omsatte teknikkonsulterna 41,6 miljarder kronor och sysselsatte 29 700 medarbetare. Om-

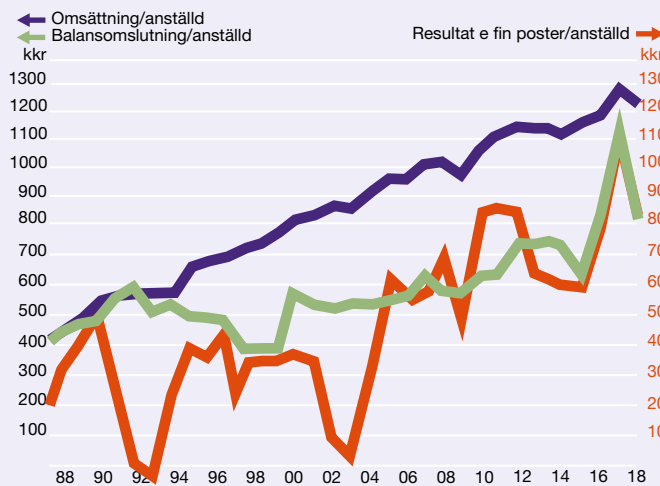
sättningen per anställd i hela delsektorn var 1 377 kkr medan den för företagen bland de 300 största i branschen var 1 410 kkr. Det är en ökning jämfört med 1 400 kkr under 2017. De svenska koncernerna omsatte också 13 miljarder kronor och sysselsatte 12 000 medarbetare i dotterbolag utomlands. Det är en ökning med 2 miljarder kronor och 2 000 medar-

betare jämfört med förra året. Lönsamheten var relativt oförändrad under 2018 jämfört med 2017. Vinstmarginalen var densamma; 7,3%. Rörelsemarginalen var något lägre, 7,2% under 2018 mot 7,4% under 2017. Teknikkonsulterna inledde året starkt, i likhet med arkitekterna och industrikonsulterna, men har även de sett en försvagad lönsamhet senare under

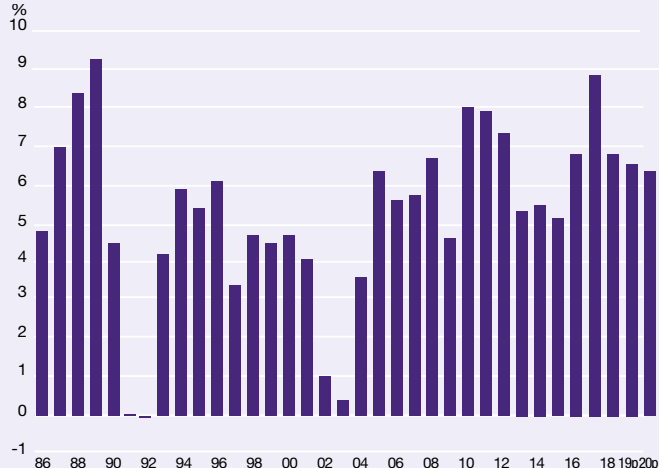
”ANDELEN KVINNOR
I BRANSCHEN
2018 VAR 34 %.

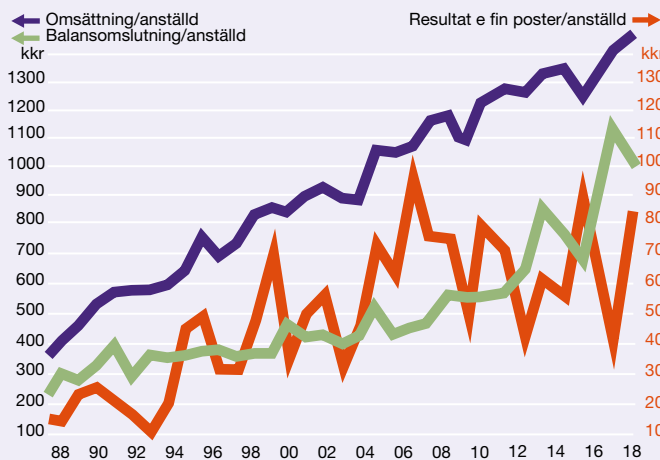
De 30 största svenska koncernerna

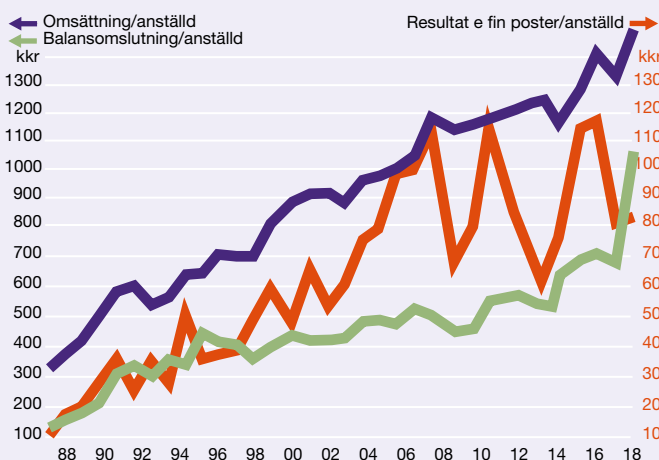
Vinstmarginaler i de 30 största konsultföretagen

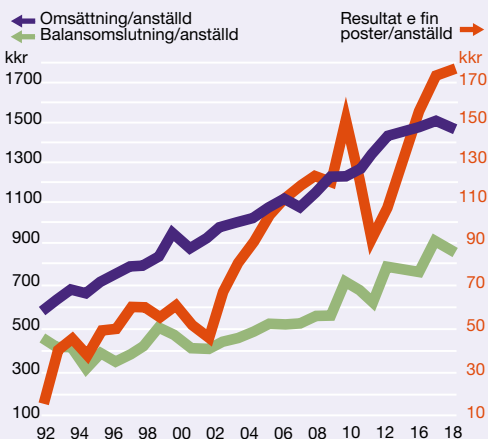
Koncern 31–50

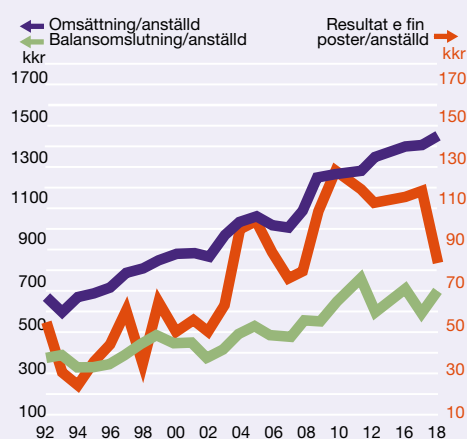
Koncern 51–100

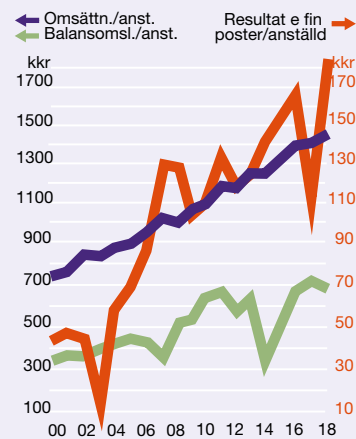
Koncern 101–150

Koncern 151–200

Koncern 201–300

Källa: Innovationsföretagen

INTERVJU
CHARLOTTE
BERGMAN
VD ELU KONSULT

”VÅR STRATEGI ÄR TYDLIG – VI SKA FORTSÄTTA JOBBA MED KONSTRUKTION I TEKNIKENS FRAMKANT”

Det talas om en avmattning, hur ser marknadsutvecklingen ut för er under 2020–21? Vad ser ni för trender och utmaningar?

De första tecknen på avmattning kom redan för ett par år sedan då bostadssektorn bromsade in, dock har vi upplevt – och upplever fortfarande – en god efterfrågan på våra tjänster inom rådgivning och projektering. Vi ser möjligen en något lugnare utveckling av marknaden de närmaste åren, men inom anläggning och infrastruktur är efterfrågan fortsatt stor. Trender som urbanisering och en växande befolkning medför behov att fortsätta rusta upp och utveckla ny infrastruktur, bostäder, vård, skolor mm, så någon dramatisk nedgång i marknaden tror vi inte det blir. En stor gemensam utmaning för branschen är naturligtvis att bidra bättre till ett mer hållbart byggande, som både hanterar effekter av klimatförändringarna och medför att klimatpåverkan minimeras.

Med en bransch i förändring känns det viktigare än någonsin att ha en tydlig strategi när det kommer till storlek, erbjudande, kompetenser, osv. Vad tänker ni kring detta och vad är er strategi?

Vår strategi är tydlig – vi ska fortsätta jobba med konstruktion i teknikens framkant. Gärna i tekniskt komplicerade projekt, så att våra kunder och samarbetspartners upplever oss som en av marknadens främsta rådgivare och konstruktörer. Vår tillväxtstrategi är att växa organiskt och vi har lång erfarenhet av att integrera

Charlotte Bergman, vd ELU Konsult

nya medarbetare i organisationen. Genom att stå för kvalitet, engagemang och stor teknisk kompetens tror vi att både kunder och medarbetare ska fortsätta ge oss förtroende som samarbetspart eller arbetsgivare.

Hur löser ni lönsamhetskvantiteten med ökande löner och stagnerande priser?

Hittills har vi haft förmånen att få ekvationen att gå ihop, men det krävs förstås ett kontinuerligt arbete med att investera och utveckla både våra verktyg, metoder och medarbetare för att kunna leverera mervärden som våra kunder är beredda att betala för. **Är andra affärsmodeller, som fastpris, en bra lösning på låga priser?**

Fastpris kan vara ett bra alternativ om uppdraget och förutsättningarna är rätt, men det gäller att inte glömma bort att ta hänsyn till risken.

Vid produktivitetssökningar, som tidsbesparingar eller återanvändning av tidigare arbete, vem tar tidsvinsten? Ni eller kunden?

I den bästa av världar är svaret ”båda”, men det beror förstås på vilken ersättningsform som gäller. Blir vi klara snabbare än planerat (jo, det har hänt!) kan vi ta oss an ett nytt uppdrag vilket också är en vinst. Vi strävar alltid efter att sätta kundens projekt och utmaningar i fokus, och då kan det ibland innebära mer arbete (volym) åt oss, men besparingar för kunden i form av en bättre optimerad konstruktion med mindre materialåtgång, eller en mer produktionsvänlig arbetsmetod. Båda effekterna är dessutom ofta en vinst även ur hållbarhets- och klimatsynpunkt.

Hur ser ni på och driver innovation hos er?

Innovation är ett stort modeord för närvarande och det används ibland på ett sätt som gör betydelsen svår att tolka – är allt som är nytt innovativt?

De flesta verksamheter måste förnya sig mer eller mindre kontinuerligt för att vara relevanta för sin marknad, och det gäller givetvis även oss. På ELU finns sedan lång tid tillbaka ett systematiskt sätt att jobba med teknikutveckling. Det ligger i vårt DNA, och är en av våra främsta drivkrafter för att ligga i teknikens framkant. Innovation och utveckling sker hos oss dels i interna projekt utifrån upplevda kundbehov, dels genom examensarbeten där vi årligen låter duktiga studenter och blivande konstruktörer bidra till att vi utvecklar nya metoder och verktyg som marknaden efterfrågar.

Employer branding blir allt viktigare i kampen om talangerna. Hur fungerar den unga generationen och hur jobbar ni för att vara en attraktiv arbetsgivare?

Det krävs flera saker för att attrahera både den unga och den lite äldre generationen. Den senare har stor betydelse i sammanhanget genom att agera mentorer åt den yngre. Hos oss har vi stort fokus på att överföra kunskap och erfarenheter mellan medarbetare och avdelningar, vilket jag tror att alla uppskattar och drar nytta av.

Vår erfarenhet är att det viktigaste är att erbjuda intressanta och utvecklande arbetsuppgifter. Andra parametrar är tydliga värderingar och en företagskultur som bidrar till gemenskap och delaktighet. Vi vill trivas och ha kul på jobbet helt enkelt, oavsett ålder. Det gäller också att visa hur vi som företag är med och löser åtminstone en liten del av alla de utmaningar som vi ser runt omkring oss.

Hur kan konsulterna bidra till utvecklingen av ett hållbart samhälle?

Oj, det finns nog inget kort och enkelt svar på den frågan!

Såsom vi hittills känner historien har utveckling av teknik och ingenjörskonst haft en avgörande betydelse för att människor har fått bättre levnadsvillkor. Idag ser vi att tekniken också delvis bidragit till en klimatpåverkan som kommer kräva stora omställningar i vårt sätt att leva och agera.

Som konsulter måste vi fortsätta utveckla och erbjuda teknik och metoder som direkt och indirekt får ner våra utsläpp, minskar resursanvändning och inför mer av återbruk och återvinning. Det är lättare sagt än gjort och kräver framförallt en bred samverkan mellan alla aktörer i branschen.

året. De har haft en fortsatt stark efterfrågan under 2018 och 2019 även om orderläget mattats av jämfört med rekordåren 2016–2017. De har dock märkt av avmattningen mindre än arkitektföretagen – mycket tack vare den fortsatt starka utvecklingen för lokalinvesteringar, infrastruktur och andra anläggningar. Förutsättningarna framöver ser mycket po-

sitiva ut, sett till planerade investeringar i infrastruktur, inte minst, men även energi- och kraftanläggningar.

TIC-företagen (Test, inspektion och certifiering)

TIC-företagen, som vi tidigare kallat för kontroll- och certifieringsföretagen, växte också under 2018. De TIC-företag

vi har med i vår bevakning är relativt få. Men de växte till en omsättning på 2,5 miljarder kronor under 2018, från 2 miljarder 2017. Antalet medarbetare var dock oförändrat; 1800. Omsättningen per anställd var därmed 1260 kkr, vilket är en klar ökning från de 1179 kkr per anställd som redovisades för 2017. Lönsamheten fortsatte att stärkas. Vinstmargina-

DE 50 STÖRSTA ARKITEKTGRUPPERNA

	19	18	Koncern/företag	Bok- slut	Omsätt- ning, Mkr	(Före- gående)	Antal anställda
IF	1	1	SWECO Arkitekter (inkl Årstiderne & Tovatt Architects & Planners) *	18	1850,0	1408,0	1200
IF	2	2	White Arkitekter AB	18	870,7	918,7	673
IF	3	3	Tengbomgruppen	18	685,4	705,6	702
	4	5	AFRY (fd ÅF Pöyry), inkl. Gottlieb Paludan, SandellSandberg, Konzept Ark & Design *	18	391,5	399,1	267
IF	5	4	PE Arkitektur	18	389,0	295,5	278
IF	6	6	Tyréns arkitekter	18	290,0	250,0	230
IF	7	8	Arkitekterna Krook & Tjäder	18	242,6	206,0	215
IF	8	7	Wingårdh-koncernen	18	227,0	211,1	180
IF	9	12	Link Arkitektur AB	18	204,5	176,4	162
IF	10	10	Arkvison AB, fd Mälarholmen (Ettelva Ark & M.E.R.)	18	202,0	184,7	100
IF	11	9	Liljewall Arkitekter AB	18	195,7	201,4	181
IF	12	15	Semrén & Månsson Arkitektkontor AB	17/18	180,8	159,1	172
IF	13	16	Arkitema AB (Cowi)	18	179,1	148,0	135
IF	14	11	FOJAB AB	17/18	176,9	177,8	133
IF	15	13	AIX Arkitekter AB	18	130,0	60,4	98
IF	16	14	Norconsult Arkitektur (inkl Monarken) *	18	127,8	162,7	155
IF	17	18	ÅWL Arkitekter AB	18	125,7	130,4	97
IF	18	34	MAF Arkitektkontor AB	17/18	117,8	59,3	44
IF	19	24	Byrån för Arkitektur & Urbanism (BAU)	18	115,6	91,8	74
IF	20	19	Archus AB	18	112,7	119,2	62
IF	21	21	A & P Arkitektkontor AB	18	110,0	96,6	46
IF	22	22	Reflex Arkitekter (förvärvat Ripellino Ark, sept-19) *	18/19	107,8	83,6	82
IF	23	17	Nyréns Arkitektkontor AB	18	107,1	139,9	91
	24	26	Cedervall Arkitekter	18	106,2	80,1	87
IF	25	25	BSV Arkitekter & Ingenjörer (förvärvat Outside Landskapsarkitekter) *	18	99,9	86,7	91
IF	26	28	BSK Arkitekter AB	18	97,7	77,1	60
IF	27	20	Brunnberg & Forshed Arkitektkontor AB	18	89,2	106,1	68
IF	28	31	Carlstedt Arkitekter AB	18	84,1	62,6	58
	29	27	Strategisk Arkitektur Fries & Ekeröth AB	18	76,0	77,4	49
IF	30	32	Kanozi Sverige AB *	17/18	72,9	61,4	64
	31	29	Wester+Elsner Arkitekter AB	18	72,8	72,7	46
IF	32	30	Equator Stockholm AB	18	70,2	68,7	53
IF	33	39	Här! (fd SYD ARK Konstruera)	18/19	69,8	49,0	45
IF	34	56	Metod Arkitekter i Uppsala AB	18	62,7	33,3	26
IF	35	23	C.F. Möller Sverige AB	18	58,4	93,3	45
	36	33	Codesign Sweden AB	17/18	57,9	59,9	50
IF	37	38	Lindberg Stenberg Arkitekter AB	18	55,8	49,2	49
IF	38	37	Okidoki AB	18	53,7	50,2	52
	39	41	ABAKO Arkitektkontor AB	18	52,0	47,0	40
IF	40	35	Gatun Arkitekter (fd Scheiwiller Svensson)	18/19	51,5	58,1	39
IF	42	40	Yellon AB	18	49,1	47,7	46
IF	42	55	Elinder&Sten Arkitekter AB	17/18	47,1	33,5	26
IF	43	45	Arkitektgruppen G.K.A.K AB	18	45,7	39,8	34
IF	44	60	Studio Stockholm Arkitektur AB	18	45,5	32,8	25
IF	45		We Group (fd PP Arkitekter m fl)	18	45,5	32,1	28
IF	46	48	Thomas Eriksson Arkitektkontor AB	18	45,0	38,4	29
	47	43	DinellJohansson AB	18	44,2	43,7	32
IF	48	44	Landskapslaget AB	18	43,8	39,9	35
	49	42	Kjellander & Sjöberg AB	17/18	43,6	45,3	47
	50	53	Arkitektbyrå Design Göteborg AB *	18	40,3	35,3	31

IF = medlem i Innovationsföretagen. (*) = jämförbar uppgift saknas/proforma/bedömd. De 50 största arkitektgrupperna 2018 omsatte 8 765 Mkr (8 070 Mkr 2017). Medelantalet anställda var 6 539 (6 276) och omsättningen per anställd var 1 340 kkr (1 286 kkr). Listan omfattar enbart de grupper/koncerner där arkitektverksamheten är dominerande.

Källa: Innovationsföretagen

len ökade till 4,3 % från 3,0 % under 2017. Rörelsemarginalen ökade till 4,4 % från 3,6 %. De TIC-företag vi har med i bevakningen är i princip samtliga utlandsägda. Därmed finns det inte någon verksamhet i utländska dotterbolag att redovisa. Däremot syns några av deras moderbolag i den finska samt i den europeiska listan.

Prisutvecklingen

Efter några års positiv pristrend har prisutvecklingen nu stannat upp och planat ut och i vissa fall avtagit. Utvecklingen har sett lite olika ut beroende på verksamhetsområde. Arkitekterna hade en positiv pristrend från slutet av 2015 till slutet av 2018. När bostadssektorn bromsade in så avstannade även prisökningarna. Teknikkonsulterna har varit inne i en positiv trend sedan början av 2016, men genomsnittsarvodena planar nu ut. Industriksulterna har legat något efter i den här konjunkturcykeln. Prisutvecklingen för dem började förbättras under slutet av 2016 för att också bromsa in under slutet av 2018 och under 2019.

I medlemsundersökningarna under året svarar företagen på hur prisutvecklingen för genomsnittsarvodena varit under den senaste mätperioden. Svaren ger ett netttotal som visar differensen mellan andelen positiva minus andelen negativa svar. Alla netttotal över noll innebär att fler höjt än sänkt sina genomsnittsarvoden, och tvärtom. Beskrivningen ovan utgår från de netttotalen över tiden. Netttotalen under 2017 var i genomsnitt +24 för industriksulterna, +40 för arkitektföretagen och +48 för teknikksulterna. Under 2018 var de +15, +23 respektive +41. Hittills under 2019 (två tertiäl) har de legat på -5, +3 respektive 18. Så netttotalen är klart lägre i år än de var för två år sedan. Netttotalen säger dock inget om hur mycket priserna förändrats utan endast hur många som höjt respektive sänkt dem. Men i medlemsundersökningarna mäts också genomsnittsarvodena och vägs sedan på företagens storlek räknat i antalet anställda för att ge ett genomsnittsarvode för perioden och delbranschen. Där kan man följa den faktiska utvecklingen – och den speglar bil-

DE 50 STÖRSTA GRUPPERNA INOM INDUSTRIOTEKNIK

19	18	Koncern/företag	Bokslut	Omsättning, Mkr	(Före-gående)	Antal anställda
	1	1 AFRY (fd ÅF Pöry), divisioner (inkl förvärv) *	18	13760,0	8460,3	10229
IF	2	2 Sigma Group (industry, technology, IT) *	18	3845,4	3366,4	3764
	3	3 Combitech AB	18	2314,6	2173,3	1762
IF	4	7 Rejlers (Industri & Energi) inkl. förvärv *	18	2122,0	1275,0	1700
IF	5	5 SWECO (Industry & Energy) *	18	1949,0	1844,0	1339
	6	6 HIQ International AB	18	1852,7	1787,9	1478
IF	7	4 Semcon AB	18	1842,2	1849,5	2041
	8	8 Alten Sverige	18	1404,5	1172,5	1592
	9	9 Technia (AddNode Group)	18	1132,0	920,0	555
IF	10	9 WSP Industry	18	920,0	854,0	883
	11	10 Altran Sverige AB	18	608,2	649,5	507
IF	12	11 Knightec (förvärvat Dewire, jan-19) *	18	588,2	485,8	634
IF	13	12 Eteplan Sweden (förvärvat Teknifo, okt-19) *	18	537,5	445,0	492
IF	14	13 COWI Industry	18	475,0	385,0	445
IF	15	21 Devport AB	18	334,5	235,2	349
IF	16	15 Avalon Innovation AB	18	318,9	286,2	183
IF	17	25 Ansys Sweden	18	316,9	188,5	28
	18	16 Z-Dynamics (Infotiv & Combine)	18	302,6	281,4	277
IF	19	18 Consat AB	18	291,6	269,6	201
	20	17 Eurocon Consulting (förvärvat pidab, jan-19) *	18	281,5	277,5	259
IF	21	20 Hitachi Rail STS Sweden (fd Ansaldo STS)	18	272,0	236,6	59
	22	19 Elektroautomatik i Sverige AB	18	258,4	248,0	117
IF	23	34 Escenda Engineering AB	17/18	216,4	125,1	130
	24	23 Essiq AB	17/18	199,1	175,5	173
IF	25	27 Expleo Technology Nordic (fd Engineeringpartner Automotive)	18	182,8	175,7	158
IF	26	22 Projektengagemang (PE Industri)	18	179,9	217,4	177
IF	27	30 HRM EDAG Engineering AB	18	164,8	160,6	133
IF	28	28 i3tex AB	18	159,4	174,8	187
IF	29	32 Segula Technologies AB	18	154,4	134,7	171
	30	37 Optronix Partner PR AB	18	152,0	113,5	48
IF	31	47 One Nordic (Konsult & Mätteknik) AB	18	146,2	87,4	94
IF	32	59 Automations Partner i Helsingborg AB	18	140,8	68,1	39
IF	33	29 FS Dynamics AB	18/19	139,8	167,1	141
	34	39 Technogarden Engineering	18	138,9	104,0	114
	35	33 T-Engineering AB	18	133,1	127,3	72
IF	36	31 Core Link AB	18	119,6	148,2	50
IF	37	36 Cactus Utilities & Rail *	18	118,4	118,1	70
IF	38	40 Havd Group	18	115,0	103,1	35
	39	Processkontroll Elektriska i Stenungsund AB	18	114,3	78,8	42
IF	40	38 Condesign AB	18	112,3	104,1	126
	41	55 Chematur Engineering AB	18	111,8	78,2	34
	42	35 QRTECH AB	18	111,1	121,9	75
	43	44 Svensk Konstruktionstjänst AB	18	101,2	89,7	35
IF	44	49 Conmore Ingenjörbyrå AB	18	99,5	86,8	123
	45	50 Veryday AB (del av McKinsey)	18	97,9	96,5	61
	46	45 Devex Mekatronik AB	18	97,6	88,5	102
IF	47	42 Prose AB	17	93,9	98,8	76
IF	48	56 Deva Mecaneyes AB	18	93,5	76,5	81
IF	49	41 AcobiaFlux AB *	18	93,2	100,4	58
	50	Nuvia Nordic AB	18	90,9	58,8	77

IF = medlem i Innovationsföretagen. (*) = jämförbar uppgift saknas/proforma/bedömd. De 50 största grupperna inom industrieteknik och techföretag 2018 omsatte 39 406 Mkr (31 287 Mkr 2017). Medelantalet anställda var 31 576 (25 972) och omsättningen per anställd var 1 248 kkr (1 205 kkr). Listan omfattar enbart de grupper/koncerner där industrikonsultverksamheten är dominerande.

Källa: Innovationsföretagen

den som netttotalen ovan visar. Genomsnittsarvodena verkar ha peakat under årsskiftet 2018 och 2019 och därefter planat ut och minskat lite.

Investeringar inom sektorn

Tabellen över investeringarna i sektorn visar investeringsvolymerna för 2018 och prognoser för 2019 och 2020. De totala bygginvesteringarna uppgick till 543,1 miljarder kronor under 2018 och industrins investeringar i maskiner och utrustning uppgick till 55,1 miljarder kronor. Det var en ökning med 2 % för bygginvesteringarna jämfört med 2017 och en minskning med 5 % av industrins maskin- och utrustningsinvesteringar. Bostäder utgör den största delsektorn, med en volym på 262 miljarder kronor 2018. Bostadssektorn är dock inne i en avmattningsperiod efter några starka tillväxtår och investeringarna väntas minska med 8 % under 2019 och 5 % under 2020. Investeringarna i infrastruktur och övriga anläggningar väntas dock fortsätta att växa i år och nästa år.

Sysselsättningsläget

Rekryteringsbehovet är fortsatt stort i branschen, men har avtagit något jämfört med föregående år. Rekryteringsbehovet mäts genom nettotalet mellan andelen företag som behöver anställa minus företagen som behöver dra ned på personalstyrkan. Nettotalet har under flera år legat på nivåer kring 70–90 där de ingenjörsoorienterade företagen oftast ligger högre än arkitektföretagen. Under 2018 och 2019 har rekryteringsbehovet avtagit, framförallt för arkitektföretagen. I den senaste medlemsundersökningen (september 2019) uppgav 57 % av företagen ett rekryteringsbehov och 7 % neddragningsbehov. Det ger nettotalet +50 (57–7). Detta gäller för alla verksamhetsområden tillsammans. Man kan jämföra nettotalet per verksamhetsområde också, med genomsnitt för 2016 först och 2019 (två tertial) sist. För teknikonsulterna var nettotalet: +86, +79, +83, +66. Industrikonsulternas nettotal var: +73, +78, +76, +77. En ganska jämn utveckling. Arkitekternas nettotal var: +78,

INTERVJU
PER-HENRIK
JOHANSSON
VD LILJEWALL

JAG SER FÖRSIKTIGT POSITIVT PÅ ARKITEKTMARKNADEN DEN NÄRMASTE TIDEN FRAMÖVER

Hur ser du på arkitektmarknaden framöver? Fortsätter avmattningen eller har den stannat av?

Jag ser försiktigt positivt på arkitektmarknaden den närmaste tiden framöver. Det skiljer sig något mellan våra marknadsområden och kontor men den samlade bilden är bra. Den inbromsning som vi kände av efter sommaren 2018 har inte fortsatt utan läget har förbättrats och stabiliserats. Man får inte glömma att vi då gick från ett extremt högt läge till ett numera " normalt " sådant. Inbromsningen märktes framför allt i Stockholmsområdet.

Liljewall har en bred bas av uppdrag och kunder vilket är en styrka då våra marknadsområden rör sig olika i konjunkturen. Det som nu ökar för vår del är uppdrag inom vårdanläggningar, utbildningslokaler och idrottsanläggningar. Mycket av det som byggdes på 60- och 70-talet behöver nu renoveras eller byggas nytt. Vi hade räknat med en nedgång på bostäder men det har inte skett ännu. Det vi däremot ser är att vi gör färre bostadsrätter och mer hyresrätter och särskilda boenden, som äldreboende, BmSS med flera.

Vad ser ni för trender och utmaningar på marknaden?

Digitalisering är något som vi jobbat med under många år men det känns nu att det stegpar upp och händer mycket. Det är något som påverkar såväl våra kunder som hur vi själva bedriver vårt arbete. Mycket handlar om att effektivisera processer men vi ser även möjlighet till nya tjänster och affärsmöjligheter. Klimatutmaningen är en annan del som påverkar vårt arbete och kommer att påverka oss ännu mer de närmaste åren. Hållbarhetsfrågorna har varit på vår agenda sedan lång tid tillbaka men det akuta läget kring klimatet kommer att få en överordnad betydelse för vårt arbete. Vi befinner oss just nu i ett flertal projekt där vi arbetar med dessa frågor. Inför vad som händer i vår omvärld med handelskrig, Brexit och twittrande presidenter känner vi samma osäkerhet som alla andra.

Med en bransch i förändring känns det viktigare än någonsin

Per-Henrik Johansson, vd Liljewall

att ha en tydlig strategi när det kommer till storlek, erbjudande, kompetenser, osv. Vad tänker ni kring detta och vad är er strategi?

Liljewall är ett arkitektföretag och arkitektur, i vid bemärkelse, är vår kärnverksamhet. Våra marknadsområden, specialkompetenser och stödfunktioner tar sin utgångspunkt från detta ställningstagande. Det finns inget självändamål i att vara ett stort kontor. Det som däremot kan driva på denna utveckling är det krävande kompetens- och utvecklingsarbete som behövs. Det kräver resurser vilket underlättar om man är ett större företag. Kompetensutveckling är en nyckelfaktor för att stå sig i konkurrens och vara en attraktiv arbetsgivare. Vi ser en styrka i att hålla en bred bas av verksamhetsområden. Det tillsammans med en bred kundbas och ramavtal ger oss stabilitet över tid. Det är samtidigt en utmaning och ett krav att hålla hög kompetens inom de områden som vi verkar. Vi samarbetar med andra företag och det vi inte har "in house" försöker vi aktivt komplettera med i nätverk. I och med att kraven på specialisering ökar ser vi att nätverkande och samarbeten kommer att öka.

Bostadssektorn har bromsat in trots bostadsbrist. Vad behövs för att marknaden ska komma igång igen? Hur bygger man billigare bostäder?

Det finns inget enkelt svar på frågan hur man kommer tillrätta med bostadsbristen och hur man kan bygga bostäder till en rimlig kostnad.

Det är en fråga som inte kan hanteras av byggsektorn ensamt utan delar av det är resultatet av politiska beslut som lett till ökande inkomstskiften, vilket i sin tur inneburit att många inte har råd med de bostäder som produceras idag. För att nå den ekonomiskt svagaste gruppen tror jag att man måste acceptera någon form av socialt byggande.

Våra skatteregler behöver ses över för att få en större rörelse på den befintliga bostadsmarknaden och undvika den inläsningsseffekt som vi har idag. Tröskeln för att ta sig in på bostadsmarknaden har blivit för hög, något som främst drabbar de yngre. Amorteringskrav med mera stänger ute de unga från bostadsmarknaden. Här behövs fler alternativ; som subventionerat bostapande och delade hyreskontrakt. där kompisar delar lägenhet.

Vi behöver även öka utbudet av delat boende med samutnyttjande av ytor, gemensamhetsboende, kollektivboende för att få ner kostnaden för den enskilde. Jag tror även att vi behöver acceptera ett ökat modulbyggande och än mer industrialiserad produktion. Utmaningen ligger i att göra det på ett sätt som inte gör avkall på kravet om god gestaltning och anpassningsmöjlighet till den unika platsen. Vi behöver även se över reglerna för byggandet. Det finns idag alltför många krav i olika kommuner vilket i sig är kostnadsdrivande. Kommunerna kan bidra genom att se till att ge ökat utrymme för mindre aktörer i markanvisningar, till exempel mindre byggföretag, bygggemenskaper och bogemenskaper. Öka utbudet av byggbar mark, fler detaljplaner med kortare handläggningstider – mer byggbar mark sänker markpriserna, korta tiderna för planprocessen till exempel genom byggaktörsdrivna detaljplaner, med mera.

Hur ser ni på och hur driver ni innovation hos er?

Vi ser innovation och kunskapsutveckling som en naturlig del av vår verksamhet. Delar av det driver vi tillsammans med våra kunder och i våra projekt. Vi sätter även av medel för att

kunna utveckla idéer och möjliga produkter, dels genom vår forskningsstiftelse dels i interna utvecklingsprojekt. Många av dessa idéer kommer från engagerade medarbetare vilket är viktigt att ta hand om. Det, tillsammans med strategiska beslut, är grunden för vårt innovationsarbete.

Employer branding blir allt viktigare i kampen om talangerna.

Hur fungerar den unga generationen och hur jobbar ni för att vara en attraktiv arbetsgivare?

Vi är mycket nöjda med de yngre arkitekter och byggingenjörer som vi rekryterar. Vi har ett stort söktryck till oss av spontanansökningar. Ett led i att vara en attraktiv arbetsgivare börjar redan under studietiden. Vi är engagerade på våra olika högskolor som lärare, kritiker, handledare, kursansvarig, med mera. Vi erbjuder löpande arkitekt-praktikplatser, som väldigt många söker sig till. Som nyexaminerade får man snabba möjligheter till att ta ansvar och ingår i grupper för spännande större projekt direkt. Vi har en stor bredd av sociala och friskvårdsskopplade aktiviteter och lägger tid till att vårda vår företagskultur. Vi är medarbetarägda vilket många också finner attraktivt.

Hur kan arkitekterna bidra till utvecklingen av ett hållbart samhälle?

Arkitekterna har en stor möjlighet att påverka för att bygga ett mer hållbart samhälle. Vi kommer ofta in tidigt i processen när förutsättningarna formas. Även om vi inte kan göra mer än vad våra beställare accepterar så har vi möjlighet att med kunskap lyfta fram och väga olika alternativ. Arkitekter har även kunskap om och möjlighet att visualisera hur trivsamma byggnader och platser skapas. Vi har verktygen för att göra analyser ur ett bredare perspektiv. När hållbarhet finns med som en parameter tidigt i tanken blir det mycket enklare att jobba med, det som generellt värderas högt av miljöcertifieringssystem, exempelvis energiförbrukning, klimatsmarta material och dagsljus. Attraktiva områden, där människor vill vistas, får fler att söka sig dit. Fler besökare främjar såväl trygghet generellt – det finns människor i rörelse – som möjligheten att driva verksamheter, exempelvis butiker och kaféer på platsen. Trygga områden är värdebeständiga över tid, vilket gör människor villiga att investera och verka där.

Fortums biokraftvärme-
verk i Värtan av U.D.
Urban Design AB
vann The American
Architectural prize.

FOTO: ROBIN HAYES/FORTUM

European Spallation
Source (ESS) i Lund av
Skanska, Sweco och
ÅF Pöyry vann AEC
Excellence Awards 2019.

”LÖNEKOSTNADERNA PER ANSTÄLLD ÖKADE MED 3,6% UNDER 2018.

+64, +39, +18. En klart tydligare nedåtgående trend för arkitekterna alltså.

Bristen på ingenjörer är generellt större än den för arkitekter, där tillflödet matchar behoven bättre. Anledningen till att nettototalen ligger på de här höga nivåerna är att det finns en strukturell brist på tillgänglig kompetens. Det finns alltså en mängd vakanser som inte fylls. Sedan några år tar vi fram en siffra över hur många personer som saknas i branschen. Den siffran var i år (juni) 5500 personer, vilket är en minskning jämfört med 2018 då bristen uppgick till 7000 personer. Så, det minskade rekryteringsbehovet märks av, samtidigt som det alltså finns tusentals ofyllda vakanser. Det är en mismatch mellan utbud och efterfrågan. Framförallt behövs fler seniora konsulter inom nästan alla kompetensområden. Detta löser företagen genom att rekrytera från varandra, vilket driver på personalomsättning och löneökningar. Andelen av rekryteringarna 2018 som kom från konkurrenter var 48%, vilket var en minskning från 2017 då den var hela 55%. Det var också det år då personalomsättningen i branschen var som högst; i genomsnitt 18%. 2018 minskade den, mot förmodan, till 17%. Indikationerna hittills i år visar på att den kanske hamnar kring 16–17% under 2019. Även här ligger ingenjörsföretagen på högre nivåer än arkitektföretagen. Industrikonstulterna hade en personalomsättning på hela 25,9% under 2018 och 22,8% under 2017. I år väntas den hamna kring 20%. Teknikkonstulterna har legat kring 16–18% de senaste åren.

Det minskade rekryteringsbehovet i branschen kan leda till att lönekostnads spiralen bromsar in. Löneökningarna har legat på 4–5% i några år, men minskade till 3,6% under 2018. Det är rimligt att tro att den trenden kan hålla i sig även under 2019 och 2020 när ordervolymerna återgår till mer normala nivåer och beläggingsgraderna därmed avtar något. Det kan leda till färre rekryteringar från konkurrenter, vilket ju skedde mellan 2017 och 2018, som till stor del driver på den spiralen. Så det är möjligt att löneökningarna ligger på nivåer mellan 3–4% under det kommande året eller så.

Ålders- och könsstruktur

Medlemsföretagen inom Innovationsföretagen har en samlad personalstyrka på cirka 39 000 personer i Sverige. Det motsvarar drygt halva branschens personalstyrka. Enligt Svenskt Näringslivs lönestatistik var 34% av den samlade personalstyrkan under 2018 kvinnor. Det är något lägre än året innan då motsvarande siffra var 35%, men trenden är ändå ökande. För tio år sedan var ungefär var fjärde medarbetare i branschen kvinna. Andelen kvinnor i chefsposition ökade under 2018 till 30%, från 26,9% året innan, och andelen kvinnliga styrelserepresentanter ökade till 22% från 21% under 2017. I november 2019 var 12% av vd:arna kvinnor i de 300 största företagen. Det är en ökning från de 11% som noterades för ett år sedan.

Medelåldern bland de 39 000 medarbetarna hos Innovationsföretagens medlemmar var 40,2 år under 2018. Det var något lägre än 2017 då medelåldern var 40,4 år. Kvinnorna är i genomsnitt något yngre; 38,8 år mot männens 41,0 år.

Avmattning och stabilisering

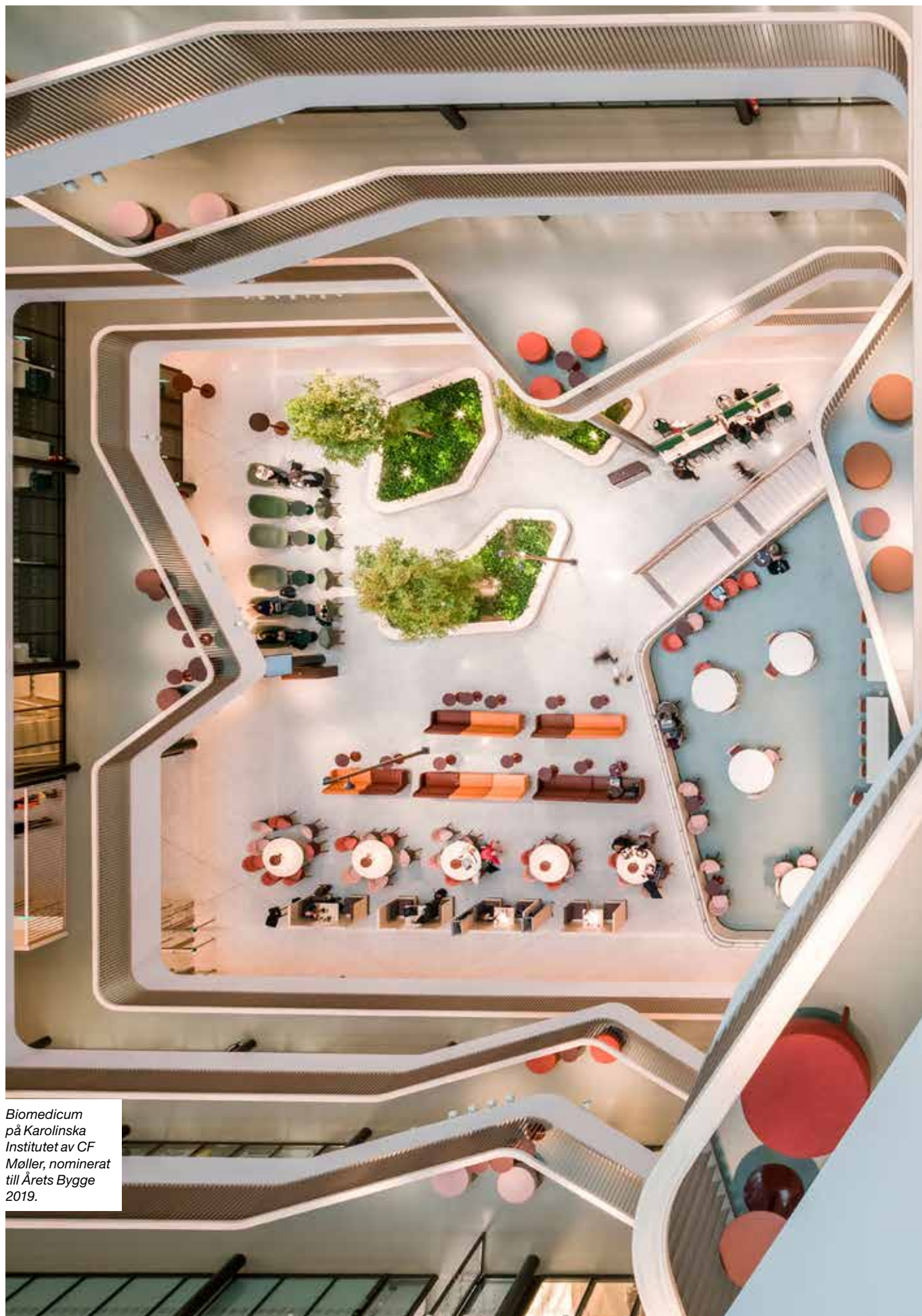
Rekordåren 2016–2017 och en bit in på 2018 följdes av en avmattning. Det är ganska exakt tio år efter det att Lehman Brothers ansökte om konkursskydd, som blev symbolen och inledningen på den finanskris som följde. Då, för tio år sedan, spred sig kriskänslorna och många förväntade sig en kraftigt försvagad marknad framöver. För en del industrikonstulter, framförallt de som jobbade mot fordonsindustrin, blev det en verklighet. Flera tusen konsulter blev utan uppdrag på kort tid. Men för branschen som helhet, och i synnerhet för bygg- och anläggningssektorn, blev det ett tillfälligt hack i kurvan. Därefter fortsatte utvecklingen som vanligt. En lång tillväxtperiod följde, med några mindre svängningar här och var för att därefter mynna ut i rekordåren 2016–2017, sett till ordervolymer. Bostadsmarknaden kylades ned under andra halvan av 2018 och plötsligt spreds liknande kriskänslor som 2008 igen. Vikande investeringar i bostadsuppdrag, med några procent, tolka-

des som kris i byggsektorn. Givetvis var krisen mycket större 2008, framförallt i omvärlden. Och det är ett faktum att bostadssektorn har bromsat in. Investeringarna minskar och antalet påbörjade lägenheter per år avtar. Men, det är fortfarande nivåer som är klart över genomsnittet för den senaste tioårsperioden, och de åren har inte upplevts som krisår. Det har saknats lite perspektiv i beskrivningarna om konjunkturen och marknaden. Den allmänna högkonjunkturen har passerat zenit och mattas nu av. Det påverkar efterfrågan på tillverkningsindustrins produkter och tjänster, vilket i sin tur påverkar industrikonsulternas och techföretagens orderutveckling till viss del. Samtidigt kan investeringarna i maskiner, utrustning, produkt- och processutveckling öka i perioder av lägre efterfrågan. Så, det är inte en självklarhet att en försämrad konjunktur kan direktöversättas till industrikonsulternas marknadsläge. Bygg- och anläggningsbranschen, å andra sidan, kan i sin tur få ökade infrastruktur- och anläggningsinvesteringar under en lågkonjunktur. Samtidigt minskar troligtvis privata investeringar i kommersiella lokaler, kontor och upplevelseindustrin. Beställarna kan skifta men summan av orderkardemumman kan förbli oförändrad.

Utvecklingen under 2019 har fortsatt som 2018 slutade. Ordervolymer har minskat, även om de är fortsatt mycket goda. Debiteringsgraden har bromsat in och vänt nedåt, från mycket höga till höga nivåer. Prisutvecklingen har mattats av när marknadsläget lugnat sig, andelen offentliga beställare ökat och privata beställare minskat. Det brukar leda till större prispress. Rekryteringsbehoven har avtagit, men är fortsatt höga. Lönekostnadsutvecklingen har bromsat in, även om löneökningarna fortfarande är höga, åtminstone jämfört med prisutvecklingen. Det har lett till att lönsamheten försvagats under året.

Det ser ut som att utvecklingen planat ut under slutet av 2019. Ordervolymer verkar ha stabiliserat sig på nya, mer normala nivåer. Företagen ser rätt positivt på orderutvecklingen framöver. Hälften av

Biomedicum på Karolinska Institutet av CF Møller, nominerat till Årets Bygge 2019.

FOTO: CF MÖLLER

*Nya Kiruna Stadshus,
Kristallen, av Henning
Larsen, nominerat till
Årets Bygge 2019.*

FOTO: HUFTON + CROW

*Juvelen i Uppsala
av Utopia med
ambitionen att
bli Nordens
mest hållbara
byggnad.*

medlemmarna trodde (i september) på oförändrad orderingång fram till mars 2020. 35% trodde på en ökning och 14% på minskning. Bostadsuppdragen minskar inte lika mycket längre. En del företag rapporterade om ökande orderingång för bostadsuppdrag. Det ska inte övertolkas. Det tar nog ett tag till innan bostadsmarknaden stabiliserar sig och uppdragen ökar igen. Det handlar om rotationen på marknaden som hämmades av ökade amorteringskrav och striktare lånetak, vilket lett till svårare access för unga och nyinflyttade till storstäderna att ta sig in på bostadsmarknaden. Man behöver också variera utbudet och kostnadsbilden för nybyggda bostäder. Bostadsbristen finns dock kvar. Det behöver byggas omkring 65 000 nya bostäder om året, enligt Boverket, för att möta behoven. De nivåerna närmade man sig 2017 (64 100 påbörjade bostäder). Men genomsnittet för perioden 2008–2018 är 38 220 påbörjade bostäder. Prognosen för 2019 är 42 500. Det finns alltså utrymme för att öka byggtakten igen och, inte minst, behov av fler bostäder. Utöver detta finns lokalinvesteringar i allmänhet, infrastruktur och kraft- och energianläggningar. Både investeringarna på infrastruktursektorn och anläggningssektorn väntas öka under de kommande åren. Det finns stora behov av infrastruktur och i klimatomställningen även omfattande behov i att investera i nya energikällor, och kanske även gamla sådana. Det behövs investeringar i offentliga lokaler som utbildningsställen, sjukvårdslokaler och administrativa kontor. Just nu avtar privata investeringar i kommersiella lokaler och upplevelseindustrin samtidigt som det är stabilt på kontorssektorn. Vilken påverkan näthandeln får på de kommersiella lokalerna börjar bli intressant att spekulera i. Dels kan det leda till ett minskat behov av de stora affärscentra som byggts kring de flesta tätorter. Dels kan det faktiskt leda till en återetablering av kommersiella lokaler i stadskärnorna, som kan fungera som visningssalonger för produkter som sedan köps online. Oavsett vilken utvecklingen blir så kan stora lokalytor bli tillgängliga för andra syften och behov.

Så, när branschen är inne i en avmattningsperiod kan det vara intressant att se till hur marknadsförutsättningarna ser ut framöver. Kortfattat ser det rätt bra ut ändå. Behoven är stora på många områden vilket borgar för uppdrag åt teknikkonsulter och arkitekter under lång tid framöver. Industri konsulterna kommer också att behövas i tillverkningsindustrins produkt-, process- och utrustningsutveckling framöver. Tjänstefiering, digitalisering och klimatomställning är begrepp som alla kommer att kopplas till industriteknik- och techföretag under många år framöver. Om avmattningen just nu planar ut och stabiliserar sig eller fortsätter att kyla ned branschen lite till, är givetvis intressant och en viktig fråga nu. Känslan är att branschen kommer att stabilisera sig under det kommande året eller två. Behoven för våra medlemsföretags tjänster är stora och framtiden ser ljus ut. Det kan skaka lite här och var – men det går framåt.

Svenska strukturaffärer

Konsolideringen har lugnat ned sig en aning under andra halvan av 2019 men det har skett en hel del intressanta affärer ändå. Svenska koncerners tillväxt utomlands är en trend som definitivt håller i sig. Nedan beskrivs en del av de affärer som skett under året, samt några nyheter om ledningsbyten.

Sweco förvärvar utomlands

Under 2019 har Sweco genomfört fem förvärv som adderat 1200 medarbetare till koncernen. Över 100 av dem i utländska verksamheter. Man inledde förvärven i Finland redan i januari med förvärvet av **Linnunmaa Ltd**, med 17 anställda och specialiserat inom teknisk säkerhetskompetens och miljötjänster. Därefter vändes blickarna mot Storbritannien genom förvärvet av **MLM Group**, som erbjuder tjänster inom konstruktion, transportinfrastruktur och miljö. Spritt på 13 kontor i London, Irland och södra England och med 460 anställda omsatte MLM ca 40 miljoner GBP under 2018. Efter förvärvet kommer Sweco UK att få en omsättning på ca 108

miljoner GBP med 26 kontor och 1340 anställda.

I juni förvärvades den tyska kraftö-
verförings- och eldistributionsexperten **imp GmbH**, med 380 medarbetare. Efter den affären har Sweco en årlig omsättning om 135 miljoner Euro och 1420 anställda i Tyskland, spridda på 35 kontor. I juli mellanlandade man i Sverige med förvärvet av stadsplanerarna och byggnadsarkitekterna **Tovatt Architects & Planners** med 20 medarbetare i Stockholm och Eskilstuna. I augusti förvärvade man **finska NRC Groups** avdelning inom järnvägsinfrastruktur, med sammanlagt 320 medarbetare i Finland och Sverige. Den svenska verksamheten utgjordes av **Nordic Infrapro** med en omsättning på 74,2 miljoner kronor och 49 anställda.

I april förvärvade **Inission AB Sweco Elektronik i Västerås** som 2018 omsatte 36 miljoner kronor och hade 23 anställda. Företaget kommer att byta namn till **Inission Västerås AB**.

Knightec köper Dewire

I januari förvärvade **Knightec** IT-konsulten **Dewire**, specialiserat på digitala lösningar, som 2017/2018 omsatte 80 miljoner kronor och hade 75 anställda. Efter förvärvet kommer Knightec att bestå av drygt 700 medarbetare varav över 200 inom mjukvara och digitalisering.

Tyréns förvärvade i februari **VVS-konsulterna i Skellefteå AB** med 12 medarbetare och stärker därmed sitt erbjudande inom installation. **Elektroautomatik i Sverige AB** förvärvades i februari av **Storskogen i Invest AB**, en företagsgrupp som köper upp och utvecklar små och mellanstora företag.

We Consulting + IKKAB = Vinnergi

We Consulting gick ihop med elkon-sulten **IKKAB** och bildade **Vinnergi** som tillsammans kommer att ha cirka 280 medarbetare på 19 orter i Sverige och Norge med en omsättning kring 370 miljoner kronor. Gruppens erbjudanden ligger inom telekom, fastighet & industri och infrastruktur. I oktober förvärva-

INTERVJU
VIKTOR
SVENSSON
KONCERNCHIEF
OCH VD
REJLERS

”VI KOMMER ATT DUBBLERA VÅRA INVESTERINGAR I EMPLOYER BRANDING”

Det talas om en avmattning, hur ser marknadsutvecklingen ut för er under 2020–21? Vad ser ni för trender och utmaningar på marknaden?

Jag tror att vi kommer få se en något svagare marknad jämfört med de senaste tio åren. Vi har upplevt en historiskt stark konjunktur i tio år sedan finanskrisen. Jag tror inte på en smäll men en nivå-sänkning där vår bransch kommer att få jobba lite hårdare på säljsidan. Jag ser det som en chans och en utmaning, det är lite tuffare tider som agnarna skiljs från vetet.

Tittar man på hur de stora nordiska koncernerna utvecklas ser

Viktor Svensson, koncernchef och vd, Rejlers

det ut som att Norden alltmer blir en stor och viktig hemmarknad. Vad är din reflektion kring det?

Ja, det kan stämma. Norden är världens 11:e eller 12:e största

ekonomi med en hög grad av digitalisering och innovation samt låg korruption och annat som ställer till det. Det är en fantastisk region med korta beslutsvägar att verka i på kort och lång sikt.

Hur löser ni lönsamhetsekvationen med ökande löner och stagnerande priser?

Våra kvalificerade ingenjörer tjänar en god löneutveckling. Det är sedan, i andra änden, teknikbranschens ansvar att säkerställa en matchande god prisutveckling hos kund för de betydande värden som vi skapar. Vi kan bli mycket bättre på det sistnämnda.

Employer branding blir allt vik-

tigare i kampen om talangerna. Hur fungerar den unga generationen och hur jobbar ni för att vara en attraktiv arbetsgivare? Vilka kompetenser ökar behovet för framöver?

Den yngre generationen värdesätter framförallt mer flexibilitet än tidigare generationer. Det är den stora skillnaden och det måste vi möta. Veckan har fortfarande sina fyrtyo arbetstimmar men hur och när arbetet utförs måste få vara mer och mer upp till individen – särskilt i en digital värld.

Vi på Rejlers kommer att, som alla minst, dubblera våra investeringar i employer branding under de närmaste åren. Det är hög tid att berätta för omvärlden varför ingenjören därute ska ansluta till vår spännande resa och bli kollega med 2 400 grymma konsulter i fyra länder.

des **Apexa Competence** i Göteborg med 12 medarbetare och en omsättning på 12 miljoner kronor och stärker därmed sin position i Västsverige.

Norconsult förvärvade i mars **Johnels & Moberg Arkitekter** i Göteborg med 9 medarbetare och i maj **Bitcon AB**, specialiserat på industriautomation, med 10 medarbetare. **Eurocon Consulting** förvärvade i januari processkonsulten **Pi-dab** med 24 anställda och en omsättning på 28 miljoner kronor. **Rejlers** förvärvade i juni delar av finska **Neste Engineering Solutions** verksamheter bestående av 333 anställda i Finland, Sverige och Abu Dhabi och stärker därmed sitt erbjudande mot processindustrin och på energiområdet. I september förvärvades **Pondra AB** med 18 medarbetare specialiserade inom försvar och säkerhet.

ÅF + Pöyry = AFRY

I slutet av 2018 annonserades ÅF:s förvärv av finska **Pöyry** vilket innebar att gruppen växte med drygt sex miljoner kronor i omsättning och nära 5 000 medarbetare. Den nya konstellationen ÅF Pöyry hade därmed en samlad om-

sättning på cirka 19 miljarder kronor och 15 000 medarbetare. Den nya gruppen delas in i fem divisioner: infrastructure, energy, process industries, industrial and digital solutions och management consulting. I november lanserades gruppens nya varumärke – **AFRY**.

Under året har man förvärvat spanska **AF-Incepal**, med inriktning mot pappersmassaindustrin, med 40 anställda och en omsättning på 35 miljoner kronor, elkonsulten **Sonny Svensson Konsult AB** med 10 anställda, **CTT-Systems** elektronikenhet i Gustavsberg med ett tiotal medarbetare, samt försvars- och transportkonsulten **Cervino Consulting** med 22 anställda.

PE handlar på

Projektengagemang (PE) förvärvade i slutet av 2018 **Integra Engineering**, specialister inom byggkonstruktion, med 200 medarbetare och en omsättning på 200 miljoner kronor. I början av 2019 köpte man **Mats & Arne Arkitektkontor** med verksamhet i Göteborg och Stenungsund fördelat på 23 medarbetare. I september lämnade vd **Per He-**

debäck företaget och ersätts tills vidare av styrelseordföranden **Per-Arne Gustavsson**.

Reflex Arkitekter förvärvade i september **Ripellino Arkitekter** med 28 anställda och en omsättning på 26 miljoner kronor. **Scheiwiller Svensson** bytte i somras namn till **Gatun Arkitekter**. Den äldre stavningen av ordet gatan symboliserar gatuperspektivet, där staden lever. **Johanna Frelin** lämnar vd-positionen på **Tengbom** efter årsskiftet för att ta vid som vd för Riksbyggen. En ersättare har ännu inte annonserats. **Katarina Ringstedt** slutade som vd för **Carlstedt Arkitekter** i oktober och ersätts tills vidare av **Siv Axelsson**, som tf vd.

I maj tillträdde **Erik Landgren** rollen som vd för **Kiwa Inspecta Sverige**, efter **Maria Lustin** som varit tf vd sedan mars 2018. Samma månad annonserades förvärvet av **FORCE Technology**s svenska verksamhet uppgående till 158 anställda och 163 miljoner kronor i omsättning. **Etteplan Sweden** förvärvade i oktober **Teknifo AB**, specialiserat på teknisk produktokumentation, med 20 anställda.

DE 30 STÖRSTA KONCERNERNA I SVERIGE

(ENBART VERKSAMHET I SVERIGE)

	2019	2018	Koncern	Verksamhet	Bokslut	Omsättning totalt MSEK	varav omsättning i Sverige MSEK	Antal anställda totalt	varav antal anställda i Sverige
	1	1	AFRY, fd ÅF Pöyry (5 förvärv under 2019) *	MD	18	20217,5	11089,8	14964	8071
IF	2	2	SWECO (5 förvärv under 2019) *	MD	18	19828,1	7326,5	16502	5722
IF	3	3	WSP Sverige (förvärvat Orbicon AB, sept-19)	MD	18	4908,1	4908,1	4124	4124
IF	4	4	Sigma Group	I,CE	18	4006,5	3582,0	3985	2850
IF	5	5	Ramboll Sverige AB	MD	18	2339,2	2339,2	1676	1676
	6	6	Combitech AB	I	18	2314,6	2314,6	1762	1762
IF	7	7	Tyréns (förvärvat VVS-Konsulterna i Skellefteå, feb-19) *	MD	18	2845,4	2111,1	2747	1923
IF	8	8	COWI AB (inkl Arkitema) *	MD	18	1722,2	1722,2	1312	1312
	9	9	HIQ International AB	I	18	1852,7	1480,7	1478	1165
	10	13	Alten Sverige	I	18	1404,5	1404,5	1592	1592
IF	11	12	Rejlers (förvärvat Neste Engineering Solutions & Pondra) *	E,I,CE	18	2789,4	1401,9	2222	1161
IF	12	10	Semcon AB	I	18	1842,2	1372,7	2041	1225
IF	13	11	Projektengagemang (förvärvat Mats & Arne Arkitektkontor, jan-19) *	MD	18	1246,4	1246,4	1044	1044
IF	14	15	Kiwa Inspecta, inkl. Technology & Nuclear (förvärvat Force Technology) *	CT	18	942,4	942,4	770	770
IF	15	14	White Arkitekter AB	A,PM,Env	18	870,7	788,7	673	641
IF	16	21	Norconsult AB (förvärvat Johnels Moberg Ark & Bitcon AB) *	CE,Env,A	18	740,4	740,4	541	541
	17	16	Structorgruppen	CE,PM, Env	18	739,9	739,9	480	480
IF	18	18	Dekra Sweden (Industrial + Automotive) *	CT	18	707,5	707,5	596	596
	19	17	Veolia Water Technologies AB	Env	18	678,3	678,3	132	132
IF	20	19	Tengbomgruppen	A,IA	18	685,4	651,6	702	676
	21	20	Altran Sverige AB	I	18	608,2	608,2	507	507
IF	22	23	Bengt Dahlgren AB	M,Enr,Env	18	594,3	594,3	451	451
IF	23	24	Knightec (förvärvat Dewire, jan-19) *	I	18	588,2	588,2	634	634
IF	24	26	Etteplan Sweden (förvärvat Teknifo, okt-19) *	I	18	537,5	537,5	492	492
IF	25	25	Bjerking AB	CE,M,A	18	503,9	503,9	393	393
	26	28	Forsen AB	PM	18	438,3	438,3	206	206
IF	27	29	ELU Konsult AB	CE	17/18	375,4	375,4	185	185
	28	32	AVL MTC Motortestcenter AB	I	18	374,2	374,2	263	263
IF	29	31	IVL, Svenska Miljöinstitutet	Env,Enr	18	353,2	353,2	300	300
IF	30	27	Niras Sweden AB	PM	18	338,1	338,1	159	159

IF = Medlem i Innovationsföretagen. (*) = jämförbar uppgift saknas/proforma/bedömd. – = uppgift saknas.

PM = Projektledning, A = Arkitektur, CE = Bygg- och anläggningsteknik, CT = Test, Inspektion & Certifiering, Env = Miljö, Enr = Energi, E = Elteknik, M = VVS-teknik, I = Industriteknik, MD = Multi Disciplin.

FÖRKLARING AV SKILLNADEN MELLAN DE BÅDA LISTORNA

Listan över de 300 största svenska koncernerna redovisar hela koncernerna för svenska företag, alltså även deras internationella verksamhet med dotterbolagen utomlands. För de utlandsägda företagen redovisas endast deras svenska verksamhet.

Listan med de 30 största koncernerna i Sverige redovisar endast svensk verksamhet, även för de större svenska koncernerna. Alltså internationell verksamhet i utländska dotterbolag har plockats bort. Listan visar vilka som har störst verksamhet i Sverige. För utlandsägda företag re-

dovisas alltså samma siffror i båda tabellerna. Vi redovisar endast de 30 största i den här listan då de flesta resterande koncernerna endast har verksamhet i Sverige eller marginell utländsk verksamhet.

DE 300 STÖRSTA SVENSKA ARKITEKT-, TEKNIKKONSULT- OCH INDUSTRIKONSULTKONCERNERNA

2019	2018	Koncern	Verksamhet	Bokslut	Om-sätt-ning MSEK	(Före-gående)	Medel-antal anställda	Vinst-marginal %	Föräd-lingsv./anst. kSEK	Balans-omslut-ning MSEK	Koncernchef/vd
1	2	AFRY, fd ÅF Pöry (5 förvärv under 2019) *	MD	18	20217,5	13051,7	14964	8,5%	917	17686,5	Jonas Gustavsson
IF	2	1 SWECO (5 förvärv under 2019) *	MD	18	19828,1	17306,8	16502	8,0%	857	15060,0	Åsa Bergman (koncern), Ann-Louise Lökhölm Klasson (vd Sverige)
IF	3	3 WSP Sverige (förvärvat Orbicon AB, sept-19)	MD	18	4908,1	4571,6	4124	1,7%	789	2778,5	Magnus Meyer
IF	4	4 Sigma Group	I,CE	18	4006,5	3510,8	3985	10,4%	761	1903,0	Dan Olofsson
IF	5	6 Tyréns (förvärvat VVS-Konsulterna i Skellefteå, feb-19) *	MD	18	2845,4	2211,6	2747	5,6%	725	1670,6	Johan Dozzi
IF	6	5 Rejlers (förvärvat Neste Engineering Solutions & Pondra) *	E,I,CE	18	2789,4	2505,1	2222	1,8%	753	1499,4	Viktor Svensson
IF	7	7 Ramboll Sverige AB	MD	18	2339,2	2175,3	1676	3,1%	848	790,9	Niklas Sörensen
	8	8 Combitech AB	I	18	2314,6	2173,3	1762	6,8%	865	841,1	Hans Torin
	9	10 HIQ International AB	I	18	1852,7	1787,9	1478	10,7%	946	1185,8	Lars Stugemo
IF	10	9 Semcon AB	I	18	1842,2	1849,5	2041	6,5%	664	935,5	Markus Granlund
IF	11	11 COWI AB (inkl Arkitema) *	MD	18	1722,2	1441,7	1312	1,0%	707	723,1	Anders Wiktorson
	12	13 Alten Sverige	I	18	1404,5	1172,5	1592	5,9%	725	653,9	Martin Segerström
IF	13	12 Projektengagemang (förvärvat Mats & Arne Arkitektkontor, jan-19) *	MD	18	1246,4	1253,3	1044	5,8%	858	1205,1	Per-Arne Gustavsson, tf vd
	14	48 Technia (AddNode Group)	I	18	1132,0	920,0	555	1,9%	389	81,8	Jonas Gejer
IF	15	15 Kiwa Inspecta, inkl. Technology & Nuclear (förvärvat Force Technology) *	CT	18	942,4	759,8	770	2,8%	896	460,5	Erik Landgren
IF	16	14 White Arkitekter AB	A,PM,Env	18	870,7	918,7	673	3,2%	878	338,2	Alexandra Hagen
IF	17	21 Norconsult AB (förvärvat Johnels Moberg Ark & Bitcon AB) *	CE,Env,A	18	740,4	648,1	541	3,3%	932	325,0	Ljot Strömseng
	18	16 Structorgruppen	CE,PM,Env	18	739,9	726,9	480	14,4%	1126	318,1	Fladvad, Hulthén, Texte
IF	19	19 Dekra Sweden (Industrial + Automotive) *	CT	18	707,5	675,0	596	4,9%	1511	830,0	Stefan Törngren (Industrial) & Jan Martinsson (Automotive)
IF	20	17 Tengbomgruppen	A,IA	18	685,4	705,6	702	4,0%	748	287,9	Erika Rönquist Hoh, tf vd
	21	18 Veolia Water Technologies AB	Env	18	678,3	680,7	132	0,6%	1041	311,8	Fabrice Brochet
	22	20 Altran Sverige AB	I	18	608,2	649,5	507	1,8%	823	310,5	Fredrik Nyberg
IF	23	23 Bengt Dahlgren AB	M,Env,Env	18	594,3	532,5	451	10,1%	1028	241,0	ingen koncernchef
IF	24	24 Knightec (förvärvat Dewire, jan-19) *	I	18	588,2	485,8	634	7,6%	718	226,0	Dimitris Gioulekas
IF	25	27 Etteplan Sweden (förvärvat Teknifo, okt-19) *	I	18	537,5	445,0	492	7,6%	823	206,2	Mikael Vatn
IF	26	25 Bjerking AB	CE,M,A	18	503,9	473,8	393	6,2%	938	244,1	Anders Wärefors
	27	29 Forsen AB	PM	18	438,3	409,4	206	3,4%	1084	187,9	Bengt Johansson
IF	28	26 Hifab Group	PM,	18	401,7	446,0	295	3,3%	768	171,0	Patrik Schelin
IF	29	30 ELU Konsult AB	CE	17/18	375,4	338,2	185	9,6%	1145	127,5	Charlotte Bergman
	30	32 AVL MTC Motortestcenter AB	I	18	374,2	316,1	263	2,1%	927	271,1	Erik Osnes
IF	31	31 IVL, Svenska Miljöinstitutet	Env,Env	18	353,2	327,7	300	0,5%	736	230,1	Tord Svedberg
IF	32	28 Niras Sweden AB	PM	18	338,1	421,5	159	-0,8%	778	131,7	Christian Sandberg
IF	33	40 Devport AB	I	18	334,5	235,2	349	8,9%	652	197,7	Nils Malmros
IF	34	33 Avalon Innovation AB	I	18	318,9	286,2	183	-0,1%	865	185,8	Peter Mattisson
IF	35	49 Ansys Sweden	I	18	316,9	188,5	28	-5,8%	1416	294,7	Richard Belcher
IF	36	42 Atkins Sverige (SNC-Lavalin Group)	CE	18	312,3	213,1	236	7,0%	941	120,8	Johannes Erlandsson
	37	34 Z-Dynamics (Infotiv & Combine)	I	18	302,6	281,4	277	5,3%	748	187,6	Alf Berntsson (Infotiv), Peter Karlsson (Combine)
IF	38	38 Golder Associates AB	CE,Env	18	291,8	242,3	143	10,2%	1005	171,9	Anna-Lena Öberg Högsta
IF	39	36 Consat AB	I	18	291,6	269,6	201	7,6%	930	136,4	Martin Wahlgren
IF	40	63 Vinnergi AB (fd We Consulting AB & IKKAB. Förvärvat Apexa Competence) *	E	18	290,9	154,3	236	7,7%	817	79,9	Pierre Wallgren
	41	35 Eurocon Consulting (förvärvat pidab, jan-19) *	I	18	281,5	277,5	259	10,9%	858	169,5	Peter Johansson
IF	42	39 Hitachi Rail STS Sweden (fd Ansaldo STS)	I	18	272,0	236,6	59	10,3%	1752	848,6	Eric Morand
	43	37 Elektroautomatik i Sverige AB	I	18	258,4	248,0	117	11,6%	948	119,0	Jonas Kjellberg
IF	44	44 Arkitekterna Krook & Tjäder	A	18	242,6	206,0	215	8,3%	856	102,0	Johan von Wachenfeldt
IF	45	43 Wingårdh-koncernen	A	18	227,0	211,1	180	5,0%	1002	136,6	Gert Wingårdh
IF	46	76 Escenda Engineering AB	I	17/18	216,4	125,1	130	4,5%	729	113,1	Praveen Purushottam Kadle

	2019	2018	Koncern	Verksamhet	Bokslut	Om-sättning MSEK	(Före-gående)	Medel-antal anställda	Vinst-marginal %	Föräd-lingsv./anst. kSEK	Balans-omslut-nings MSEK	Koncernchef/vd
IF	47	53	Link Arkitektur AB	A	18	204,5	176,4	162	0,2%	825	61,4	John Lydholm
IF	48	50	Arkvision AB, fd Mälarholmen (Ettelva Ark & M.E.R.)	A	18	202,0	184,7	100	16,2%	955	276,3	Christina Karlsson Kazeem (Ettelva), Cecilia Bejden (M.E.R.), Jan Hardenborg
	49	46	Essiq AB	I	17/18	199,1	175,5	173	3,7%	978	70,8	Jonas Sohtell
IF	50	45	Liljewall Arkitekter AB	A	18	195,7	201,4	181	7,9%	882	62,0	Per-Henrik Johansson Lamond
IF	51	54	Expleo Technology Nordic (fd Engineeringpartner Automotive)	I	18	182,8	175,7	158	9,3%	787	76,2	Fredrik Blomberg
IF	52	102	TM-Konsult AB (med Collage Arkitekter)*	CE, I	17/18	181,0	159,6	119	12,5%	888	158,0	Anders Franklin
IF	53	61	Semrén & Månsson Arkitektkontor AB	A	17/18	180,8	159,1	172	11,1%	792	237,8	Magnus Månsson (koncernchef), Ulrika Liss-Daniels (vd)
IF	54	66	Midroc Project Management (förvärvat Idhammar AB, mars-19) *	CE, I	18	179,2	147,5	101	5,2%	979	83,6	Stefan Kronman
	55	92	KeyPlants AB	CE	18	178,9	102,9	26	14,5%	1926	240,6	Jörgen Harrysson
IF	56	52	FOJAB AB	A	17/18	176,9	177,8	133	15,4%	1139	73,5	Daniel Nord & Cecilia Pering (Fojab Arkitekter)
	57	41	Ebab i Stockholm AB	PM	18	174,3	215,4	112	-32,1%	681	107,6	Kaarel Lehist, koncernchef. Katrin Dahlström, vd
	58	58	Exact Svenska Mätcenter AB	CE, Enr	18	171,0	165,5	119	3,9%	696	67,9	Peter Mikes
	59	62	Brandskyddslaget AB	M	18	165,6	158,5	94	15,3%	1335	108,4	Martin Olander
IF	60	60	HRM EDAG Engineering AB	I	18	164,8	160,6	133	1,0%	790	70,3	Jacob Hjelmåker
IF	61	69	Byggnadstekniska Byrån Sverige AB	CE	18	159,9	138,3	120	17,6%	1073	81,6	Erik Löb
IF	62	55	i3tex AB	I	18	159,4	174,8	187	1,3%	702	62,4	Sara Lindmark
IF	63	77	Geosigma AB	CE, Env	18	156,7	124,8	119	11,1%	973	61,9	Per Aspmar
IF	64	71	Segula Technologies AB	I	18	154,4	134,7	171	4,9%	743	54,3	Henrik Nessér
IF	65	70	INCOORD AB	M	18	153,5	135,7	91	16,1%	281	52,5	Tore Strandgård
	66	82	Optronic Partner PR AB	I	18	152,0	113,5	48	9,3%	1005	72,4	Ulrik Stenbacka
IF	67	74	FVB Sverige AB	Enr	18	147,8	128,2	122	8,0%	946	71,6	Leif Breitholtz
IF	68	108	One Nordic (Konsult & Mätteknik) AB	I	18	146,2	87,4	94	5,1%	861	140,0	Jonas Arvidsson
IF	69	73	Riba koncernen AB	M, Enr	17/18	143,1	129,9	50	8,3%	1046	48,1	Michael Lennse
IF	70	139	Automations Partner i Helsingborg AB	I	18	140,8	68,1	39	9,9%	1259	52,0	Henrik Rosengren
IF	71	57	FS Dynamics AB	I	18/19	139,8	167,1	141	7,9%	748	48,5	Roger Blom
	72	90	Technogarden Engineering	I	18	138,9	104,0	114	3,4%	705	53,4	Stefan Lundin
IF	73	87	Evomatic AB	E	17/18	134,0	106,3	68	-6,0%	598	54,3	Jonas Persson
	74	75	T-Engineering AB	I	18	133,1	127,3	72	4,5%	1416	115,5	Klas Lundgren
IF	75	56	AIX Arkitekter AB	A	18	130,0	60,4	98	6,5%	943	36,6	Gunilla Persson
IF	76	79	Nitro Consult AB	CE	17/18	127,8	121,4	100	-9,6%	721	167,2	Maria Sundesten
	77	93	Iterio AB (del av Multiconsult)	CE	18	126,6	100,8	83	6,3%	953	50,3	Jonas Jonsson
IF	78	72	ÅWL Arkitekter AB	A	18	125,7	130,4	97	14,1%	1020	57,2	Jacob Haas
IF	79	64	Core Link AB	I	18	119,6	148,2	50	4,0%	866	111,4	Jörgen Jensen
IF	80	81	Cactus Utilities & Rail *	I	18	118,4	118,1	70	9,0%	1066	90,0	Fredrik Bergström, Elisabet Svensson
IF	81	158	MAF Arkitektkontor AB	A	17/18	117,8	59,3	44	19,1%	1244	49,7	Peter Häggmark
IF	82	101	Byrån för Arkitektur & Urbanism (BAU)	A	18	115,6	91,8	74	15,4%	1145	55,7	Peter Walker
IF	83	112	Frankgruppen AB	PM, CE	18	115,0	86,0	48	13,6%	1675	42,6	Magnus Trange
IF	84	91	Havd Group	I	18	115,0	103,1	35	6,9%	795	51,5	Björn Hedenberg
IF	85	85	VBK Konsulterande Ingenjörer	CE	18	114,4	111,7	92	2,8%	959	38,7	Ola Kjellman
	86		Processkontroll Elektriska i Stenungsund AB	I	18	114,3	78,8	42	8,1%	931	43,7	Ingemar Gustavsson
IF	87	80	Archus AB	A	18	112,7	119,2	62	18,5%	1213	46,1	Johnnie Pettersson
IF	88	67	PQR International Group	M, E	18	112,4	143,6	130	5,0%	603	45,7	Mikael Bisther
IF	89	89	Condesign AB	I, E	18	112,3	104,1	126	6,6%	667	46,5	Fredrik Bromander
IF	90	84	Projektledarhuset i Stockholm AB	PM	17/18	111,9	88,3	54	6,2%	1272	38,2	Örjan Kjellström
	91	126	Chematur Engineering AB	I	18	111,8	78,2	34	20,1%	2264	167,7	Fengrui Wang
	92	78	QRTECH AB	I	18	111,1	121,9	75	2,9%	862	48,5	Patrik Sahlsten

IF = Medlem i Innovationsföretagen. (*) = jämförbar uppgift saknas/proforma/bedömd. - = uppgift saknas.

PM = Projektledning, A = Arkitektur, CE = Bygg- och anläggningsteknik, CT = Test, Inspektion & Certifiering, Env = Miljö, Enr = Energi, E = Elteknik, M = VVS-teknik, I = Indusitrikteknik, MD = Multi Disciplin.

DE 300 STORSTA SVENSKA ARKITEKT-, TEKNIKKONSULT- OCH INDUSTRIKONSULTKONCERNERNA

	2019	2018	Koncern	Verksamhet	Bokslut	Om-sätt-ning MSEK	(Före-gående)	Medel-antal anställda	Vinst-marginal %	Föräd-lingsv./anst. kSEK	Balans-omslut-ning MSEK	Koncernchef/vd
IF	93	97	A & P Arkitektkontor AB	A	18	110,0	96,6	46	6,3%	1008	40,5	Per Ahrbom
IF	94	98	Reflex Arkitekter (förvärvat Ripellino Ark, sept-19) *	A	18/19	107,8	83,6	82	11,4%	1069	74,9	Marco Testa
IF	95	96	Helenius Ingenjörbyrå AB	M	18	107,5	97,9	80	22,1%	1013	43,7	Arne Wallström
IF	96	68	Nyréns Arkitektkontor AB	A	18	107,1	139,9	91	-23,4%	739	36,5	Ulrika Bergström
	97	122	Cedervall Arkitekter	A	18	106,2	80,1	87	4,7%	714	38,8	Björn Stillefors
IF	98	113	BERGAB Berggeologiska Undersökningar AB	CE	18	101,6	85,5	73	11,6%	1037	45,8	Krister Jansson
	99	105	Svensk Konstruktionstjänst AB	I	18	101,2	89,7	35	3,7%	910	30,1	Johan Lantz
IF	100	111	BSV Arkitekter & Ingenjörer (förvärvat Outside Landskapsarkitekter) *	A,CE	18	99,9	86,7	91	21,1%	884	54,6	Johnny Grauengaard
IF	101	110	Conmore Ingenjörbyrå AB	I	18	99,5	86,8	123	4,4%	691	34,4	Andreas Svensson
	102	114	Veryday AB (del av McKinsey)	I	18	97,9	96,5	61	19,3%	1476	80,6	Peter Andén
IF	103	157	Systra AB (fd Dalco Elteknik)		18	97,9	59,4	93	3,4%	653	43,9	Bruno Susak
IF	104	128	BSK Arkitekter AB	A	18	97,7	77,1	60	8,4%	1049	34,9	Stina Ljungkvist
	105	106	Devex Mekatronik AB	I	18	97,6	88,5	102	7,0%	785	30,0	Eric Boström
	106	86	Teodoliten *	CE	18	96,9	109,0	83	18,0%	883	68,0	Joakim Hixén
IF	107	104	Bergsäker AB	CE	18	95,5	90,1	40	17,2%	1482	56,6	Jörgen Sigvardsson
IF	108	95	Prose AB	I/CE	17	93,9	98,8	76	0,6%	824	43,4	Anders Gymnander
IF	109	131	Deva Mecaneyes AB	I	18	93,5	76,5	81	9,7%	877	36,9	Magnus Welén
IF	110	94	AcobiaFlux AB *	I	18	93,2	100,4	58	3,1%	933	31,0	Mikael Nilsson
	111	123	HOAB-gruppen *	PM	18	92,0	80,0	55	0,0%	1205	46,0	Thomas Liljenberg, Peter Svensson, Roger Nordin
IF	112	103	Elecosoft Consultec	A,CE	18	91,1	90,1	68	16,4%	976	62,6	Anders Karlsson
	113		Nuvia Nordic AB	I,CE	18	90,9	58,8	77	7,8%	826	30,4	Tobias Gustavsson
IF	114	88	Brunnberg & Forshed Arkitektkontor AB	A	18	89,2	106,1	68	9,5%	1127	33,2	Staffan Corp
	115	100	TechRoi AB	I	18	88,8	92,6	70	32,0%	1182	53,2	Tommy Christensen
	116	109	Assign Group *	I	18	88,6	86,9	23	3,6%	945	24,0	Stefan Svensson
IF	117	124	ELE Engineering AB	E	17/18	87,0	79,3	87	2,1%	782	24,1	Henrik Eriksson
	118	134	Tjuren Projektpartner AB	PM,M	18	86,6	73,6	40	18,7%	1333	49,3	Niklas Haglund
IF	119	133	Altair Engineering	I	18	86,5	75,2	35	10,2%	1271	23,0	Håkan Ekman
IF	120	118	Teamster AB	I	18	85,0	83,4	44	5,8%	973	29,2	Ulf Mill
	121	132	Exengo Installationskonsult AB	M	18	84,5	75,6	59	14,7%	1153	35,0	Christian Rolf
	122	204	Mitta AB	CE	18	84,4	42,3	84	-3,8%	613	80,4	Tomas Knutsson
	123	200	Licab AB (bokslut 16 mån)	CE	18	84,3	45,1	49	7,7%	1093	30,4	Andreas Andersson
IF	124	149	Carlstedt Arkitekter AB	A	18	84,1	62,6	58	12,5%	955	34,3	Siv Axelsson, tf vd
	125	148	Triathlon AB	I	17/18	82,0	63,0	68	8,6%	641	52,6	Fredrik Wadsten
	126	117	App Start-Up AB	I	18/19	81,0	83,4	62	11,9%	1020	31,9	Anders Kallin
IF	127	120	Centerlöv & Holmberg AB	CE	18	79,4	82,6	48	20,5%	1124	42,6	Bengt Andersson
	128	130	Helm (Project Management & Systems) *	PM,CE	18	78,6	76,5	30	9,6%	1152	30,4	Michael Johansson, Michael Claesson, Olof Cyrén
IF	129	107	Adiga AB (DevPort Adiga AB)	I	17/18	77,9	88,0	32	1,5%	706	25,1	Ricardo Heras
	130	153	Dry-IT (del Raksystems group, Finland, från juni-19)	CE, PM	17/18	76,3	60,5	61	3,4%	882	19,5	Jan Havik
	131	127	Strategisk Arkitektur Fries & Ekeröth AB	A	18	76,0	77,4	49	16,6%	1086	31,6	Johanna Munck af Rosenchöld
	132	135	Brandkonsulten Kjell Fallqvist AB	M	18	74,4	72,7	41	23,6%	1458	30,8	Anders Karlsson
IF	133	116	Inhouse Tech *	PM,CE, Env	18	74,2	83,5	47	21,4%	1346	32,6	Anders Sundberg
IF	134	115	E&D Energijägarna & Dorocell AB *	Enr	18	73,6	84,0	18	2,8%	828	50,0	Jan Wikman
IF	135	150	Kanozi Sverige AB *	A	17/18	72,9	61,4	64	20,9%	784	34,0	Helene Brandrup-Wognsen
	136	136	Wester+Elsner Arkitekter AB	A	18	72,8	72,7	46	16,0%	1118	28,9	Fredrik Elsner
IF	137	146	Kadesjös Ingenjörbyrå AB	CE,M	18/19	71,4	65,4	59	10,7%	893	38,7	Birgitta Lindblad
IF	138	147	Envac AB	Env	18	71,0	64,9	12	88,7%	4269	434,8	Joakim Karlsson
IF	139	138	Equator Stockholm AB	A	18	70,2	68,7	53	13,6%	994	36,3	Annica Carlsson
IF	140	185	Här! (fd SYD ARK Konstruera)	A,CE	18/19	69,8	49,0	45	-4,5%	706	27,2	Jan Kluge
IF	141	137	Järnvågen AB (Bergström, BEKAB, Indautomat m flj)*	I	17/18	69,2	46,8	37	12,3%	928	35,0	Tord Hägglund (SO)
IF	142	162	IKG Group AB	I	18/19	67,9	58,2	84	2,4%	733	15,0	Magnus Ahlmark
	143	152	Trivector Traffic AB		18	67,6	60,9	47	3,6%	894	24,5	Christer Ljungberg

	2019	2018	Koncern	Verksamhet	Bokslut	Om-sättning MSEK	(Före-gående)	Medel-antal anställda	Vinst-marginal %	Föräd-lingsv./anst. kSEK	Balans-omslut-nings MSEK	Koncernchef/vd
IF	144	141	Kåver & Mellin AB*	CE	18	67,0	67,6	54	19,8%	920	27,3	Anders Hedberg
	145	129	ELVA Processautomation AB	M	18	66,8	76,7	12	16,4%	1633	45,6	Mats Andersson
	146	142	Syntronic Production Services AB	I	17/18	66,8	37,8	29	2,3%	543	56,0	Roger Lindholm
	147	295	Incontext AB	I	18/19	66,6	49,6	71	26,3%	897	25,8	Martin Lampinen
IF	148	145	Andersson & Hultmark AB	M	18	65,8	65,6	57	14,8%	978	37,4	Tobias Bodén
	149	144	Pq Projektledning AB	PM	17/18	65,7	59,1	35	12,2%	1325	27,8	Jonas Karlsson
	150	156	MCA, Mission Consultancy Assistance Sweden AB	I	18	65,5	59,5	84	6,3%	663	19,2	Pierre Ebenstein
IF	151	143	NCS Colour AB	I	18	64,7	66,3	26	8,1%	1197	38,1	Elin Askfelt
IF	152	125	Crabat AB *	CE	18/19	64,3	69,0	39	0,9%	836	12,2	Christer Bergström
IF	153	160	Fire Safety Design AB	M	18	64,2	58,7	53	10,0%	1005	22,9	Johan Ohlsson
	154	168	Infrakonsult Sverige AB	CE	17/18	63,2	56,1	31	5,6%	952	17,0	Abderahim Aboudrar
IF	155	262	Metod Arkitekter i Uppsala AB	A	18	62,7	33,3	26	15,1%	1185	22,2	Patrik Tammerman
	156	165	StomKon (StomKonstruktioner Sverige AB)	CE	18	62,3	57,8	4	6,1%	1480	17,8	Terje Klovland
IF	157	179	SCIOR Geomanagement AB	CE	18	62,1	50,0	31	14,8%	1181	28,0	Krister Armaryd
	158	119	Hedström & Taube Gruppen	PM	18	61,3	83,4	31	20,8%	1371	20,0	Jonas Rondin
	159	208	Clinton Mätkonsult AB	CE	17/18	60,7	41,6	37	9,3%	978	21,5	Johan Nyström
IF	160	243	SEVAB (Styr- och Elinstallationer Väst Teknik)	I	17/18	59,4	36,3	52	-15,3%	428	32,7	Mikael Svensson
IF	161	164	TQI koncernen	M, PM, Env, Enr	17/18	59,0	58,0	81	19,7%	529	33,0	Kenneth Thunvall
IF	162	175	Rotpartner	CE	17/18	58,6	51,5	47	8,7%	536	11,0	Fredrik Olsson
IF	163	172	Koteko AB	I	18	58,5	53,0	35	8,9%	847	31,0	Fredrik Allard
IF	164	161	Tüv Nord Sweden AB	CT	18	58,5	58,7	38	-7,2%	907	24,5	Oksana Leonidova
IF	165	99	C.F. Möller Sverige AB	A	18	58,4	93,3	45	0,9%	747	16,5	Mårten Leringe
	166	155	Codesign Sweden AB	A	17/18	57,9	59,9	50	2,0%	607	12,9	Johan Carpner
	167	140	Berge Consulting AB	I	18	57,8	67,8	53	1,1%	749	20,9	Klas Moreau
	168	187	Bylero AB	CE, PM	17/18	56,9	48,1	44	7,0%	910	35,1	Torbjörn Frilund
IF	169	184	Energi Funktion Komfort, Skandinaviska AB	I, Enr, PM	18	56,0	49,2	61	1,7%	735	23,6	Mikael Lezdins
IF	170	183	Lindberg Stenberg Arkitekter AB	A	18	55,8	49,2	49	18,7%	893	23,2	Dag Lindberg
IF	171	238	EKM kontroll AB	M	17/18	55,1	36,7	26	-0,5%	672	14,5	Per Liljekvist
	172	167	Erfator Projektledning AB (Bravida)	PM, CE	18	55,0	56,9	18	6,9%	1488	13,7	Sven Klockare
	173	188	Jan Håkansson Byggplanering AB	CE, PM	18	54,8	47,9	27	12,0%	1260	39,3	Anders Håkansson
IF	174	241	Loxia Group	PM	18	54,8	36,7	10	7,8%	1385	21,2	Joakim Holtbäck
IF	175	159	High Vision Engineering Sweden AB	I	18	54,7	59,1	36	7,4%	897	16,9	Peter Weston
IF	176	154	Citec AB	I	18	54,3	60,2	32	3,2%	938	14,4	Kenneth Lovidius
IF	177	169	DHI Sverige AB	Env, M	18	54,3	53,8	36	2,0%	844	20,9	Patrik Alm
IF	178	177	Calluna AB	Env	18	54,1	50,9	59	7,2%	670	22,4	Fredrik Ström
IF	179	151	VAP VA-Projekt AB	Env	17/18	54,1	61,0	34	14,5%	1028	22,8	Mikael Melin
IF	180	178	Okidoki AB	A	18	53,7	50,2	52	1,6%	653	15,8	Rickard Stark
	181		Ictech AB	I	18	53,1	41,9	56	4,5%	827	23,6	Richard Hedström
IF	182	219	Bassoe Technology AB	I	18	52,9	39,9	37	-9,5%	994	55,6	Acke Dahlman
IF	183	209	Trafikia AB	CE	18	52,6	41,5	23	5,8%	1042	26,3	Mats Hagström
	184	173	IETV Elektroteknik AB	I	17/18	52,5	76,1	31	16,8%	971	37,2	Krister Karlsson
	185	193	ABAKO Arkitektkontor AB	A	18	52,0	47,0	40	10,0%	917	19,4	Sofia Freiholtz (kontorschef)
IF	186	194	Projektbyggaren i Blekinge AB	PM, A	18	51,7	46,7	39	16,3%	1070	30,3	Håkan Svensson
IF	187	163	Gatun Arkitekter (fd Scheiwiller Svensson)	A	18/19	51,5	58,1	39	11,4%	909	20,4	Ari Leinonen
IF	188	181	Electro Engineering koncernen AB	E	18/19	51,3	49,9	38	23,6%	1160	25,2	Bo Andersson
IF	189	203	Smart Eye AB	I	18	50,8	43,2	70	-111,0%	324	204,1	Martin Krantz
	190	196	Konsultgruppen Röda Tråden AB *	CE	17/18	50,7	46,0	29	2,2%		11,2	Lars-Olof Gyllberg
IF	191	191	Mcub AB (Xcub-gruppen) *	I	17/18	50,7	47,4	39	15,6%	736	22,0	Marcus Blomberg
IF	192	225	Elajo Engineering AB	I	18	50,2	39,0	60	12,0%	733	9,0	Matias Åberg
IF	193	174	Cross Design AB	I	18	49,4	52,3	61	5,9%	536	21,1	Tommy Bergh
IF	194	190	Yellon AB	A	18	49,1	47,7	46	0,3%	789	23,7	Markus Leijonberg
IF	195	253	Rockstore Engineering AB	CE	18	48,9	35,0	18	12,2%	1382	19,5	Krister Knutsson

IF = Medlem i Innovationsföretagen. (*) = jämförbar uppgift saknas/proforma/bedömd. - = uppgift saknas.

PM = Projektledning, A = Arkitektur, CE = Bygg- och anläggningsteknik, CT = Test, Inspektion & Certifiering, Env = Miljö, Enr = Energi, E = Elteknik, M = VVS-teknik, I = Indutriteknik, MD = Multi Disciplin.

DE 300 STORSTA SVENSKA ARKITEKT-, TEKNIKKONSULT- OCH INDUSTRIKONSULTKONCERNERNA

2019	2018	Koncern	Verksamhet	Bokslut	Om-sätt-n MSEK	(Före- gående)	Medel- antal anställda	Vinst- marginal %	Föräd- lingsv./ anst. kSEK	Balans- omslut- ning MSEK	Koncernchef/vd
196	212	Conpal AB	CE	18	48,7	40,7	5	7,0%	1772	15,3	Mehmet Apak
197	166	Solvina AB	I	17/18	48,6	57,5	30	3,9%	891	45,0	Sven Granfors (International), Ulla-Karin Wendt (Nordic)
IF	198	260 Elinder&Sten Arkitekter AB	A	17/18	47,1	33,5	26	24,9%	1292	20,5	Christian Elinder
IF	199	192 Sören Lundgren Byggekonsult AB	CE,PM	17/18	47,1	42,8	29	15,8%	1347	17,4	Anders Harlin
	200	186 Myvi Konsult AB	CE	17/18	47,0	48,6	49	13,3%	840	18,5	Tommy Johansson
IF	201	223 Metron Miljökonsult AB	Env	18	47,0	39,4	23	30,7%	1403	32,5	Ann-Sofie Wessberg
	202	255 Protek Development Sweden AB *	PM,CE	18	46,7	34,8	32	11,3%	1028	18,2	Bengt Ulvsgård
	203	231 B & B, Bro & Betong Projektleddning	CE,PM	17/18	46,0	37,9	22	19,7%	1387	16,6	Magnus Tengblad
IF	204	211 STIBA AB	CE	18	45,9	41,3	31	30,1%	1258	21,4	Joakim Österlund
IF	205	220 Arkitektgruppen G.K.A.K AB	A	18	45,7	39,8	34	9,8%	874	13,3	Sundén, Skoog, Josefsson
	206	198 C&M Projekt i Stockholm AB	CE	18	45,6	45,6	24	13,8%	1293	18,7	Krusbeth Kristensson
	207	176 Calambio Engineering AB	I	17/18	45,6	51,4	12	16,3%	1698	29,2	Thomas Reidenfalk
IF	208	267 Studio Stockholm Arkitektur AB	A	18	45,5	32,8	25	27,1%	1155	37,5	Alessandro Cardinale
IF	209	414 We Group (fd PP Arkitekter m fl)		18	45,5	32,1	28	17,2%	942	28,0	Mille Örnmark
IF	210	195 Wikström AB	PM, CT, ENV, Enr, M	18/19	45,3	46,3	34	9,6%	1078	17,1	Annika Aarthun
IF	211	229 Thomas Eriksson Arkitektkontor AB	A	18	45,0	38,4	29	12,3%	1080	15,4	Thomas Eriksson
	212	354 PDS Engineering AB	I	18	44,9	20,1	14	8,3%	957	12,7	Ewe Westesson
IF	213	180 BK Beräkningskonsulter AB	CE,I	17/18	44,4	49,9	36	1,2%	963	17,3	Tomas Carlsång
IF	214	205 DGE Mark och Miljö AB	Env	18	44,3	42,2	35	2,8%	705	14,3	Johnny Sjögren
	215	201 DinellJohansson AB	A	18	44,2	43,7	32	40,4%	1188	53,0	Morten Johansson
IF	216	213 EPG Projektleddning AB	PM	18	44,0	40,6	37	8,1%	796	15,0	Dennis Lundmark
IF	217	218 Landskapslaget AB	A	18	43,8	39,9	35	11,6%	937	17,7	Åsa Keane
	218	199 Kjellander & Sjöberg AB	A	17/18	43,6	45,3	47	4,6%	724	13,6	Mi Inkinen
IF	219	257 Projectpartner AB *	PM	18	43,2	34,6	17	17,9%	1455	24,3	Tommy Backman
	220	248 Camatec Industri teknik AB	I	18/19	42,9	35,4	39	7,8%	771	15,0	Johan Ljungner
	221	121 Technity Group *	I	18	42,9	82,4	38	0,2%	691	20,6	Thomas Winberg
IF	222	202 Svenska Teknikingenjörer AB *	I	17/18	42,7	43,3	42	10,8%	648	16,9	Daniel Ångström
IF	223	206 Besiktningsföretaget Ansvarsbesiktning AB	CT	18	42,5	41,8	23	6,2%	917	10,7	John Widmark
IF	224	170 Bro Underhåll & Service BUS AB	CE	17/18	42,0	53,8	33	19,9%	773	23,7	Kent-Arne Svensson
	225	230 Deltatec AB	I	18	42,0	38,4	13	19,7%	1401	23,1	Patrik Storm
	226	252 Mårtensson Consulting		17/18	41,5	35,1	32	27,1%	1047	33,2	Nils Mårtensson
	227	222 KFS Anläggningskonstruktörer AB	CE,PM	17/18	41,1	39,4	29	8,4%	1020	26,2	Patrik Pålsson
	228	247 Wiretronic AB	I	18/19	41,0	35,9	21	6,9%	883	25,7	Sören Karlsson
IF	229	235 MoRe Research Ömsköldsvik AB	I	18	40,9	37,0	43	0,7%	674	19,1	Stefan Svensson
	230	261 Scanscot Technology AB	CE	18	40,8	33,4	16	16,2%	1453	34,4	Johan Kölfor
	231	210 LMT Elteknik AB	I,E	17/18	40,3	41,4	30	10,5%	972	17,1	Anders Engqvist
IF	232	250 Arkitektbyrå Design Göteborg AB *	A	18	40,3	35,3	31	18,6%	817	19,3	Jan Åkerblad
IF	233	189 Mats Strömberg Ingenjörbyrå AB	E	18	39,8	47,7	33	11,2%	902	21,0	Peter Granberg
IF	234	236 Säkerhetspartner Norden AB	CE	17/18	39,7	36,9	29	24,5%	1110	25,9	Leif Nyström
IF	235	242 Ca Consultadministration AB	PM	18	39,5	36,4	30	6,6%	1105	18,7	Daniel Däverhög
IF	236	215 P O Andersson Konstruktionsbyrå AB	M	18	39,3	40,3	18	31,4%	1732	20,1	Mattias Kinhult
IF	237	245 Energi & Miljöteknik i Göteborg AB	E,M	17/18	39,3	36,3	14	7,7%	913	10,3	Andreas Frigård
	238	290 AK-Konsult Indoor AIR AB	Env	18	39,1	28,3	29	9,9%	944	14,6	Thomas Perman
IF	239	224 Looström & Gelin Konstruktionsbyrå AB	CE	17/18	39,0	31,9	29	17,1%	1086	16,6	Björn Sjögreen
	240	348 2xA Entreprenad AB	PM	18	38,9	21,0	27	19,2%	1125	35,9	Thomas Carlsson
IF	241	228 Erséus Arkitekter AB	A	18	38,4	38,7	30	9,7%	988	16,7	Peter Erséus
	242	221 Creanova AB	M,Enr	17/18	38,3	39,6	30	24,7%	1058	23,3	Jonas Dorsander
	243	Ekologigruppen Ekoplan AB	M,CE	18	38,2	31,4	39	5,6%	749	26,2	Mikael Wallin
IF	244	264 Atrio Arkitekter (Jönköping, Kalmar, Västervik & Sthlm) *	A	18	38,0	33,2	28	10,7%	819	18,4	Lunde, Bohlin, Spaak & Karlsudd
	245	292 Rundquist Arkitekter AB	A	18	38,0	28,3	28	10,8%	789	14,6	Henrik Rundquist
IF	246	237 Contekton Arkitekter Fyrstad AB	A	17/18	37,5	36,9	32	29,9%	1051	18,1	Peter Bergmann
IF	247	272 Creacon Halmstads Konsult AB	CE	18	37,4	32,0	36	7,0%	766	14,8	Torbjörn Åkesson
	248	214 SweRoad AB	CE	18	37,3	40,4	14	0,2%	872	35,3	Markus Eek

	2019	2018	Koncern	Verksamhet	Bokslut	Om-sättning MSEK	(Föregående)	Medel-antal anställda	Vinst-marginal %	Förädlingsv./anst. kSEK	Balans-omslutning MSEK	Koncernchef/vd
IF	249	244	Fredblad Arkitekter AB	A	17/18	36,5	36,3	35	15,8%	883	13,5	Leif Jönsson
	250	358	Mekaniska Konstruktioner Norrbotten AB	I	18	36,4	19,7	12	0,8%	974	24,8	Erik Andersson
	251	239	S-Tech, Skandinaviska Tech AB	E	18	36,3	36,7	38	10,6%	754	17,7	Martin Jansson
IF	252	256	Landskapsgruppen AB	CE	17/18	36,2	34,7	32	12,3%	919	15,8	Petra Ekström
IF	253		Belatchew Arkitekter AB	A	17/18	36,1	15,7	16	19,7%	1664	16,8	Rahel Belatchew
	254	263	Infrapartner AB	CE	18	36,1	33,3	14	11,0%	1563	14,0	Marcus Sundberg
	255	289	Consultive Västerås AB	I	18	35,9	28,4	28	15,1%	1001	13,9	Tobias Bäckström
	256	266	A&J Landskap AB (Andersson & Jönsson)	A	18/19	35,8	32,8	22	13,2%	922	12,4	Anders Jönsson
IF	257	227	Elektrotekniska Byrån AB (EBAB)	E,I	17/18	35,6	38,7	32	8,2%	758	18,8	Jonas Bjuresäter
	258	311	Aochd Arkitektkontor AB	A	17/18	34,9	25,2	19	22,8%	1197	25,6	Joakim Persson
IF	259	275	AG Arkitekter AB	A	18	34,7	31,1	25	16,7%	1088	17,6	Fredrik Kihlman
IF	260	265	E/S A Arkitekter (fd Engstrand och Speek)	A	17/18	34,6	32,9	25	20,0%	971	17,0	Olle Dahlkild
	261	249	Validus Engineering	I	18	34,6	35,4	19	12,4%	942	18,5	Åke Burman
	262	271	Oxyma Innovation AB	I	17/18	34,3	32,1	26	0,5%	788	5,7	Johan Norelius
IF	263	258	Ingenjörbyrå Forma	I	17/18	34,3	31,0	27	10,0%	790	16,0	Anders Grahm
	264	273	Karlander Konsult AB	CE	17/18	34,2	31,9	21	0,0%	869	6,7	Fredrik Karlander
	265	197	Aecom Nordic AB (Norden)	Env	17/18	34,0	45,8	21	-40,2%	206	16,1	Gert Vermeiren
IF	266	254	TEAM TSP Konsult AB	E	18	33,7	34,9	22	13,4%	1265	15,4	Mattias Hernegran
	267	304	Vepro AB	I	18	33,5	26,5	34	13,6%	778	15,6	Bo Larsson
IF	268	182	Enviroplanning AB	Env	18	33,4	49,2	17	0,4%	882	10,8	Tony Johansson
	269	251	HillStatik AB	S,CE	18	33,4	35,1	19	46,5%	1590	20,8	Conny Höggren
	270	217	Addiva AB *	I	17/18	33,2	40,0	36	1,5%	643	12,2	Björn Lindström
	271	268	Elkonsulten i Finspång AB	E	17/18	33,0	32,6	13	13,8%	1338	16,3	Bengt Hillier
IF	272	280	HMXW Arkitekter AB	A	18	32,7	30,1	23	11,6%	930	22,3	Ragnar Widegren
IF	273	326	Ingenjörfirman Rörkraft AB	I	18/19	32,3	31,2	29	3,6%	884	10,9	Clas Wollberg
	274	327	Red Management AB	CE,PM	18/19	32,3	23,4	4	11,4%	1793	11,4	Per Linder
IF	275	288	Marge Arkitekter AB	A	18	31,7	28,5	27	11,0%	933	11,0	Louise Masreliez
	276	286	Projektidé i Uppsala AB	PM	17/18	31,5	28,7	16	18,9%	1391	13,3	Rasmus Langer
	277	281	Projektleddarbyrå i Sverige AB *	PM,CE	17/18	31,2	30,1	18	14,1%	1213	8,9	Roland Appelgren
	278	319	Strategia Projektledning AB	CE	17/18	31,1	24,6	19	18,2%	1232	12,4	Anders Müller
	279	269	Byggkoordinatör AB *	CE, PM	18	30,9	32,2	20	0,5%	878	8,1	Kullberg, Nyberg, Söhl
	280	246	Fiber Network Consulting AB	I/CE	18	30,7	36,2	37	3,8%	584	17,4	Thomas Andersson
	281	277	Stockholms VVS-Kompetens AB	M	17/18	30,6	32,5	13	20,6%	1585	16,5	Håkan Klaesson
IF	282	294	Mekaniska Prövningsanstalten MPA AB	M	18	30,5	28,0	17	15,6%	1468	9,8	Torbjörn Ohlsson
	283	278	Rstudio for architecture AB (2 bolag) *	A	17/18	30,4	32,2	24	15,0%	876	15,2	John R. Johanson
	284	216	Geoteam Nord AB	CE	18	30,2	40,0	16	-4,4%	631	9,6	Joachim Östergårds
IF	285	276	Utopia Arkitekter AB	A	17/18	29,1	30,8	22	10,9%	956	11,7	Emma Jonsteg
IF	286	293	Radar arkitekt & planering AB	A	18	29,1	28,2	34	7,9%	678	13,1	Oskar Götestam
IF	287	308	Murman Arkitekter AB	A	18	29,0	25,7	24	5,4%	858	10,5	Ulla Alberts
IF	288	369	Kreativ Byggkonsult i Huvudstaden AB	CE	18	28,9	19,0	13	12,4%	1064	10,4	Björn Borgström
IF	289	285	Ingenjörfirma Mats Bergstedt AB	I	17/18	28,8	32,2	20	1,1%	894	16,2	Mats Bergstedt
IF	290	283	BBH Arkitektur & Teknik AB	A,CE	18	28,4	28,9	22	-7,6%	730	6,5	Olle Bertfelt
	291	279	Apocca AB	I	18	28,3	30,3	14	-2,7%	803	9,7	Alexander Andersson
IF	292	300	AB Arkitektlaget Skåne	A	18	28,2	27,6	22	17,7%	968	11,3	Lars Bourdette
	293	301	Acad International AB	CE	17/18	27,7	27,2	21	20,7%	1090	15,0	Anders Schönbeck
IF	294	317	Fagerström Industri Konsult AB	PM, Enr, I	18/19	27,6	24,7	23	5,5%	862	12,8	Per Fagerström
IF	295	291	Seveko VVS Konsult AB	M	18	27,2	28,3	20	27,2%	1167	10,8	Henrik Sandén
IF	296	335	Pronecta AB	I	17/18	26,9	22,4	16	16,5%	1237	16,1	Anders Johansson
IF	297	284	Projektnriktad Forskning och Utveckling i Göteborg AB	Enr, Env	17/18	26,9	28,9	17	20,0%	1259	17,6	Håkan Sköldberg
IF	298	259	Varg Arkitekter AB	A	17/18	26,5	33,6	21	20,6%	1073	10,8	Inga Varg
IF	299	232	KUB Arkitekter AB	A	17/18	26,4	37,6	26	18,9%	863	15,9	Per-Erik Persson
	300	321	Mätkonsult Sverige AB	CE	18/19	26,4	24,3	21	3,1%	916	10,6	Pia Olsson

IF = Medlem i Innovationsföretagen. (*) = jämförbar uppgift saknas/proforma/bedömd. - = uppgift saknas.

PM = Projektledning, A = Arkitektur, CE = Bygg- och anläggningsteknik, CT = Test, Inspektion & Certifiering, Env = Miljö, Enr = Energi, E = Elteknik, M = VVS-teknik, I = Indusiternik, MD = Multi Disciplin.

DEN NORDISKA
MARKNADEN

**”ISLAND ÄR
FORTSATT
LÖNSAMMAST
I NORDEN MED
EN VINSTMARGINAL
PÅ 8,1 %.**

*Metropolia Myllypuro
Campus in Helsinki.
Designed by Lahdelma
& Mahlamäki architects,
in cooperation with
Arkkitehtitoimisto Lehto
Peltonen Valkama,
construction management
consultants Ramboll CM.*

DEN NORDISKA MARKNADEN

Det nordiska avsnittet i Branschöversikten tas fram i samarbete med systerorganisationerna i Danmark, Norge, Finland och på Island. FRI presenterar utvecklingen på den danska marknaden och RIF och Arkitektbedriftene presenterar utvecklingen på den norska marknaden. SKOL (teknikkonsulter och arkitektföretag) och ATL (arkitektföretag) presenterar den finska marknaden. Den isländska marknaden presenteras av FRV och SAMARK (arkitektföretag) tillsammans.

Jämförelse av nyckeltal

Nedan jämförs några av nyckeltalen för de nordiska länderna. Siffrorna är beräknade utifrån de listor som gjorts för respektive land och med de siffror som funnits att tillgå. De svenska siffrorna motsvarar alltså de 300 största koncernerna i Sverige. I Danmark, Norge och Finland motsvarar siffrorna de 100 största företagen. På Island gäller

siffrorna för de 25 största företagen. Beräkningarna har gjorts på genomsnittliga valutakurser under perioden januari till och med november 2019, som redovisas högst upp i diagrammet nedan.

Utvecklingen i Norden var god under 2018. Omsättningen per anställd ökade i Sverige, Norge och Danmark och var oförändrad i Finland. På Island minskade den marginellt. Högst omsättning

per anställd hade de norska företagen, med 146 KEUR per anställd. Därefter följde Island med 136 KEUR/anställd, Danmark med 131 KEUR/anställd, Sverige med 125 KEUR/anställd och Finland med 103 KEUR/anställd.

Lönsamheten, mätt som resultat efter finansiella poster (EBT), förstärktes i Norge (6,2% 2018 vs 5,7% 2017), Finland (8,0% vs 7,1%) och Danmark (4,7% vs 3,9%). I Sverige minskade den till 6,9% (7,1%). Island hade visserligen högst lönsamhet, men vinstmarginalen minskade till 8,1% från 9,3% året innan. Vinstmarginalerna presenteras i diagrammet nedan. Ett bättre mått på lönsamheten är kanske rörelseresultatet, som visar differensen mellan rörelsens intäkter och kostnader innan räntor och skatter. I Sverige räknas den oftast efter avskrivningar (EBIT) medan den i andra länder oftast räknas innan avskrivningar (EBITDA).

Nordisk jämförelse av nyckeltal

Siffrorna är beräknade med valutakurserna nedan, som motsvarar genomsnittet för jan-okt 2019.

1 Euro = 10,5912 SEK

7,4649 DKK

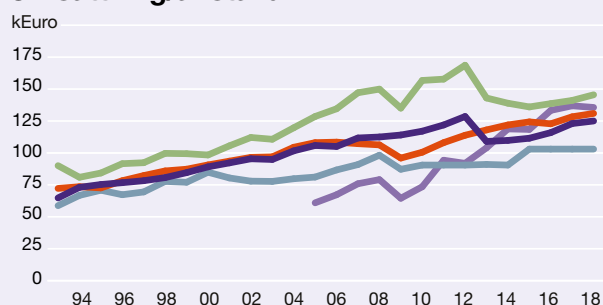
9,8103 NOK

137,43 ISK

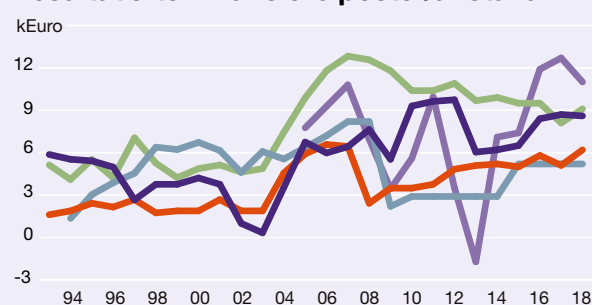
Tidigare räknades 1 Euro = 5,9457 Mark

Sverige Danmark Norge Island Finland

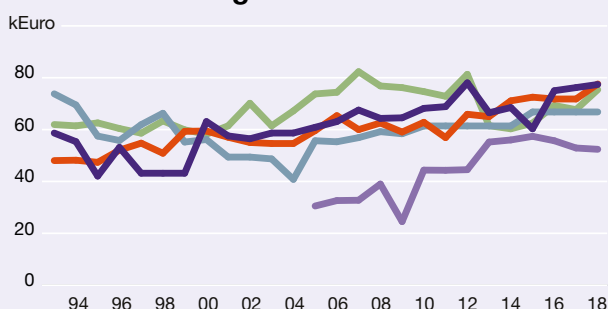
Omsättning/anställd

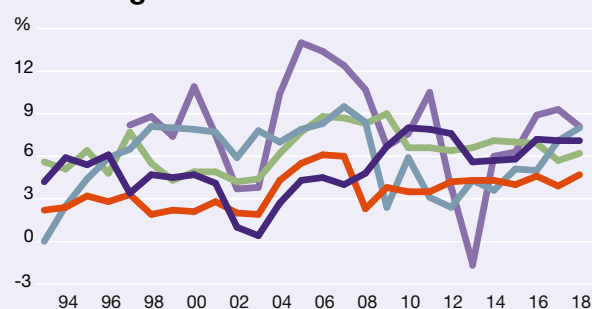
Resultat efter finansiella poster/anställd

Balansomslutning/anställd

Vinstmarginal

DE 10 STÖRSTA KONCERNERNA I NORDEN

Då dessa ofta blandas ihop, är det svårt att redogöra för exakt vilket mått som rapporterats. EBIT är det som egentligen avses och vi presenterar därför rörelsemarginalen som detta mått, även om de inrapporterade siffrorna i vissa fall kan vara ett annat mått. Högst rörelsemarginal bland de nordiska länderna noterades på Island, med 9,1%. Men där är det EBITDA som rapporterats. Finland hade näst högst rörelsemarginal, med 8,9%. I Sverige var den 7,1%, i Norge 6,2% och i Danmark 4,9%. EBITDA-marginalen i Sverige, som jämförelse, var 8,6%.

Konsolideringen i Norden

Konsolideringen i Norden fortsätter även om takten avtagit något under andra halvåret 2019. 2018 slutade med ÅF:s förvärv av Pöry, som är den största helnordiska affären på många år. Tillsammans bildar de nu den största koncernen i Norden, sett till omsättningen, under det nya varumärket AFRY, med drygt 11 000 medarbetare i de nordiska länderna och totalt cirka 15 000 anställda. Sweco är numera näst störst i Norden när det kommer till omsättning men har flest anställda. De har vuxit med nästan 1 100 medarbetare genom förvärv under året, men huvudsakligen utanför Norden. Därefter följer danska Ramboll, med cirka 8 000 anställda i Norden och drygt 13 000 globalt. WSP är femte största koncernen i Norden, med cirka 6 000 medarbetare i regionen. WSP är också femte största teknikonsulten i världen med nästan 50 000 anställda.

Konsolideringen i Norden kommer att fortsätta framöver då de stora koncernerna i regionen alltmer ser detta som en enda stor hemmamarknad. Många av intervjuerna i rapporten har berört konsolidering, specialisering, digitalisering och tillväxt i Norden. Viktor Svensson, Rejlers, påpekar i sin intervju att Norden är världens elfte eller tolfte största ekonomi med en hög grad av digitalisering och innovation och med låg korruption. Så det är en attraktiv marknad att verka på. Det finns klara fördelar med att bli större och alltmer komplexa uppdrag kräver större bredd och djup, kompetensmässigt. Sara Lindmark på iztex talar om

	Koncern	Land	Verksamheter		Anställda	Omsättning, MEUR	Anställda, globalt	Omsättning MEUR, globalt
1	AFRY (ÅF Pöyry)	Sverige	MD	Norden	11133	1 457,3	14964	1 909,1
				Sverige	8071	1 047,2		
				Norge	905	146,8		
				Danmark	542	71,6		
				Finland	1615	191,7		
2	Sweco	Sverige	MD	Norden	10780	1 292,5	16502	1 872,3
				Sverige	5722	691,8		
				Finland	2128	205,6		
				Norge	1790	230,5		
				Danmark	1140	164,5		
3	Ramboll	Danmark	MD/CE	Norden	8098	1 002,4	13276	1 520,6
				Danmark	2751	361,5		
				Finland	2091	226,8		
				Sverige	1676	220,9		
				Norge	1580	193,3		
4	WSP	Kanada	MD	Norden	6005	605,4	47700	5 311,0
				Sverige	4124	463,5		
				Norge	793	83,8		
				Finland	632	58,1		
				Danmark	466	54,9		
5	COWI	Danmark	MD	Norden	5509	792,2	6673	887,4
				Danmark	2819	444,0		
				Norge	1378	185,6		
				Sverige	1312	162,6		
6	Norconsult	Norge	MD/CE	Norden	3403	466,2	3819	545,3
				Norge	2732	380,5		
				Sverige	541	69,9		
				Danmark	130	15,9		
7	Sigma Group	Sverige	MD/I	Norden	2872	343,0	3985	378,3
				Sverige	2850	338,3		
				Finland	15	4,3		
				Norge	7	0,5		
8	Etteplan	Finland	I	Norden	2474	212,3	3055	236,5
				Finland	1982	161,6		
				Sverige	492	50,8		
9	Multiconsult	Norge	CE	Norden	2439	362,5	2887	398,4
				Norge	2114	318,3		
				Sverige	245	31,3		
				Danmark	80	12,9		
10	Rejlers	Sverige	MD	Norden	2222	270,3	2222	263,4
				Sverige	1161	132,4		
				Finland	798	77,2		
				Norge	263	60,8		

Siffrorna är beräknade med valutakurserna nedan, som motsvarar genomsnittet för jan-okt 2019.

1 Euro = 10,5912 SEK 7,4649 DKK 9,8103 NOK 1,4889 CAD

behovet att växa för att fortsätta kunna vara en stabil partner till sina kunder. Men storleken behöver inte byggas internt, som Per-Henrik Johansson, Liljewall, påpekar. Det kan man lösa genom samverkan i nätverk med andra aktörer. Grethe Bergly, Multiconsult, och Jyrki Keinänen, A-Insinöör, påminner om att digitaliseringens effekter fortfarande är i sin linda men att de redan möjliggör flexibla former för att nyttja resurser över geografiska och organisatoriska gränser. Søren Adamsen, COWI, påminner om drivkraften att skapa allt större plattformar för att kunna leverera mer komplexa uppdrag och samtidigt nyttja fördelarna

digitaliseringen erbjuder till fullo. Vi har ännu inte sett integreringen mellan konsulter och entreprenörer i Norden, men som nog kommer att ske framöver då allt fler terfärar nyckelfärdiga projekt.

Det finns dock inget som säger att alla måste drivas av viljan att växa. Det är däremot viktigare än någonsin att vara på det klara om vilken strategi man har nu och framåt. Charlotte Bergman, ELU Konsult, nämner vikten av specialisering och att ligga i teknikens framkant för att kunna fortsätta att vara en av marknadens främsta rådgivare på sitt område. Det görs genom att bygga erfarenhet och relationer.

NORDENS 50 STÖRSTA ARKITEKTGRUPPER

	2019	2018	Koncern	Land	Bokslut	Medel- antal anställda	(Före- gående	Om- sättning	Valuta	Om- sättning MEUR
IF	1	1	SWECO Arkitekter (inkl Årstiderne & Tovatt Architects & Planners) *	SWE	18	1200	1096	1850,0	MSEK	174,7
FRI, IF, RIF, AB, SKOL	2	2	Rambøll Architects & Urban Planning (förvärvade Henning Larsen Architects, dec-19)	DAN	18	1072	800			
IF	3	4	Tengbomgruppen	SWE	18	702	677	685,4	MSEK	64,7
IF	4	3	White Arkitekter AB	SWE	18	673	680	870,7	MSEK	82,2
RIF, IF, FRI, AB	5	7	Norconsult Arkitektur (inkl Nordic office of architecture & Monarken) *	NOR	18	576	440	776,0	MNOK	79,2
RIF, AB, IF, FRI	6	5	LINK Arkitektur (Multiconsult)	NOR	18	496	486	513,1	MNOK	52,3
FRI, IF	7	6	Arkitema (COWI)	DAN	18	493	477	421,7	MDKK	49,8
IF	8	9	Arkitektfirmaet C.F. Møller	DAN	18	288	286	286,8	MDKK	38,4
IF	9	13	PE Arkitektur	SWE	18	278	229	389,0	MSEK	36,7
	10	10	AFRY, inkl. Gottlieb Paludan, SandellSandberg, Konzept Ark & Design *	SWE	18	267	278	391,5	MSEK	37,0
AB	11	12	Snøhetta Group *	NOR	18	240	240	215,7	MNOK	22,0
IF	12	11	Tyréns arkitekter	SWE	18	230	250	290,0	MSEK	27,4
	13	14	BIG / Bjarke Ingels Group *	DAN	18	222	216	356,1	MDKK	47,7
IF	14	15	Arkitekterna Krook & Tjäder	SWE	18	215	195	242,6	MSEK	22,9
IF	15	18	Liljewall Arkitekter AB	SWE	18	181	158	195,7	MSEK	18,5
IF	16	17	Wingårdh-koncernen	SWE	18	180	166	227,0	MSEK	21,4
IF	17	19	Semrén & Månsson Arkitektkontor AB	SWE	17/18	172	156	180,8	MSEK	17,1
	18	22	Schmidt Hammer Lassen Architects K/S *	DAN	18	154	120	177,2	MDKK	23,7
	19	23	Vilhelm Lauritzen AS	DAN	18	137	109	122,2	MDKK	16,4
IF	20	21	FOJAB AB	SWE	17/18	133	131	176,9	MSEK	16,7
	21	76	Aart A/S	DAN	17/18	119	76	147,2	MDKK	19,7
	22	24	Erik Arkitekter *	DAN	18	114	99	143,9	MDKK	19,3
	23	30	COBE ApS *	DAN	18	111	86	143,3	MDKK	19,2
	24	25	SLA Arkitekter A/S	DAN	18	107	98	56,4	MDKK	7,6
IF	25	20	Arkvision AB, fd Mälarholmen (Ettelva Ark & M.E.R.)	SWE	18	100	148	202,0	MSEK	19,1
IF	26	28	AIX Arkitekter AB	SWE	18	98	91	130,0	MSEK	12,3
IF	27	27	ÅWL Arkitekter AB	SWE	18	97	94	125,7	MSEK	11,9
IF	28	26	Nyréns Arkitektkontor AB	SWE	18	91	97	107,1	MSEK	10,1
IF	29	40	BSV Arkitekter & Ingenjörer (förvärvat Outside Landskapsarkitekter) *	SWE	18	91	72	99,9	MSEK	9,4
AB	30		A-LAB AS	NOR	18	89	89	134,3	MNOK	13,7
	31	31	3XN A/S	DAN	18/19	88	85	130,3	MDKK	17,4
	32	32	PLH Arkitekter AS	DAN	18	88	81	91,1	MDKK	12,2
	33	34	Cedervall Arkitekter	SWE	18	87	78	106,2	MSEK	10,0
AB	34	45	Mad Arkitekter *	NOR	18	85	62	102,8	MNOK	10,5
	35	29	Mangor & Nagel A/S	DAN	18	84	87	72,6	MDKK	9,7
IF	36	42	Reflux Arkitekter (förvärvat Ripellino Ark, sept-19) *	SWE	18/19	82	54	107,8	MSEK	10,2
ATL	37	51	JKMM Arkitehdit Oy	DAN	18	82	61	11,8	MEUR	11,8
	38	47	Lundgaard & Tranberg Arkitekter A/S *	DAN	18/19	81	63	119,6	MDKK	16,0
	39	53	KANT Arkitekter A/S	DAN	18	80	60	81,8	MDKK	11,0
AB	40	33	Lpo Arkitekter As	NOR	18	80	80	110,2	MNOK	11,2
	41	39	Tegnestuen Vandkunsten ApS *	DAN	18	79	72	120,2	MDKK	16,1
	42	35	JJW Arkitekter A/S	DAN	18	77	83	49,8	MDKK	6,7
	43	48	Rubow Arkitekter A/S	DAN	18	75	75	67,4	MDKK	9,0
AB	44	36	DARK Gruppen	NOR	18	75	77	115,8	MNOK	11,8
AB	45	37	Tag Arkitekter AS	NOR	18	75	75	93,2	MNOK	9,5
IF	46	43	Byrå för Arkitektur & Urbanism (BAU)	SWE	18	74	69	115,6	MSEK	10,9
IF	47	38	Brunnberg & Forshed Arkitektkontor AB	SWE	18	68	73	89,2	MSEK	8,4
	48	44	Dorte Mandrup Arkitekter A/S *	DAN	17/18	68	68	60,2	MDKK	8,1
ATL	49	73	Arkitehtitoimisto Lukkaroinen Oy	FIN	18	67	47	4,5	MEUR	4,5
	50	49	Kullegard Arkitekter A/S	DAN	17/18	66	62	66,3	MDKK	8,9

(*) = jämförbar uppgift saknas/proforma/bedömd. -- = uppgift saknas.

AB = Medlem i Arkitektbedriftene, Norge FRI = Medlem i FRI, Danmark RIF = Medlem i RIF, Norge
SKOL = Medlem i SKOL, Finland IF = Medlem i Innovationsföretagen ATL = Medlem i ATL, Finland

STEADY GLOBAL GROWTH FOR DANISH CONSULTING ENGINEERING COMPANIES IN A SLOWING MARKET

In 2018, the Danish consulting engineering industry's revenue increased slightly from EUR 1.78 billion (DKK 13.3 billion) in 2017 to EUR 1.84 billion (DKK 13.7 billion) in 2018, a solid 3.1 percent increase. The average profit margin (EBIT) for consulting engineering companies was 7.1 percent, thus an increase from 2017 where the profit margin concluded at 6.7 percent. The industry has consistently for six years achieved a profit margin higher than 6 percent. This is a historic level of consistently high profitability.

In 2018, the Danish consulting engineering industry's revenue increased slightly from EUR 1.78 billion (DKK 13.3 billion) in 2017 to EUR 1.84 billion (DKK 13.7 billion) in 2018, a solid 3.1 percent increase. The average profit margin (EBIT) for consulting engineering companies was 7.1 percent, thus an increase from 2017 where the profit margin concluded at 6.7 percent. The industry has consistently for six years achieved a profit margin higher than 6 percent. This is a historic level of consistently high profitability.

In total, the Danish consulting engineering companies generated EUR 3.52 billion (DKK 26.2 billion) in global revenue in 2018, compared to EUR 3.39 billion (DKK 25.3 billion) in 2018, a 3.8 percent increase in global revenue. Revenue generated by exports and in foreign subsidiaries accounted for 58.6 percent of global revenue in the industry. Danish consulting engineering companies employed approximately 28,400 staff globally, of which 15,100 staff were employed in foreign subsidiaries and 13,300 staff were employed in Denmark. A different perspective of the internationalisation of the Danish consulting engineering industry is that international companies, with HQ outside Denmark, have an increasing presence in the Danish market, Sweco, AFRY, WSP (acquired Orbicon in 2019), Atkins (SNC-Lavalin) and Norconsult being the five largest in the Danish market.

Financial Outlook

Overall, the Danish economy is in good shape. The Danish Ministry of Finance

expects GDP to grow by 1.7 percent in 2019 and 1.6 in 2020 – a decrease compared to the past four years which saw the GDP increase by 2 percent a year on average. Residential investments are expected to increase by 4.2 percent in 2019 and 2.8 percent in 2020. Business investments are expected to increase by 1 percent in 2019 – a decrease of 7.5 percentage points compared to 2018 which hit a historically high level due to big one-time investments within the shipping industry. Public investments are expected to increase by 3.5 percent of GDP in 2019 and decrease by -0.3 percent of GDP in 2020. Turning the economic perspective to the Consulting Engineering industry, FRI's latest cyclical survey from October 2019 shows, that a large majority of companies expect a stabilisation in the economic outlook, which is reflected in their expectation to the workforce and backlog. 9.5 percent of the industry expects an increase in their workforce over the next six months, whereas 3.7 percent expects a decrease – in comparison, 4.4 percent of the companies expected an increase in their workforce in April 2019. Regarding the expected backlog over the next six months, 22 percent of the industry expects an increase (a 50 percent decrease compared to the reported expectation in April 2019), while less than 3.7 percent expect a decrease in backlog. Overall, the expectations are less optimistic compared to FRI's cyclical surveys for the past two years, as more companies have adjusted their expectations from an increasing backlog and work-

force to an expected unchanged situation in six months. However, generally, the Danish market for consulting engineering companies are healthy and robust with an expected profit margin of 5.9 percent in 2019.

Revision of the General Conditions for Consulting Services

The General Conditions for Consulting Services has undergone a thorough revision in 2018 and a new set of general conditions called ABR18 replaced the old general conditions agreement (ABR 89) on 1 January 2019. The new general conditions have several consequences for the consulting engineering industry. Most significantly: the position of "the engineer" will change from trusted advisor to "a supplier of services". However, tenders and contracts will in the future be much clearer on what specific services are required, and this increased clarity will be an advantage for all parties involved, including consulting engineering companies.

Strong focus on sustainability and no national plan for infrastructure

Sustainability and climate change were two of the most important topics in the June 2019 General Election, which was won by the centre-left. The election was given the name 'The Climate Election' as parties from across the aisle battled each other on who could set the most ambitious climate targets, including the reduction of Green House Gas-emissions (GHG). The new government settled on an ambitious 70 percent GHG-emission reduction target in 2030 (compared to the 1990 baseline level). During the autumn and winter of 2019, the government and all but one of the parties in the Danish Parliament have been working on reaching an agreement that will implement the reduction target into national law. When they reach an agreement, the government will begin negotiations with industry partners on industry specific climate action plans. Therefore, sustainability and climate action will increasingly influence framework condi-

Frederiks Plads in the center of Aarhus. Architect/designer: C F Møller. Consulting engineer: Rambøll.

FOTO: KUVATOIMISTO KUVIO

tions and the way that consulting engineering companies conduct business in Denmark. FRI views this as decisive business opportunity and has drafted plans in all sectors on how our industry can contribute to the transformation into a sustainable society. The sustainability agenda will also influence the new national mobility and infrastructure plan which was postponed to 2020. Concerningly, the current plan is set to

expire by the end of 2020 meaning that all projects either have been or are currently being carried out which leaves the industry with a narrowing pipeline. In early 2019, the former government presented a new infrastructure and mobility plan, but the Parliamentary majority behind the plan was lost in the General Election in June 2019. The new Minister of Transport expects to begin negotiations on a new plan in 2020, and FRI is

hoping that a large cross-party majority will agree on a new long-term investment plan for mobility and infrastructure in Denmark.

Biggest ongoing projects – Copenhagen light rail, Copenhagen Metro and Fehmarnbelt link

Currently, three large-scale projects are underway in Denmark: the Copenha-

“INTERNATIONAL COMPANIES, WITH HQ OUTSIDE DENMARK, HAVE AN INCREASING PRESENCE IN THE DANISH MARKET”

gen light rail project, the expansion of the Copenhagen Metro, and the Fehmarnbelt link – an immersed tunnel connecting Denmark to Germany. Regarding the light rail, the first sod was taken in 2018 and the project is expected to be completed in 2025. The light rail extends itself over 28 kilometres and has 29 stations. In September 2019, a new central metro line with 17 new stations opened in Copenhagen. An additional line with two new stops is expected to open in Q1 2020. This line will be extended with another 5 new stations and is expected to be finished in 2024. The two new metro lines are expected to grow from 9 million passengers in 2019 to 77 million passengers in 2022.

Regarding the Fehmarnbelt link, the planned starting date for construction is early 2020 and the tunnel is expected to open for traffic in 2028. The immersed tunnel will contain a four-lane motorway, an emergency lane and a double track electrified railroad. The project also requires the surrounding infrastructure to be upgraded in both Denmark and Germany in order to accommodate for increases in traffic following the fixed link.

COMPANY NEWS

Rambøll keeps growing organically and by acquisitions

With a revenue of EUR 941.6 million in the first half of 2019, Rambøll Group A/S increased its revenue by 23.6 percent compared to the first half of 2018. Looking at earnings before taxes (EBIT), Rambøll Group did not perform as well as last year, as profit decreased from EUR 24.7 million to EUR 24.2 million in the first half of 2019. In January, Rambøll acquired the Danish architecture and consulting company Art Andersen and the US engineering and design consultancy OBG increasing their presence in the Americas by 2,000 employees. In May, Rambøll acquired Helsinki based Strafica Oy adding 21 new employees to the Rambøll family. In December 2019, Rambøll Group announced the acquisition

of Henning Larsen Architects, the acquisition will be effective from January 2020, it will increase the number of staff with approximately 300 and more importantly make the architecture arm close to 1,000 staff. Looking at a few of the significant projects in the first half of 2019, Rambøll was chosen by the Danish State Railways as full-service consultant for the construction of three large workshop facilities for train maintenance in three Danish cities. The facilities will be central in the on-going electrification of Danish train services. In the UK, Rambøll is providing civil and structural engineering for two important new residential schemes providing 950 apartments in Wandsworth in Central London. In the US, Rambøll will contribute to the innovative development of a new vision for rebuilding and enhancing the Lake Ontario and St. Lawrence River shoreline, which is a part of a larger programme focused on addressing the immediate and long-term climate change resiliency. Rambøll was chosen based on their European experience with climate change and flood resilience experience.

COWI increased revenue despite challenging first half of 2019

In the first half of 2019, the COWI Group grew its revenue to EUR 448.7 million – a revenue increase of 3.2 percent compared to the first half of 2018. Also, COWI managed to increase its earnings before taxes (EBIT) to EUR 1.6 million. This translates to an EBIT profit margin of 0.4 percent, which is a substantial decrease from a profit margin of 4.9 percent in the first half of 2018. Conclusively in 2019 so far, COWI expects further economic growth despite a decline in profits in the first half of 2019 and slowing global economic growth. COWI's backlog is increasing and last year's acquisition of Arkitema Architects has resulted in new projects at a collective value of EUR 16.9 million. COWI won a range of major projects in the first half of 2019. In Denmark, Copenhagen Airports selected COWI to plan and design

the 80,000 m² extension of Copenhagen Airport. In Sweden, COWI will advise petrol station company Preem in their efforts to provide fossil free fuel. Internationally, COWI will provide detailed project design in two major offshore wind-mill farms in Taiwan and France.

NIRAS continues global expansion and consolidation

NIRAS increased its revenue by 3.7 percent from EUR 285.2 million in 2017 to EUR 295.8 million in 2018. NIRAS' earnings before taxes also increased to EUR 6.3 million in 2018 from EUR 5.3 million. In addition, profits increased from EUR 2.73 million in 2017 to EUR 4.5 million in 2018. The financial results indicate that NIRAS' merger with ALECTIA in 2017 has been successfully completed. Further expanding its geographical reach, NIRAS has focused on strategic acquisitions as the driver. In 2018, NIRAS acquired Hydracon Sweden AB, UK based LTS International and Thai company SMC and integrated the Dutch subsidiary VM Engineering. In terms of large projects, NIRAS completed the renovation and modernisation of the Danish castle 'Augustenborg Slot'. In Norway, NIRAS won a framework contract with the Norwegian road authorities 'Statens Vegvesen Region Sør'. This was a strategically important contract as it supports NIRAS' ambition on becoming a recognised and preferred consulting engineering partner in Scandinavia.

Sweco Denmark is off to another great start of the year

Sweco Denmark increased its turnover by 17 percent from EUR 140.7 million in 2017 to EUR 164.8 million in 2018 and its EBITA-margin from 3.53 in 2017 to 6.11 in 2018. Furthermore, Sweco Denmark grew its profits by 77 percent from EUR 4.7 million in 2017 to EUR 8.3 million in 2018. In part, the acquisition of the Danish architectural company Årstidernes Arkitekter explains Sweco Denmark's great financial result. In 2018, Sweco Denmark was involved in

INTERVIEW
SØREN
ADAMSEN
EXECUTIVE
VICE PRESIDENT,
COWI

ENGINEERS PLAY A VITAL ROLE IN REACHING A MORE SUSTAINABLE SOCIETY"

What changes do you expect we will see in the industry in the coming five years?

I believe the main trend will be further consolidations, particularly driven by two factors:

- 1 An ambition to gain an even larger market platform and
- 2 The necessary and significant investments needed to integrate and take advantage of new digital technologies. I believe investments in new technology is where we see real economies of scale in our industry.

The consolidations can take several forms. For example, we haven't really seen contractors and consulting firms join forces yet in the Nordic region, but this may change in the future as more tenders become large turn-key contracts, and the need for reducing costs keeps accelerating.

Furthermore, within the next five years, there is a real chance we will see new players entering the scene due to the digital transformation of

Søren Adamsen, Executive Vice President, COWI

society. E.g. major tech companies, who may decide to integrate consultancy services into their business model.

What has globalization and consolidation meant for your company and the industry?

COWI has been a global company for decades. We have offices all

over the world - it is part of our DNA. But due to globalization and the many consolidations, the competition has become fiercer, and today the industry is moving towards either very large players or quite small, but very specialized engineering consulting firms.

As competition has intensified, many have distributed the workforce to other places in the world. This is also the case in COWI. Today, we have more than 800 highly skilled colleagues working from our offices in India, Poland and Lithuania.

What is the advantage of integrating more competences within the same organization? The Acquisition of Arkitema by COWI appears, from the outside, to be a mix of integration and keeping distinct service separate, what are the pros and cons?

One advantage for clients is that they need to deal with less suppliers. By offering them a full-service package we can reduce complexity on

their side. Another advantage is that by working across disciplines and competences towards a common goal, we can reach better and more sustainable solutions, because it gets us out of the sector silos.

When COWI acquired Arkitema, we agreed to keep the two brands somewhat separate, because Arkitema is a well-established brand in the architecture industry, and the employees identify strongly with it. The challenge is to hit a balance where the market sees us as a joined force despite the two distinct brands, but I am sure we will get there.

How can the consultancy and engineering industry contribute to the sustainability agenda in the Nordics and globally?

Engineers play a vital role in reaching a more sustainable society. We act as trusted advisors to many key stakeholders e.g. in the energy sector, and we can provide much of the knowledge and solutions needed, if cities are to reach a more sustainable condition. That said, we must join forces with a lot of other disciplines. One place to start is by adjusting tender models to ensure they include sustainability requirements and set the necessary frames for interdisciplinary efforts.

a diverse range of large projects, including the climate adaption project of the Queen's Copenhagen residence, Amalienborg. Sweco Denmark was also involved in different projects outside of Denmark. E.g. Sweco Denmark was commissioned by the Sri Lankan authorities to support them in protecting their coastal line and marine life. Furthermore, Myanmar's authorities selected Sweco Denmark to help on disaster prevention.

MOE's rapid growth continues

MOE continues to perform well. In 2018, MOE increased its revenue by 17.4 percent from EUR 78.8 million to EUR 92.5 million. In comparison, MOE's revenue was at EUR 61 million in 2015. In 2017, earnings before and after taxes de-

creased due to acquisitions, but in 2018 earnings before and after taxes reached all-time highs of EUR 5.8 million and EUR 3.9 million. MOE completed and added a number of interesting projects to their portfolio in 2018 and 2019. MOE was commissioned to design UN17 Village in Copenhagen, a housing project that will be built using UN's 17 Sustainable Development Goals as a framework and guideline for choosing materials, utilising rainwater, using renewable energy etc. The housing project will create homes for 830 new Copenhageners. MOE has also been commissioned to design the Danish pavilion for the 2020 Tokyo Olympic Games. In 2019, MOE and partners completed the combined incinerator plant and skiing slope project "Amager Bakke".

Orbicon increased profits and was acquired by WSP

In September 2019, Orbicon was acquired by the Canadian consulting engineer giant WSP. WSP had a relatively small Danish presence, and WSP Denmark has been integrated into Orbicon. Orbicon WSP is now a subsidiary to WSP Sweden AB. Before the acquisition, Orbicon had some challenging years financially, and 2018 was a mixed year looking across key performance indicators. Orbicon decreased its revenue by 2.5 percent from EUR 65.3 million in 2017 to EUR 63.7 million in 2018. However, Orbicon managed to grow gross profits by 6.8 percent from EUR 45.1 million in 2017 to EUR 48.2 million in 2018. And Orbicon's earnings after taxes increased many folds from EUR -7.2 million to EUR 77.3

“INTERNATIONAL COMPANIES, WITH HQ OUTSIDE DENMARK, HAVE AN INCREASING PRESENCE ON THE DANISH MARKET”

thousand. Orbicon was involved in a range of diverse projects in 2018. In Denmark, Orbicon was commissioned by the Municipality of Copenhagen to design recreational areas that could also serve as climate adaption and flood prevention in the new residential area ‘Sydhavnen’. Also, the Municipality of Elsinore chose Orbicon to design their new multifunctional health facilities.

Atkins Denmark delivers a great financial performance in 2018

Atkins Denmark delivered a solid financial performance in 2018. The Danish branch increased its revenue by 34.6 percent from EUR 40.8 million in 2017 to EUR 54.9 million in 2018; gross profits increased from EUR 29.7 million in 2017 to EUR 40.4 million in 2018; and earnings after taxes increased from EUR 2.3 million in 2017 to EUR 4.4 million in 2018. Atkins’ profit margin decreased by 0.6 percentage points, but it remains a high level of 6.6 percent. Most of Atkins Denmark’s projects are infrastructure projects, and the company was involved in the signaling system on the new railway line between Copenhagen and Ringsted, a line upgrade between Aarhus and Lindholm, and a larger signaling project on Oslo S in Norway. Atkins Denmark does not expect growth in the Danish infrastructure market for some time to come. However, the company have experienced an increase in demand for Danish railway competencies globally.

AFRY Buildings Denmark had a great 2018

AFRY Buildings Denmark had a great 2018. The Danish subsidiary of AFRY grew its revenue from EUR 17.9 million to EUR 23.7 million. In addition, AFRY Buildings Denmark significantly increased its EBITDA from EUR 406.4 thousand in 2017 to EUR 2.8 million in 2018 – the highest level in 5 years. ÅF has been involved in several large projects in Denmark, including the residential skyscraper project “Papirtårnet”, a new

campus for the Danish School of Journalism, DMJX, and a new whisky distillery for Stauning Whisky.

EKJ pulled of a solid performance despite slowing profits

In 2018, EKJ managed to increase its revenue for the fourth year in a row. From 2017 to 2018, the company’s revenue grew by 12.1 percent and its 2018 annual result was EUR 30 million. However, EBIT and EAT decreased by 123 percent and 155 percent, respectively, and the profit ratio dropped from 5.49 percent in 2017 to 2.2 percent in 2018. In sum, the company grew its business, but at a slower pace than the past couple of years. In terms of large projects, EKJ was involved in the detailed planning and design of the laboratory Copenhagen Plant Science Centre, and they provided client consultancy for Carlsberg on their new headquarters.

Norconsult still on the growth track

Over the past five years, Norconsult has increased its revenue by impressive 184 percent. 2018 was yet another good year for Norconsult that managed to increase its revenue by 12.4 percent from EUR 14.1 million in 2017 to EUR 15.9 million in 2018. However, earnings after taxes decreased from EUR 1 million in 2017 to EUR 0.8 million in 2018, and the profit margin dropped from 10.0 percent to 6.6 percent. In part, the reason for Norconsult’s slowing profits can be found in its acquisition of architectural company, KAAI in 2018. With its KAAI acquisition, Norconsult added 45 new employees and as of 2018 Norconsult employed 130 men and women.

Henrik Garver, FRI

Jakob Dorph Broager, FRI

About FRI

► The Danish Association of Consulting Engineers (FRI), founded in 1904, is a trade association for Danish consultancy and engineering companies providing independent consultancy services on market terms. FRI is a part of the Confederation of Danish Industry (DI).

Approximately 300 firms are members of FRI and, in total, they employ close to 28,000 staff in Denmark and abroad. The association is the only trade association for independent technical consultants in Denmark.

The objective of FRI is to support its member firms by contributing to improving their business conditions, strengthening the industry’s framework conditions, profiling the industry and increasing its recognition on national and international levels.

FRI is an association for firms. It focuses on business matters and has established good liaisons with authorities and other partners. The association attempts, as far as possible, to gain influence on the drafting of framework conditions and legislation affecting market conditions in the industry.

Internationally, FRI is a member of FIDIC, and in Europe, it is a member of EFCA.

Henrik Garver, CEO, FRI (Danish Association of Consulting Engineers)

Jakob Dorph Broager, Political & Financial Consultant, FRI

Address: Vesterbrogade 1E, 3rd floor
P.O. Box 367
DK-1504 Copenhagen V
Tel.: +45 35 25 37 37
Fax: +45 35 25 37 38
E-mail: fri@frinet.dk
www.frinet.dk

DE 100 STÖRSTA DANSKA ARKITEKT-, TEKNIKKONSULT- OCH INDUSTRIKONSULTKONCERNERNA

	2019	2018	Koncern	Verksamhet	Bokslut	Omsättning MDKK	(föregående)	Medelantal anställda	Balansomslutning MDKK	Koncernchef/VD
FRI	1	1	Rambøll Gruppen (förvärvade Henning Larsen Architects, dec-19) *	MD	18	11351,0	10795,3	13276	7566,3	Jens-Peter Saul, koncernchef. Ib Enevoldsen, vd Danmark
FRI	2	2	COWI Koncernen (inkl. Arkitema)	MD	18	6624,7	6568,4	6673	3740,5	Lars-Peter Søbye, koncernchef. Rasmus Ødum, vd Danmark
FRI	3	3	NIRAS-Gruppen A/S	MD	18	2204,4	2174,5	2355	1231,0	Carsten Toft Boesen
FRI	4	4	Sweco Danmark A/S *	MD	18	1228,0	1382,3	1140	855,8	Dariusz Rezai
FRI	5	5	MOE A/S	MD	18	662,7	587,2	666	370,3	Christian Listov-Saabye
FRI	6	8	AFRY Danmark (fd ÅF-Pöyry) inkl. Gottlieb Paludan *	PM	18	534,6	434,8	542	233,4	Martin Kjær, Kristian Hagemann, Anders Bennermark
FRI	7	6	Orbicon WSP	MD	18	474,9	490,7	527	199,8	Per Christensen
FRI	8	7	Atkins Danmark (SNC-Lavalin Group)	MD	18	409,6	465,2	415	252,2	Eva Charlotte Rindom
	9	9	Dansk Ingeniørservice A/S *	I	18/19	402,9	392,0	302	170,2	Michael Gadeberg
	10	10	Eltron A/S	I	18	361,9	369,4	275	15,6	Lars Jensen
	11	11	BIG / Bjarke Ingels Group *	A	18	356,1	332,5	222	271,2	Sheela Maini Søgaard
	12	16	ISC Rådgivende Ingeniører A/S	MD	18	346,7	218,0	235	201,5	Kjeld Thomsen
	13	12	Arkitektfirmaet C.F. Møller	A	18	286,8	304,1	288	187,2	Lone Bendorff
FRI	14	17	EKJ Rådgivende Ingeniører A/S	MD	18	212,0	194,7	236	170,5	Henrik Juul Sørensen
	15	18	Dansk Miljørådgivning A/S (DMR) *	Env	17/18	200,0	164,0	123	57,1	Claus Jørgen Larsen, Mikael Ejner Nielsen
	16	51	K2 Management A/S *	PM	17/18	199,3	60,0	188	93,0	Jørn Zielke
	17	15	Geo	I	18	199,3	228,8	179	215,6	Kim Sillemann
	18	14	Graintec A/S	I	18	193,7	231,5	50	88,3	Michael Gregers Mortensen
	19	22	Schmidt Hammer Lassen Architects K/S *	A	18	177,2	138,5	154	107,2	Bente Damgaard
FRI	20	19	OBH-Gruppen A/S	MD	18	167,7	161,7	186	157,7	Carsten Gregersen
FRI	21	20	NTU International A/S	PM, Enr, Env, I	18/19	152,9	149,0	180	153,0	Lars Bentzen
FRI	22	24	Søren Jensen A/S Rådgivende Ingeniører	MD	17/18	148,0	134,2	160	106,5	Frank Jensen
	23	64	Aart A/S	A	17/18	147,2	105,5	119	84,3	Torben Skovbjerg Larsen
	24	29	Process Engineering A/S	Enr, I	18	145,5	103,5	86	44,8	Poul B. Jakobsen
	25	35	Erik Arkitekter *	A	18	143,9	86,7	114	58,8	Sine Juul Praastrup
	26	40	COBE ApS *	A	18	143,3	75,0	111	41,2	Nina Mathiesen
	27	23	Kuben Management A/S	PM	18	143,1	138,1	141	96,3	Ulf Christensen
	28	25	3XN A/S	A	18/19	130,3	129,9	88	72,5	Jeanette Hansen
FRI	29	28	Oluf Jørgensen Gruppen	MD	18	123,1	108,1	149	74,7	Brian Andreassen
	30	30	Vilhelm Lauritzen AS	A	18	122,2	97,0	137	78,7	Gyrithe Saltorp
	31	32	Tegnestuen Vandkunsten ApS *	A	18	120,2	92,4	79	52,2	Flemming Ibsen
	32	26	Lundgaard & Tranberg Arkitekter A/S *	A	18/19	119,6	126,0	81	126,2	Peter Thorsen
FRI	33	57	DGE Miljø- og Ingeniørfirma A/S	Env	18	118,8	55,9	130	50,0	Poul Erik Jensen
FRI	34	27	Norconsult Danmark A/S	MD	18	118,4	105,3	130	93,6	Thomas Bolding Rasmussen
FRI	35	21	AlfaNordic ApS *	MD	18	110,0	141,8	110	27,9	Thomas Meldgaard Petersen
	36		LINK Arkitektur A/S	A	18	96,0		80	66,1	Kirsten Anker Sørensen
FRI	37	39	Ingeniør'ne A/S	MD	18	95,9	81,7	93	68,6	John Andresen
FRI	38	33	Sedgwick Leif Hansen A/S (fd Cunningham Lindsey)	PM	18	94,5	88,9	86	50,3	Christian Leif Hansen
	39	34	PLH Arkitekter AS	A	18	91,1	88,8	88	40,2	Søren Mølbak
FRI	40	38	Wissenberg A/S	MD	18	83,0	81,8	86	34,9	Lars Bendix Christensen
	41	52	KANT Arkitekter A/S	A	18	81,8	60,0	80	54,4	Morten Stahlschmidt
	42	31	CUBO Arkitekter A/S *	A	18/19	80,1	94,1	61	38,2	Peter Dalsgaard
	43	81	Knud E. Hansen A/S Naval Architects *	I	18	78,2	41,6	52	47,8	Finn Wollesen Petersen
	44	44	Friis & Moltke A/S *	A	18	78,2	64,5	62	29,9	Anders Christian Bregnballe
FRI	45	36	AI-Gruppen A/S	MD	18	76,7	84,0	72	36,9	Jan Bruus Sørensen
	46	59	AN Group A/S *	I	18	76,6	55,6	38	21,8	Ole Okkels
	47	65	KHR Arkitekter AS *	A	18	73,5	52,5	63	36,8	Lars Erik Kragh
	48	42	Mangor & Nagel A/S	A	18	72,6	68,9	84	38,2	Bente Priess Andersen
	49	54	Rubow Arkitekter A/S	A	18	67,4	58,1	75	37,1	Lars Bo Lindblad
	50	46	Kullegaard Arkitekter A/S	A	17/18	66,3	62,4	66	32,9	Kasper Tranekær Kullegaard
FRI	51	156	DEM, Dansk Energi Management A/S	MD	18	63,1		57	59,3	Jørn Lykou
FRI	52	49	Dominia A/S. Rådgivende Ingeniører	MD	18	62,6	61,4	63	21,6	Kjeld Christiansen
FRI	53	87	Tyréns A/S	MD	18	62,6	38,8	69	38,0	Jan Holsøe
	54	130	Arne Elkjær A/S *	CE	18	62,2	20,9	47	16,1	Kasper Fey-Hansen "
	55	66	Holscher Nordberg Architects A/S *	A	18	62,2	51,6	50	23,3	Mikkel Wiell Nordberg
	56	50	Dorte Mandrup Arkitekter A/S *	A	17/18	60,2	60,2	68	24,1	Frants Frank Nielsen
	57	55	Ingeniørfirmaet Viggo Madsen A/S *	CE	18	59,4	57,7	47	26,3	Kim Clausen
	58	62	Viegand & Maagøe Aps *	I, Env	18	57,9	53,9	37	20,0	Søren Eriksen
	59	56	Rørbaek og Møller Arkitekter ApS	A	17/18	57,3	46,4	47	43,5	Nicolai Overgaard
	60	70	Peter Jahn & Partnere A/S *	CE, A	17/18	57,0	50,8	32	14,0	Jacob Lemche
	61	72	SLA Arkitekter A/S	A	18	56,4	49,8	107	19,7	Mette Skjold
FRI	62	80	Hundsbaek & Henriksen A/S *	MD	17/18	56,3	41,8	44	21,0	Niels Lerbech Sørensen
	63	74	ZESO Architects ApS *	A	17/18	55,9	48,4	41	21,3	Torben Juul Andersen & Claus Høeg Olsen

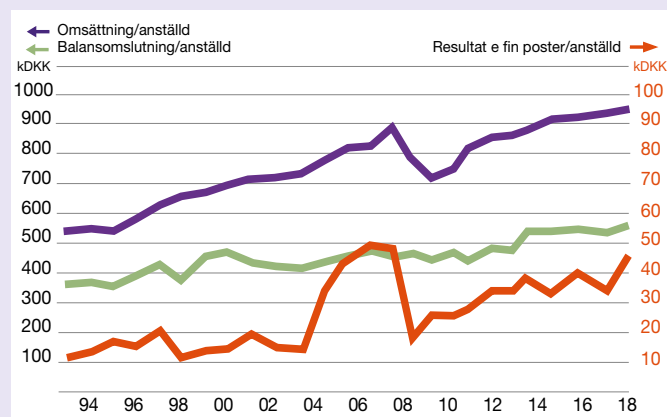
FRI = Medlem i FRI (Foreningen af Rådgivende Ingeniører). DA = Medlem i Danske Ark (*) = jämförbar uppgift saknas/proforma/beskrivning. -- = uppgift saknas.

PM = Projektledning, A = Arkitektur, CE = Bygg- och anläggningsteknik, CT = Certifiering o provning, Env = Miljö, Enr = Energi, E = Elektroteknik, M = VVS-teknik, I = Industriteknik, MD = Multi Disciplin. DA = medlem av Danske Arkitektvirksomheder

	2018	2017	Koncern	Verksamhet	Bokslut	Omsättning MDKK	(föregående)	Medelantal anställda	Balansomslutning MDKK	Koncernchef/VD
	64	45	OSK -Ship Tech A/S	CE, I, PM	17/18	55,4	63,1	38	20,9	Jacob H. Thygesen
FRI	65	61	Lyngkilde A/S Rådgivende Ingeniørfirma A/S	MD	18/19	55,0	55,0	38	19,3	Per Harding Andersen
	66	67	Arkitektfirmaet Kjaer & Richter A/S *	A	18/19	53,7	51,5	43	25,7	Ole Madsen
	67	75	RUM A/S *	A	18/19	53,7	47,1	43	20,8	Marianne Kjerkegaard Kristensen
FRI	68	41	Dines Jørgensen & Co A/S *	MD	18/19	53,3	72,0	58	26,7	Ole Rasmussen
	69	43	Christensen & Co. Arkitekter A/S *	A	18/19	52,7	68,0	36	24,3	Vibeke Lydolph Lindblad
FRI	70	37	Balslev Rådgivende Ingeniører A/S	MD	17/18	52,6	83,0	73		
FRI	71	92	Gaihede A/S *	PM, CE, M, E	18	52,3	35,6	39	12,6	Jacob Ulrik Sachse
	72	85	Emcon A/S	PM, CE	18	51,9	39,7	28	23,1	Jeppe Blak-Lunddahl
	73	90	Nøhr & Sigsgaard Arkitekter a/s *	A	17/18	51,9	37,4	29	26,4	Lars Anker Clausen
	74	58	H+Arkitekter (Hou & Partnere)	A	18	51,2	55,7	38	27,4	Rasmus Lund Klausen
	75	48	Danielsen Architecture A/S *	A	18/19	50,8	62,0	32	14,5	Kasper Danielsen
	76	60	Creo Arkitekter A/S *	A	18	49,9	55,4	44	31,6	Henning Gammelgaard Andersen
	77	53	JJW Arkitekter A/S	A	18	49,8	59,7	77	24,4	Mette Seiding
FRI	78	73	Strunge Jensen A/S *	MD	18/19	48,0	49,8	29	2,9	Jesper Strunge Jensen
	79	78	LIC Engineering A/S	CE, Enr, M	18	44,5	42,7	36	35,4	Niels-Erik Ottesen Hansen
	80	68	Schönherr A/S *	A	18	44,2	51,3	41	14,9	Nina Jensen
	81	83	C & W Arkitekter A/S *	A	18/19	42,6	40,1	29	25,5	Christian Samir Alstrup Thuesen
FRI	82	77	INUPLAN A/S *	PM, Env, E, M	18	40,8	44,0	27	17,6	Kristian Lennert
	83	76	Signal Arkitekter ApS *	A	18	40,4	45,7	30	11,9	Birgitte Andersen
	84	86	Designgroup Architects A/S *	A	18	40,3	38,9	21	10,0	Christian Giese
	85	102	Friis Andersen Arkitekter A/S *	A	18/19	39,8	31,5	21	17,9	Søren Benny Ibsen
FRI	86	63	Spangenberg & Madsen Rådgivende Ingeniørfirma A/S	MD	18	39,8	53,2	51	18,1	Michael Søgaard Rasmussen
FRI	87	108	Øllgaard Rådgivende Ingeniører A/S	PM, Env, E, M	18	39,7	27,9	30	17,2	Birgit Øllgaard
	88	88	Gehl Architects ApS *	A	17/18	39,4	38,6	31	20,2	Helle Lis Søholt
FRI	89	79	Brix & Kamp A/S	MD	18	39,2	42,3	46	30,6	Søren Jepsen
FRI	90	95	Holmsgaard a/s Rådgivende Ingeniører *	MD	18	37,9	34,7	25	17,2	Henrik Holmsgaard Larsen
	91	91	Cebra A/S Arkitekter *	A	18	37,7	37,0	36	20,5	Kolja Jannik Nielsen
	92	94	TNT Arkitekter A/S *	A	18	37,2	34,7	32	9,8	Martin Beck Thiel
FRI	93	99	Viborg Ingeniørerne A/S	MD	18	36,9	32,8	38	24,3	Karsten Lindberg
FRI	94	123	RMG-Inspektion A/S *	CE	18	36,5	22,6	26	5,5	Anita Jochumsen
	95	89	AK 83 Arkitekter A/S S *	A	17/18	35,4	37,8	18	15,7	Lars Levin Madsen
	96	93	GPP Arkitekter	A	18	35,1	34,7	31	22,1	Søren Madsen
	97	103	Juul Frost Arkitekter A/S *	A	18	35,0	31,2	29	7,5	Helle Juul, Fleming Frost
	98	97	DOMUS arkitekter A/S *	A, PM	18	34,6	33,5	21	12,4	Henrik Hansted Jensen
	99	96	Dissing+Weitling Architecture A/S *	A	18	33,2	34,1	46	30,4	Steen Savery Trojaborg
FRI	100	AB	Clausen Rådgivende Ingeniører A/S	PM, CE	18	33,0	6,5	35	12,3	Ammar Al-Temimi

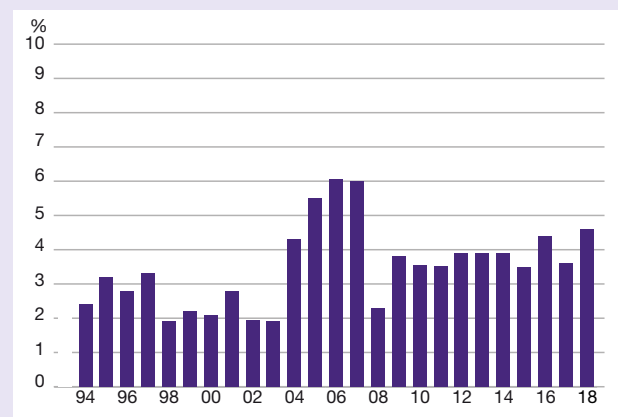
De 30 största danska koncernerna

Generellt gäller att det är vanskligt att rakt av jämföra nyckeltalen för de största företagen med motsvarande för de mellanstora och mindre företagen. I de senare företagen betyder de, ofta många, delägarnas omfattande arbetsinsatser relativt sett mycket för företagets omsättning och resultatnivå per anställd.

För företagen 31–100 i förteckningen ovan ökade omsättningen med 11 % 2018 till 4 197 MDKK (3 799 MDKK 2017). Antalet anställda ökade med 8 % till 3 670 (3 403). Omsättningen per anställd ökade därmed till 1 144 kDKK (föregående 1 116 kDKK). Resultatet före skatt minskade till 59 kDKK/ anställd (67 kDKK). Räknat som vinstmarginal ger detta 5,9 % (6,0 %). Genomsnittlig balans per anställd var ca 553 kDKK (531 kDKK).

Vinstmarginal

Nyckeltal för de 30 största koncernerna 2018 (föregående år)

Omsättning/anställd	957 kDKK	939 kDKK
Resultat e fin post/anställd	46 kDKK	34 kDKK
Balansomslutning/anställd	582 kDKK	537 kDKK

Omsättningen för de 30 största koncernerna ökade med 4 % till 28 329 MDKK (27 143 MDKK 2017). Medelantalet anställda ökade med 2 %, till 29 614 (28 911). Omsättningen per anställd blev därmed 957 kDKK (föregående 939 kDKK). Resultatet före skatt ökade till 46 kDKK/anställd, (34 kDKK). Vinstmarginalen för de 30 största företagen ökade därmed till 4,6 % under 2018 (3,6 %). Genomsnittlig balans per anställd var ca 582 kDKK (537 kDKK).

CONTINUED GROWTH, BUT WITH LOW MARGINS AND INCREASED UNCERTAINTY

The Norwegian economy and corresponding willingness to invest is increasing, and in the last six months of 2018 and through 2019 investments have increased, particularly in the construction market. The total building and construction market turnover in Norway in 2019 exceed 500 billion NOK.

As a supplier of energy and raw materials, Norway has experienced stable, high prices and good exports. Along with a significant stimulation of the economy through the use of public and state funds, the market for consultant engineers has been good. Significant funds have been invested in public construction projects and in particular in new infrastructure. Moreover, funds have been allocated in order to catch up on the considerable maintenance backlog for older infrastructure and public buildings. This has been favourable to the industry and has led to an anticipated growth in turnover of approximately 20 percent in the last three years.

However, international trade wars, lower stimulus from export-oriented businesses due to lower international growth and weak currencies create some uncertainty in the economy and further growth potential for the industry. Norway, that has major, fluctuating and transient incomes from natural resources, established an oil fund in 1990. The oil

fund (The Government Pension Fund) was established in order to combat an excessively high cost level and to stabilise domestic consumption. The market value of this fund in 2019 is anticipated to be in the region of 10 000 billion NOK.

This means that Norway remains a wealthy country with significant opportunities. The state can use the dividends from this fund to stimulate the economy. In 2020 it is expected that 240 billion NOK will be used from the fund for public investments and management. Major investments will be made in sectors such as infrastructure (particularly roads and railways) the energy and environmental sector and construction projects at state and regional levels. Moreover, huge sums are being invested in health, schools and cultural buildings and a good level of investment is being maintained in the municipal sector. As a whole, this will mean a good market for planning and for our industry.

Sustainability

Several of the leading companies in the building, construction and property industry have placed sustainability in the agenda. One of the reasons for this is that it concerns social responsibility and competitiveness. Of the UN's 17 sustainability goals, not only are most of them relevant and central for the industry, the industry's contribution is a central element in being able to achieve these goals. In the battle for the best talent and assignments, it is also important for the consultancy industry to highlight our approach to this issue.

The work on reducing greenhouse gas emissions through smart solutions, the use of technology and material se-

lection is an important part of the industry's sustainability efforts; however, sustainability concerns more than this. The consultancy industry must also work on social and economic sustainability. This means creating secure employment and recruiting more women in order to achieve a more equal gender balance. The building, construction and property industry has a particular social responsibility, as the industry, by virtue of its size and influence, can make a difference. Our industry both designs and builds our surroundings and it is therefore important for the value creation that takes place at local, regional and national levels.

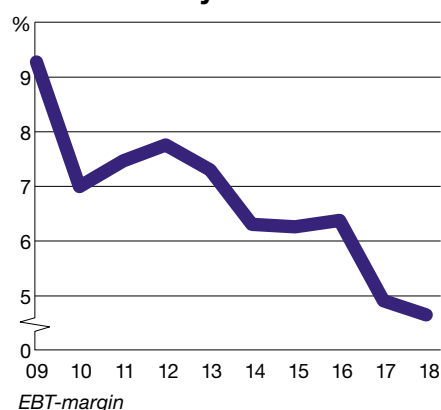
Digitalization

Digitalization within our industry is moving forward at a furious pace. More and more projects are becoming fully digital and consultancy firms are winning awards for their innovation in this field. The biggest issue however, is who will own the models and data? Statsbygg informed that international giants such as Google ask for access to data held by Statsbygg in connection with management of its property portfolio. Digitalization takes place in various ways within RIF member companies. Some have their own innovation departments; others allow innovation to primarily evolve within projects. At the same time, we see indications of new and existing firms with radically different business models that will eventually compete with industry actors.

State of the Nation

In 2019, RIF has published three new State of the Nation reports concerning lagging public maintenance in the sectors water and sewage, roads and construction. In total there have been eight reports in this series, since the first was published in 2010. Municipal and county authority construction and infrastructure has a total value 3800 billion NOK, which corresponds to 42 percent of the value of the oil fund. Not only do these buildings and infrastructure represent

Developments in pre-tax profits for the industry in 2009–2018

INTERVIEW
GEIR
SYRTVEIT
CEO VIANOVA
PLAN OG
TRAFIKK AS

”DIGITALISATION BRINGS US CLOSER TO PROJECT OWNERS AND GETS MORE PEOPLE INVOLVED IN DECISION-MAKING”

How has digitalization changed the way we work within the industry and in your company?

The industry today has a high focus on digitalization. We see this in clients, in society's demands and in expectations from the industry. We experience increased commitment and competence among customers, demanding us to use the best tools and challenge today's practice. This is a development we welcome! It gives us a perfect opportunity to follow our long-term strategy of combining high professional competence and advanced technology.

The increased digitalization provides more open and complete information. This brings us closer to the project owners and construction companies. We are clearly getting more people onboard in the decision-making, both in the planning- and building processes. The skilled relevant personnel now has a better platform for making decisions. In this way, we ensure

Geir Syrtveit CEO ViaNova Plan og Trafikk AS.

higher quality and better solutions for the projects.

In early-stage projects the digitalization gives us new methods for visualization and participation. It provides for a more transparent and complete process relative to residents, stakeholders, politicians and users of the project, which then leads to more credible and understandable solutions.

What are the main challenges for your company today?

One of the main challenges for us today is the unpredictable financing and prioritization of ongoing and upcoming projects. Many of these projects are also large and resource-intensive. This means that we must think different about resource planning. Resources can no longer be allocated and planned with a predictability as was the case only a few years ago.

Uncertainty is also affected by a reorganization of existing customers and the establishment of new customers, as well as framework conditions that change with new contract forms.

The need for information, dialogue and close contact with partners in the business is therefore more important than ever.

What changes in the industry do you expect we will see in the coming five years?

We expect a change in political

guidelines and framework-conditions, where it is not only a priority to build quickly, but to build the right projects, with an increased focus on expertise in managing infrastructure capital in a sustainable lifetime perspective, keywords are Environment and Sustainability.

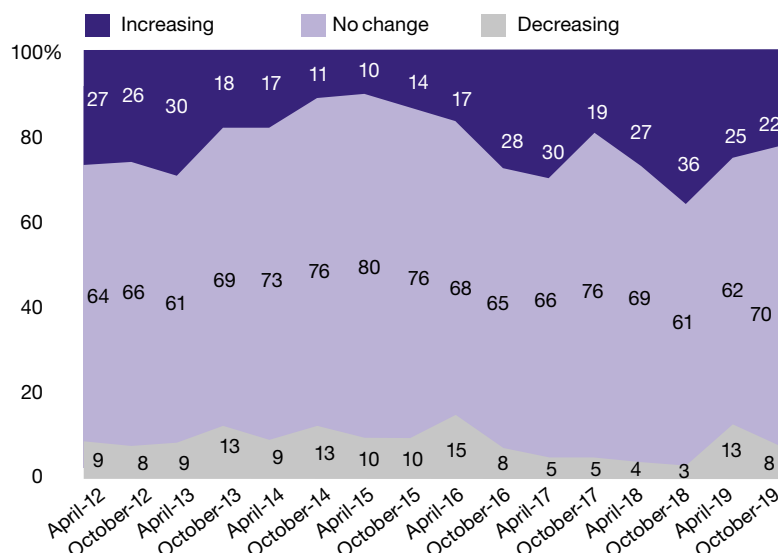
We are certain of a technology development with a greater degree of automation at the construction site and in the office.

For the consultant, there may be further development of software, such as Quantum for macro-level trace optimization, while at the micro level, for example, there may be software that provides suggestions for detailed solutions adapted to the project and planning phase.

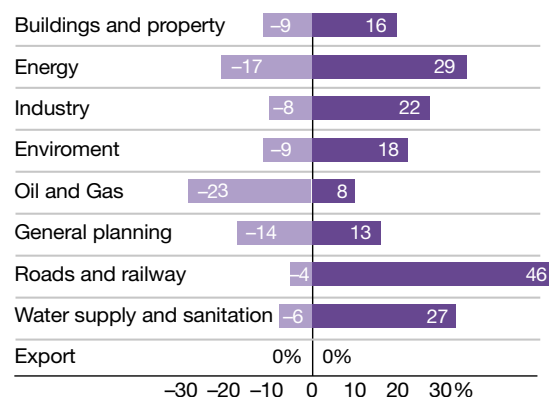
Finally, we believe in an increased cooperation in the industry between all participants, where professional expertise is decisive and valued and involved to a greater extent than today.

Expected order stock in 3 months 2012–2019

Expected change in order stock in 3 months per market segment (%)

Development in companies' order reserves during the last six months distributed between business areas. The blue column indicates the share that has performed "better than forecast" while the grey column indicates the share that has performed "lower than forecast".

INTERVIEW
GRETHE
BERGLY
CEO
MULTICONSULT

“TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT HAS EMPOWERED A MORE FLEXIBLE WAY OF DEPLOYING RESOURCES”

How has digitalization changed the way we work within the industry and in your company?

We are just seeing the beginning of how digitalization will affect the industry. We have up until now seen adoption of technology in a large scale in different areas and siloes across the industry, but nevertheless still not to an extent that significantly have changed the key drivers of value creation. This is underpinned by the different studies placing the AEC-industry at the end of the queue in terms of development of efficiency and digital adaption in society.

To name just a few, visualization and gamification technologies have just started to affect the way we work and the way we communicate within projects, with our clients and with other stakeholders. Technological development has at the same time empowered a more flexible way of deploying resources across geographical and corporate barriers in order to deliver larger and more complex projects together with partners and contractors.

What are the main challenges for your company today?

The ongoing changes at a macro level in society will affect us to a

Grethe Bergly CEO Multiconsult

large degree in the years to come, and we think these changes will transform the way we operate. One of our main challenges today is therefore to position ourselves for these upcoming changes, changes we to a full extent do not know the full impact of and time of occurrence. At the same time, we cannot stop our continuous focus on how to improve and streamline our existing value chain, through

digitalization among others.

At the same time, the ongoing changes is combined with the fact that projects are increasing in size and complexity, which challenges us to review both execution models, how we manage and accept risk, how we deploy our resources. The competency of our employees is our main asset and will continue to be in the years to come. However, we know that there is a growing need for new competencies, which we need to address by new recruitment strategies and increased internal training of our employees. These areas of new competencies include digital and technological skills, as well as interpersonal skills and the ability to apply our existing areas of expertise into holistic approaches to the best for the projects, our clients and society in general. Together with the industry and the academic institutions, we also need to address the challenges of tomorrow.

What changes in the industry do you expect we will see in the coming five years?

We see five main drivers that will affect our environment and our industry in the coming five years: globalization, technological

development, urbanization and demographic changes, connectivity and sustainability. These trends entail both challenges and large possibilities for the business as a whole and for the current players. Our client's expectations and demands, in addition to the regulations put on the business, will be affected by the same changes, and our main task will be to satisfy the actual needs of our clients and the end users. Across projects, the players in the industry will need to take larger corporate social responsibility in order to respond to the demands of the society.

New technology opens up a considerable scope for standardization, efficiency and automation, and gives the possibility for new value creation. This will challenge the existing business model. We already see the beginning of changes in the value chain, but for the coming years we expect to see closer alliances and even new constellations. We also expect new players, including tech-companies, to challenge the existing core business. Among others, we expect data driven design processes to significantly reduce the volume of existing design processes, which gives us incentives to create new business through digital innovation. Collecting, storing and commercializing data will be a crucial competitive factor, both in existing core business and in new products and services yet to be developed.

major values in themselves, they also have a critical social function.

This year's RIF reports reveal a need for maintenance and upgrading in Norwegian municipalities and counties of 1450 billion NOK, and that the lag in maintenance will increase in the future if major changes are not made. Both functionality and reliability of the infrastructure and buildings are under threat. It is most critical for county roads that are already in a somewhat poor state. The lag in maintenance for county and municipal

roads represents 900 billion NOK. In respect of municipal buildings, the report has found a need for extraordinary maintenance and the lag is in the order of 160 billion NOK.

This year's report has placed this lag in maintenance on the public and political agenda through intensive media focus. Focus on water and sewage, in which the lag represents 390 billion NOK, has been particularly strong. RIF's advice to municipalities is to obtain an overview of the extent of ownership, prioritise and make

tough choices and develop plans for this maintenance.

The consultancy industry in Norway – strong concentration, increased international competition and a need for improved earnings

The consulting industry in Norway has become more and more international, both in terms of ownership and competition in the Norwegian market. In 2019, approximately 35 percent of employees in

The Twist Museum by Bjarke Ingels Group bridging art and nature across the Randselva River.

FOTO: LAURIAN GHINTOIU

RIF are wholly or partly owned by international consultancy groups. If we include international groups working in Norway that are not associated with RIF, this figure is even higher.

Activity in the market is characterised by the fact that the 6–7 largest companies have approximately 75 percent of the market – i.e. a significant market concentration. This has not led to weakened competition and the companies have experienced a relative downturn in turnover and profit per employee from 2015 to 2018. In 2018, pre-tax profits were on average approximately 6.0 percent.

The market – good activity in the development of infrastructure and energy market; market is stable and good

The building and construction industry, viewed as a whole, has been experiencing

continual growth from 2011. As of November 2019, the industry is anticipating stable, good activity in 2019 and 2020. Employment in the industry is expected to increase.

Production in the building and construction market, outside of oil and gas, has increased by 30 percent in the period 2010–2019. In the same period the number of employees in the building and construction sector has increased by 60 000, to 240 000.

The market for consultant engineers is growing and investments are expected to increase by 5 percent in 2019 and 2 percent in 2020. The construction market is expected to increase by 2 percent in 2019 and 2 percent in 2020. In the construction market (infrastructure), we anticipate an increase in activity in 2019 and 2020 of 12 percent and 3 percent respectively.

The number of employees in RIF companies, as of 2019 is approximately 12 500. This is an increase of 50 percent from 2011 to 2019. Companies are anticipating continued growth in 2020.

Consulting engineers – anticipated developments in 2019 and 2020

Consulting engineers in Norway work to a major degree on planning and engineering in relation to the building and construction market. Market developments for consulting engineers are largely driven by major construction projects and upgrades to infrastructure in Norway. This is now the largest driver for continued growth. In addition, there has been a high level of activity within construction, driven in particular by public building projects in connection with construction of academic institutions, health and

About RIF

► RIF is the industry organization for approved consulting companies in Norway. RIF companies encompass both consulting engineers and other professions and the activities of members are largely associated with the building and construction market. In 2019, RIF has 145 member companies, with approximately 12 500 employees and represents around 75 percent of the independent consulting engineer industry in Norway.

RIF is the member companies' tool for creating the best possible commercial terms by working for improved framework conditions: Politically, financially and in relation to assignment providers.

RIF prioritises the follow-up of framework terms and conditions for member companies. There has been special focus on regulation changes, predictable financing, appropriations, National Transport Plan, standardisation processes including the use of standard contracts, procurement of engineering and consultancy services, execution models and implementation of public procurement.

Companies in the building and construction industry in Norway employ considerable resources in drafting baseline industry contracts managed by Standard Norge. Project owners, contractors, consultants and others participate in this work. It is part of the established arrangement that contracts being drawn up shall be used in their current form. However, RIF regularly experiences that many project clients - particularly among the more than 400 municipalities - do not use industry contracts or apply significant deviations from these. RIF therefore follows up all deviations it becomes aware of, via enquiries to these project clients. The large majority of project clients amend these deviations after RIF has contacted them.

RIF has the aim of being a contributor to policy formulation and knowledge source in the public discourse. RIF therefore

Liv Kari Hansteen,
RIF

Clas Svanteson, RIF

uses the media to draw attention to and to raise the industry's profile as a central contributor to policy formulation for future-oriented and cost-effective solutions. The political influence takes a starting point in the proposals in the RIF report «State of the Nation» that shows a need for renewal and maintenance in public building and infrastructure. In addition, certain objectives have been set associated with important social drivers such as climate challenges, sustainability and digitalisation. In addition, increased visibility is used to increase knowledge in society concerning the role of members, competence and value creation, particularly within sustainable and robust climate-related solutions, fully digital projects and lifecycle costs.

RIF also highlights members' competence by, among other things, giving awards. The level of RIF's "Young Consultant of the Year" candidates and winners has been so high in recent years that they have also been given either honourable mentions or won the European Federation of Consulting Engineers Associations (EFCA)'s YP award.

RIF is a member of EFCA and FIDIC.

Address: Essendropsgate 3
Boks 5491 Majorstuen
0305 Oslo
Telephone: +47 22 85 35 70
Telefax: +47 22 85 35 71
E-mail: rif@rif.no
www.rif.no

care institutions and cultural buildings. Moreover, a national ambition to achieve climate goals and efforts concerning digitalisation in the building and construction sector offer many exciting opportunities for our companies. We anticipate a growing market in 2019 and a stable, albeit somewhat subdued market in 2020. RIF companies' expectations regarding changes in order reserves, as of the autumn of 2019, indicate the same trend.

Consulting engineers – challenges

Despite a good and expanding market from 2010–2019, companies' earnings

have fallen in the same period, and in 2018 the industry achieved an average pre-tax profit of approx. 6.0 percent. In historical terms this is a poor result for the industry.

Strong growth in the industry, combined with increased risk and a high level of conflict in the building and construction industry in general are largely the reasons for this development. Contract strategies of the major developers in the building market - particularly the construction market - are increasingly based on turnkey contracts. The major turnkey contractors have taken on greater and greater risk that they then try to pass on

to consultants. Particularly on larger infrastructure projects, this has led to insufficient profitability for the industry.

Other reasons for low profitability are high transaction costs and public authority clients' focus on hours and hourly rates - and not on value. This has now resulted in RIF promoting the Best Value method, which is now beginning to spread via a number of pilot projects. Nye Veier and several municipalities have tested out the model with extremely good results. Like others, they have documented and experienced that by focusing on contractors' and consultants' combined competence and value creation, has led to more value for the client and user, in addition to fewer conflicts.

Some exciting projects: Rail and road

Investments of BNOK 100 are being made, with an anticipated start-up for planning and construction in 2019 and 2020. Some larger road projects are the E39 Rogfast, starting in 2020, with a framework of approximately 11.8 billion NOK. Extension of E6 Moelv–Øyer South with 8.0 billion NOK. A new rail tunnel is being planned in Oslo with a framework of 8.8 billion NOK and a new Metro tunnel in Oslo, with 14.1 billion NOK.

In addition to this, there are ongoing investments in tramways and rail to improve punctuality and increase capacity in order to serve a growing population in and around the larger towns and cities. Fornebu line in Oslo with a cost framework of 13.8 billion NOK are examples of larger projects presently at the planning stage. Start-up for the project is in 2020.

A number of major motorway projects are also in the planning and construction stage, with focus on major road, bridge and tunnel projects designed to link regions and reduce threats posed by avalanches and land/rockslides. Examples of major projects that are presently in the planning phase, where construction works are expected to begin in 2021,

RELATIVE OPTIMISM DESPITE AN EXPECTED SLOWDOWN ON THE MARKET

are several stretches of the European highways E6, E18 and E39 where investment totals approximately 50 billion NOK. The largest projects are the E39 ferry-free Ørskogfjellet-Julneset 11.6 billion NOK, Rv 555 Sotrasambandet 8.4 billion NOK and E18 Dørdal-Grimstad, 7.0 billion NOK.

Water and Energy

The need to develop trade and industry, increased energy prices and the demand for renewable energy has resulted in the planning and implementation of several exciting projects. Investments are being made in new hydroelectric plants, older generating plants are being refurbished and new small-scale generation plants are being constructed in order to increase the capacity for renewable energy. In 2019 and 2021, approximately 16 billion NOK per year will be invested in new wind and hydroelectric plants along with power lines and cables. Grid capacity for the transport and export of energy is being increased, and planning and investment are being implemented to secure increased capacity for power distribution in Norway and to Europe.

In total, 1.2 million square metres of new academic buildings, health and social buildings and other public buildings are being constructed in the period up to 2021. The largest is the new government buildings in Oslo (10 billion NOK) and a new hospital in Drammen.

International projects

Approximately 35 percent of employees in Norway work for companies that are owned by foreign consultancy groups, primarily serving the Norwegian market. This, along with a good domestic market and lower ethical and commercial risk, has meant that Norwegian consulting engineer firms are less active in international enterprises.

The export stake, which represents approximately 5 percent of turnover, is stable.

The Association of Consulting Architects in Norway provides its members with valuable information and prognoses on the market. Twice a year they conduct a survey amongst their members and communicate the results, and once a year they present a forecast for the construction market. The forecast is provided by the organisation's collaboration partner *Prognosesenteret*, which has much experience in delivering insight and understanding to construction stakeholders in the Nordic market.

“There is no need to paint an overly gloomy picture of developments, but there is little reason to believe that Norway should manage to remain isolated from potential challenges to the world economy, potential trade wars and Brexit being obvious examples. It is therefore natural to expect the market to quiet down, managing director Egil Skavang explains.

It also makes less sense to continue regarding Norway as the “special country” the way Norwegians have for many years. Yet the construction industry will continue to do quite well. This is in a large part due to what may be called an “oil-lubricated” upswing. Factors such as centralisation and aging also help maintain the demand for new housing, while at

the same time a lot of health-building is initiated over the coming years. The state also plans for several major construction projects, which will provide continued development in the industry.

The report on forecasted economic activity amongst the association's members confirmed a downward trend already foreseen. Despite lower order reserves, there is still an optimism for future reserves. Moreover, the proportion of companies that employ is still greater than the proportion of companies that reduce staffing. However, it is the larger companies that hire, while in the smaller companies the number of employees has decreased slightly.

In general, a relative optimism is still present across the country. The

The under-water restaurant in Lillesnes, designed by Snøhetta.

“DESPITE LOWER ORDER RESERVES, THERE IS STILL AN OPTIMISM FOR FUTURE RESERVES”

proportion of companies expecting an increase in order reserves over the next six months is high, but optimism has decreased somewhat compared to the first six months of 2019.

– It is natural to interpret this as a flattening of what has been a prolonged period of growth. The housing market and public buildings are important parameters, and much will depend on state dispositions, says Skavang.

Steady growth for electronic quality and applications systems

On February 15, 2019, the Association of Consulting Architects in Norway, as the first private stakeholder in Norway, launched a fully digital solution for building applications. The solution is linked to their already existing quality assurance system, called MAKS, and has been named *MAKS-søk* (MAKS-applications). Nearing the end of the year, one must conclude that the system has become a success.

Almost one hundred architectural offices throughout the country have used the application system and building ap-

plications have been sent to over a hundred municipalities. The number of applications sent through the system is steadily increasing. By the end of 2019, one hopes to have reached a total of 500 applications.

The Association of Consulting Architects in Norway are eager to develop new features for the solution, and for 2020 aim to improve the user interface as well as exploit the potential of the synergies with the quality assurance system, explains Skavang. When the National Office of Building Technology and Administration makes this possible, the signatory's signature and the possibility of sending necessary applications to the Labour Inspection Authority also might be available in the solution.

Furthermore, the municipalities will use digital case management systems to improve the workflow and one hopes to shorten the case processing times in the future.

– It is incredibly exciting to be at the forefront and be a driving force in the development of these types of electronic tools. Our members and users are an important factor to us, as all the tips and

feedback we have received from them becomes an invaluable development aid, says quality advisor Christian Hofmeier, who works with these systems on a daily basis.

On the agenda for 2020

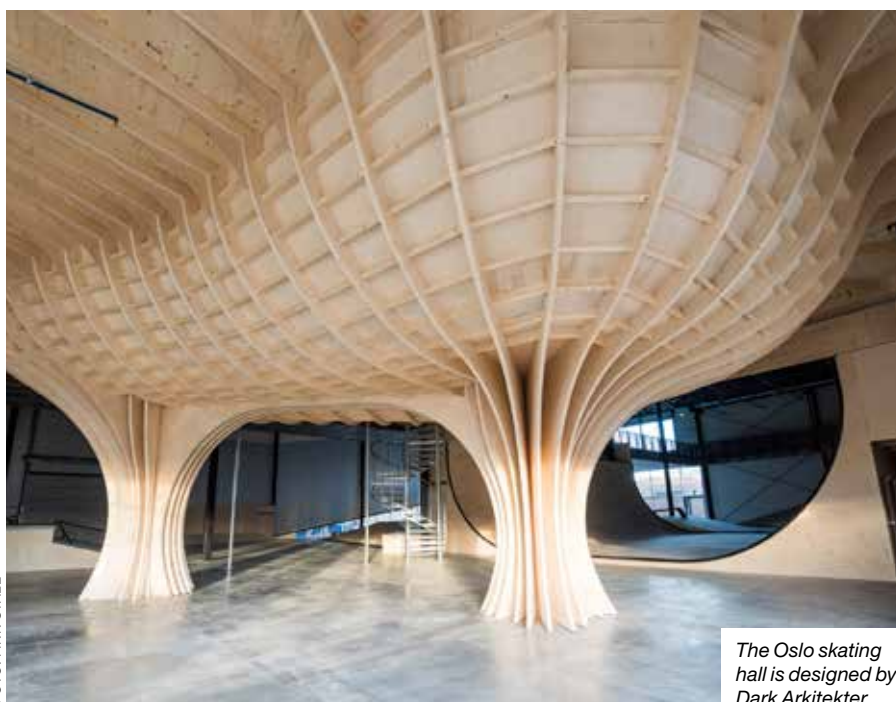
Among the important issues the Association of Consulting Architects in Norway will work with in 2020 is an ongoing process on the declaration of responsibility in the building industry. The current system is in need of renewal and the Norwegian Ministry of Local Government and Modernisation established an expert committee which was to develop proposals for improvements. The committee was to hand over its recommendations by the end of 2019 but has been granted an extension and will thus present its conclusions in spring 2020.

Whatever the outcome of this process may be, it is sure to affect the industry one way or another, and the Association of Consulting Architects in Norway will need to spend resources on assuring that the process ends in a way favourable to its members and the architectural industry as a whole.

Furthermore, the Association of Consulting Architects in Norway will strive to include into its communications with national and local government, as well as the construction industry as a whole, the concept of added value from architecture. Many conceive value as simply an economic proportion, the Association of Consulting Architects in Norway, however, divides the factor of value into three:

1. SOCIAL VALUE might also be understood as quality of life. The way housing, urban spaces and workplaces are designed influences our senses, emotions, and movement patterns and may therefore increase the opportunities for people to connect, be productive, and find peace of mind.

Social value is achieved in architectural projects that facilitate creativity, innovation, productivity and a good working environment. Well-designed and flexi-

The Oslo skating hall is designed by Dark Arkitekter.

FOTO: FINN STÅLE

ble schools, hospitals and homes are paramount for people to feel safe and taken care of. Architecture is an important tool for creating such well-being, through interaction.

2. ENVIRONMENTAL VALUE is linked to the building's impact on natural resources and climate change. Today, buildings account for a large part of the total energy consumption which is why one must think smarter concerning greenhouse gas emissions and resources. The life-time, size, materials and technical performance of buildings have a major impact on their environmental accounts. At the same time architecture can be used to design urban spaces, office buildings and cultural sites that contribute to sustainable neighbourhoods and cities.

In Northern Europe and Norway, the concept of environmental value has traditionally been linked to the utilization of resources and the use of technical solutions. Norwegian building regulations reflect this very clearly with considerable emphasis on insulation, recycling and zero-emission solutions. It is important to highlight the positive projects where a good use of resources has been achieved, but one also needs to appreciate how high environmental value can be achieved through the use of renewable and emission-free materials, by climate-friendly assembly of buildings and by thoughtful settlement patterns and facilitation of environmentally friendly transport and infrastructure.

3. ECONOMIC VALUE is about finding a reasonable balance between investing and results, on the one hand, and the use of resources on the other. The simplest example of good economic value is an effective layout where the use of space is adapted to the functions of the building. Good architecture thus becomes something which may be implemented in a technical and cost-effective way. To utilise the economic sustainability, significant attention needs to be paid to the building's life cycle cost and the socio-economic benefits of its functions.

About Arkitektbedriftene

► **Arkitektbedriftene i Norge (The Association of Consulting Architects in Norway)** is the industry and employers' organization for firms with practicing architects, including landscape and interior architects, in Norway.

The association seeks to actively contribute to Norway having a qualified and competitive architectural industry that takes corporate social responsibility and provides services that meet the needs of the market and construction projects.

The association aims to:

- Provide the tools and services necessary to increase business profitability
- Stimulate and follow up research and development for architecture and engineering
- Assure top international quality in Norwegian architectural education, through our influence and our courses
- Have open, active and effective communications with the authorities and society as a whole

In order to achieve the abovementioned goals, the association emphasises the following:

- Communicate the extended value of architecture
- The future architectural market
- The future architectural firm

Some numbers:

As of January 1, 2019, 531 architectural firms

Average payment for all cohorts

Statistics 2018		Annual income	Average examination year
Education	Number	NOK	
Master	2514	755808	2004
Bachelor	231	642216	2004
Vocational school	133	617974	1995
Other	130	627655	1995
Total amount	3008	735452	2003

In addition, there are indirect economic effects associated with good architecture and urban development, several of which are linked to level of productivity, which together with climate change is one of the greatest challenges of our time. To create the necessary productivity, we depend on buildings and cities to function well and be attractive. This is where architecture plays an important role.

– Communicating and creating a thor-

Egil Skavang, Arkitektbedriftene

are members of the Association of Consulting Architects in Norway. 32 of these are trainee offices. 75 are part of our collective agreement with AFAG and other trade unions. The companies have 5461 employees, of which 4971 are architects.

The administration currently consists of 10 permanent employees, two dedicated project managers and an external consultant. We are located in Essendropsgate 3 at Majorstuen in Oslo, where we are co-located with the Association of Consulting Engineers. In addition, we neighbour the Norwegian Confederation of Enterprises, where most industry associations in the fields of buildings, facilities and real estate are located.

The Association organises several expert committees, whose members are employed at member offices. The expert committees are our most important professional resource. The committees handle core themes regarding our profession, conduct research and give input to the Association's strategy and action plan. When a committee has delivered upon its mandate it is usually terminated or might be changed according to needs.

Organization number: 988 412 163
Visiting address: Essendropsgate 3
NO-0368 Oslo
Phone: +47 22 93 15 00
E-mail: post@arkitektbedriftene.no
Managing Director: Egil Skavang
Communication Advisor: Bo Gleditsch

ough understanding of how important social and environmental value is for sustainability and the economy, is crucial in order to utilise the full potential of architecture as a tool in the development of society and the challenges the future holds for us, says Skavang.

DE 100 STÖRSTA NORSKA ARKITEKT-, TEKNIKKONSULT- OCH INDUSTRIKONSULTKONCERNERNA

	2019	2018	Koncern	Verk- samhet	Bok- slut	Omsätt- ning MNOK	(före- gående)	Medel- antal anställda	Balans- omsättning MNOK	Koncernchef/VD
RIF/AB	1	1	Norconsult AS (förvärvat Johnels och Moberg & Bitcon)*	MD	18	5349,1	4695,0	3819	3110,0	Per Kristian Jacobsen
RIF/AB	2	2	Multiconsult (inkl LINK Arkitektur)	MD	18	3908,6	3375,4	2887	1889,9	Grete Bergly
RIF	3	3	SWECO Norge AS	MD	18	2261,6	2021,9	1790	1040,7	Grete Aspelund
RIF/AB	4	4	Rambøll Norge AS	MD	18	1895,9	1732,4	1580	899,1	Ole Petter Thunes
RIF/AB	5	5	COWI AS (inkl. Arkitema Architects) *	MD	18	1821,2	1675,1	1378	705,1	Marius Weydahl Berg
RIF	6	6	ÅF Norge (inkl Pöry + förvärv-19) *	MD	18	1440,0	1187,0	905	1600,0	Morten Jensen
RIF/AB	7	7	Asplan Viak koncernen	MD	18	1271,7	1170,5	1122	578,1	Elisabeth Heggelund Tørstad
RIF	8	8	Dr Ing A Aas-Jakobsen AS	CE,PM	18	870,6	823,3	179	349,5	Trond Hagen
RIF	9	10	WSP Norge *	PM	18	822,1	766,0	793	524,1	Hilde Nordskogen
	10	9	Metier OEC (RPS Group)	Enr,I,PM	18	770,2	800,0	260	360,5	Halvard Schie Kilde
	11	11	Rejlers Norge *	E	18	596,1	763,0	263	280,0	Thomas Pettersen
	12	13	Insenti AS	PM	18	430,4	266,8	42	133,1	Bjørn Grepperud
RIF	13	16	Erichsen & Horgen A/S	M	18	236,4	194,7	191	92,6	Arne Jorde
AB	14	15	Snøhetta Group *	A	18	215,7	205,4	240	109,1	Frydenlund, Hopp, Molinar, Greenwood
RIF	15	17	ViaNova-gruppen *	CE,Env,E	18	207,6	192,4	126	107,5	Syrteit, Paulsen, Nilsen
	16	21	Techconsult AS	PM,I	18	187,0	129,2	96	72,5	Ronny Meyer
RIF	17	20	Dr. Techn Olav Olsen AS	PM,CE,Env	18	166,5	136,1	111	79,8	Olav Weider
RIF	18	22	Holte Consulting AS	PM	18	144,8	128,9	54	50,4	Gunnar Heesch Holmen
	19	18	OPAK A/S	PM,Env,Enr,E	18	144,4	144,5	128	57,2	Jan-Henry Hansen
RIF	20	19	ECT AS	E	18	143,7	136,3	113	74,2	Dag Otto Winnaess
AB	21	34	Ratio Arkitekter AS (fusion mellan Bgo & Medplan Arkitekter AS)	A	18	142,2	76,2	64	59,1	Solveig Dahl Grue
AB	22	25	A-LAB AS	A	18	134,3	104,6	89	52,2	Geir Haaversen
RIF	23	24	Structor Norge *	CE,E	18	130,1	106,0	89	55,5	Snippen, Horn, Sundfær m fl
RIF	24	27	Trimble Solutions Sandvika	CE,M,E	18	128,9	102,0	59	105,6	Idar Kirkhorn
	25	23	Arcasa Arkitekter AS	A	18	117,5	115,3	63	49,4	Per Erik Martinussen
AB	26	29	DARK Gruppen	A	18	115,8	93,0	75	35,0	Geir Gustav Hantveit
	27	32	Atkins Norge (SNC Lavalin)	Enr	18	110,8	81,4	86	74,6	Bobby Bastviken
AB	28	30	Lpo Arkitekter AS	A	18	110,2	92,3	80	47,1	Tom Roar Sletner
	29	33	Semcon Norge *	I	18	104,9	80,8	65	37,2	Hans Peter Havdal
AB	30	39	Mad Arkitekter *	A	18	102,8	74,1	85	49,3	Nicolai Riise
	31	40	Niras Norge AS	CE	18	102,0	68,1	62	45,5	Janne Marit Aas-Jakobsen
	32	36	Pöry Norway AS	I	18	100,0	73,7	62	67,7	Jon Terje Julsen
RIF	33	26	Brekke & Strand Akustikk AS	Env	18	95,0	103,7	80	54,9	Frydis Espedal
AB	34	38	Tag Arkitekter AS	A	18	93,2	72,8	75	35,0	Lars Eirik Ulseth
AB	35	31	Tegn3 AS (ÅF)	A	18	80,7	83,3	74	41,5	Siri Hunnes Blakstad
AB	36	28	Hille Melbye Arkitekter AS	A,PM	18	78,8	95,1	56	42,6	Anna Marie Christensen
AB	37	35	Lund & Slaatto Arkitekter AS	A	18	75,9	75,2	52	39,8	Åse Helene Mørk
AB	38	41	Lund Hagem Arkitekter AS	A	18	75,3	66,8	54	31,0	Mona Anette Sævreid Carlmær
	39	37	Efla AS	MD	18	74,9	72,9	28	24,5	Ragnar Jonsson
	40	48	HMY Nordic AS	A	18	73,6	54,6	10	37,9	Troy Abrahamsen
AB	41	100	YSA Design (Yran & Storbraaten Architects)	A	18	64,9	30,7	32	33,1	Anne Mari Gullikstad
AB	42	47	Dyrvik Arkitekter A/S	A	18	63,8	55,0	48	22,5	Halvor Bergan
AB	43	46	Narud Stokke Wiig Sivilarkitekter Mnal AS	A	18	62,9	56,5	44	28,1	Lise Rystad
	44	43	Teleplan Consulting AS	E	18	58,4	59,1	24	28,7	Jan Haakon Gulbrandsen
RIF/AB	45	49	Nordplan AS	PM,CE,A	18	54,5	53,7	62	17,9	Arne Steinsvik
AB	46	54	Abo Plan & Arkitektur AS	A	18	54,3	46,5	46	21,7	Tommy Ingmar Hansen
RIF	47	50	Grunn Teknikk AS	PM,CE	18	53,7	50,7	19	19,9	Geir Solheim
AB	48	44	Niels Torp AS Arkitekter	A	18	52,3	58,3	44	41,8	Niels A. Torp
RIF	49	51	Bygganalyse AS	PM, CE	18	51,3	50,4	31	25,4	Frank Henry Roberg
RIF	50	58	Prosjektutvikling Midt-Norge AS	PM,CE	18	51,3	44,0	44	23,6	Nina Lodgaard
AB	51	60	Enerhaugen Arkitektkontor AS	A	18	50,8	43,6	42	21,6	Marianne Guriby Dahl
AB	52	55	Grindaker AS	A	18	50,3	45,6	37	17,5	Per Heikki Granroth
AB	53	62	OG Arkitekter AS	A	18	49,8	42,7	51	27,1	Osmund Olav Lie
RIF	54	66	Itech AS	M,E	18	48,0	41,6	30	21,5	Geir Gustavsen
AB	55	57	PKA - Per Knudsen Arkitektkontor AS	A	18	45,4	44,6	42	19,6	Reidar Klegseth
RIF	56	61	ElectroNova AS	E	18	43,7	42,8	24	29,4	Trond Einar Kristiansen
AB	57	59	Metropolis Arkitektur & Design AS	A	18	42,6	43,9	29	19,9	Hanne C Arvik
	58	64	AMB Arkitekter AS	A	18	42,4	41,9	36	22,7	Christian Bratz
AB	59	63	4B Arkitekter AS	A	18	42,1	42,0	41	17,4	Kari Linderud
AB	60	91	Spir Arkitekter AS	A	18	41,9	32,0	34	13,8	Sven Gitlesen Krohn
AB	61	102	Hus Arkitekter AS	A	18	41,7	33,3	32	19,3	Øyvind Hegvik
RIF/AB	62	52	PLAN1 AS	CE,A,PM	18	41,7	47,2	29	18,1	Knut Andersen
RIF	63	42	IPD Norway AS	PM, E	18	41,1	63,4	26	9,6	Aksel Østmoen
AB	64	76	Børve Borchsenius Arkitekter AS	A, PM,CE	18	41,1	36,5	27	18,0	Jan Olav Horgmo
AB	65	84	LOF Arkitekter AS	A	18	40,7	33,6	23	14,7	Sverre Olsen

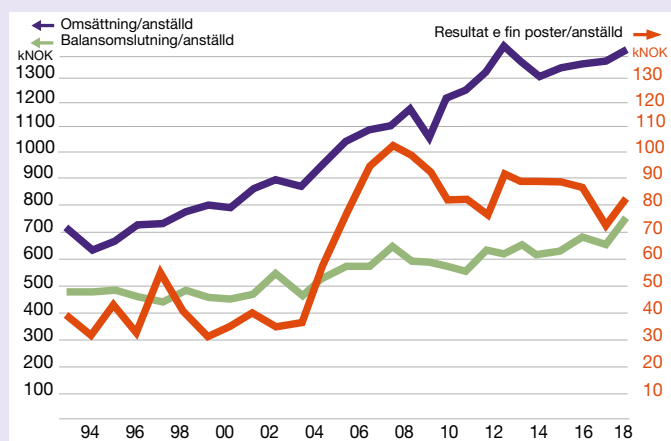
RIF = Medlem i RIF, Rådgivende Ingeniørers Forening. AB = Medlem i Arkitektbedriftene (*) = jämförbar uppgift saknas/proforma/bedömd. – = uppgift saknas.

PM = Projektleddning, A = Arkitektur, CE = Bygg- och anläggningsteknik, CT = Certifiering o provning, Env = Miljö, Enr = Energi, E = Elteknik, M = VVS-teknik, I = Industriteknik, MD = Multi Disciplin.

	2018	2017	Koncern	Verk- samhet	Bok- slut	Omsätt- ning MNOK	(före- gående)	Medel- antal anställda	Balans- omslutning MNOK	Koncernchef/VD
AB	66	78	lark AS	A	18	40,2	35,7	29	21,2	Hanne Margrethe Kjelland Hjermann
	67	67	HRTB AS (Arkitekter)	A	18	39,9	40,8	34	19,6	Tove-Christin Eidskrem
	68	65	Løvlien Georåd AS	Env	18	39,3	41,9	17	14,3	Kristoffer Rabstad
	69	75	AS Scenario Interiørarkitekter MNIL	A	18	39,2	37,4	28	14,7	Linda Steen
	70	72	HLM Arkitektur & Plan AS	A	18	39,2	39,0	23	17,0	Yvonne Torgersen Hetlevik
RIF	71	80	Roar Jørgensen AS	PM,CE	18	38,2	34,2	32	18,6	John Dæhli
AB	72	71	L2 Arkitektur AS	A	18	38,1	39,2	24	18,9	Jon Flatebø
AB	73	94	AT Plan & Arkitektur AS	A	18	37,5	31,9	26	14,9	Mette Hoel
AB	74	98	Stein Halvorsen Arkitekter AS	A	18	37,1	31,4	22	20,2	Stein Halvorsen
RIF	75	99	Omega Holtan	CE	18	36,9	31,3	30	17,3	Ragnar Holtan
RIF	76	92	iVest Consult AS	CE	18	36,4	32,0	41	11,7	Jan Inge Hage
AB	77	87	PIR II architects AS	A	18	36,3	32,8	40	14,1	Inger Johanne Rushfeldt
AB	78	73	Fabel Arkitekter (ØKAW Arkitekter)	A	18	36,0	37,9	24	13,1	Lasse Brøgger
AB	79	106	3Rw Arkitekter	A	18	36,0	29,0	27	17,3	Sixten Rahff
RIF	80	53	Ingeniør Per Rasmussen AS	E	18	36,0	46,8	26	25,9	Per H. Rasmussen
RIF	81	90	Stærk & Co as	PM,CE	18	36,0	32,2	29	19,7	Jan Lindland
	82	96	Ingeniørfirmaet Malnes Og Endresen AS	E	18	36,0	31,5	23	11,6	Knut Haugen
	83	74	Halvorsen & Reine AS (Arkitekterne)	A	18	36,0	37,8	23	20,4	Øystein Rognbakke (SO), Aina Lian
AB	84	79	Kristin Jarmund Arkitekter AS	A	18	35,2	34,6	23	14,0	Kristin Jarmund
	85	88	Bjørbeek & Lindheim AS	A	18	35,1	32,7	26	15,7	Line Løvstad Nordbye
AB	86	70	Alliance Arkitekturstudio AS	A	18	35,0	39,5	44	7,8	Asger Hedegaard Christensen
RIF	87	105	Fokus Rådgivning AS	CE	18	34,9	29,7	23	14,4	Jan Ole Myrland
	88	83	Techni AS	I	18	34,4	33,7	34	28,8	Dag Almar Hansen
	89	82	Stener Sørensen AS	CE	18	33,9	33,8	29	9,7	Bo Reinhold Gunsell
AB	90	97	Omega Areal AS	A	18	33,9	31,4	32	19,2	Gisle Heggebø
	91	85	Karl Knudsen AS	PM,CE	18	33,8	33,3	25	14,8	Arnstien Garli
AB	92	121	Vigsnaes + Kosberg ++ Arkitekter (fd Jarmund/Vigsnaes)	A	18	33,1	24,6	28	13,5	Alessandra Lise Kosberg
	93	104	Bright Rådgivende Ingeniører (Bygg, Elektro, WS) *	CE	18	33,1	30,0	22	19,0	Birkeland, Kongsvik, Rønningen
AB	94	108	Meinich Arkitekter AS	A	18	32,9	28,4	21	13,9	Kristian Fodstad
RIF	95	118	Sohlberg & Toftenes AS	PM	18	32,3	25,6	15	13,4	Jannecke Beth Augestad
	96	95	Rambøll Oil & Gas AS	Enr,I	18	32,3	31,8	16	19,0	Jens Gregersen
AB	97	68	Arkitektgruppen CUBUS AS	A	18	32,0	40,6	25	13,1	Odd Eilert H Mjøllem
	98	45	Hipas Design AS	A	18	31,7	58,2	9	4,9	Kjell Magne Ruud
AB	99	103	Arkitektene Astrup & Hellern AS	A	18	31,1	30,2	23	15,7	Åke Letting
AB	100	119	Bølgeblikk Arkitekter AS	A	18	30,4	25,3	28	11,7	Terje Wilhelm Aaneland

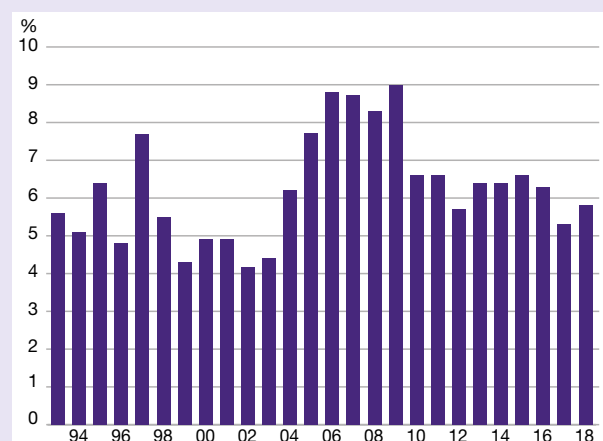
De 30 största norska koncernerna

Generellt gäller att det är svårt att jämföra nyckeltalen för de största företagen med motsvarande för de mellan stora och mindre. I de senare företagen betyder de, ofta många, delägarnas omfattande arbetsinsatser relativt sett mycket för företagets omsättning och resultatnivå per anställd.

För företagen 31–100 i förteckningen ovan ökade omsättningen år 2018 med 3 % till 3319 MNOK (3 218 MNOK 2017). Antalet anställda var 2371 (2375). Omsättningen per anställd ökade därmed till 1 400 kNOK (1 355 kNOK). Resultatet före skatt ökade till 131 kNOK/anställd (117 kNOK). Räknat som vinstmarginal ger detta 9,3 % (8,6 %). Genomsnittlig balans per anställd var 646 kNOK (650 kNOK).

Vinstmarginal

Nyckeltal för de 30 största koncernerna 2018 (föregående år)

Omsättning/anställd	1431 kNOK	1388 kNOK
Resultat efter finansiella poster/anställda	83 kNOK	73 kNOK
Balansomslutning/anställd	753 kNOK	666 kNOK

Omsättningen för de 30 största koncernerna ökade under 2018 med 10 % till 24 080 MNOK (21 884 MNOK 2017). Medelantalet anställda ökade med 7 % till 16 832 (15 768). Omsättningen per anställd ökade därmed till 1 431 kNOK (1 388 kNOK). Resultatet före skatt ökade till 83 kNOK/anställd (73 kNOK). Vinstmarginalen för de 30 största företagen ökade under 2018 till 5,8 % (5,3 %). Genomsnittlig balans per anställd var 753 kNOK (666 kNOK).

A TEMPORARY CLOUDING OVER

GDP growth in Iceland has lost pace rapidly in 2019. This has been fuelled mainly by a setback in the airline industry in March when WOW air ceased operations and idiosyncratic shocks such as the failure of the capelin catch. GDP growth is projected to hover around zero in the year 2019 after measuring 5% average in the period 2015–2018. The economy is expected to rebound in 2020/21, but at a rather slow pace.

Looking ahead there are some challenges on the horizon for the engineering and architectural sector. The profession has experienced major fluctuations and its dependency on domestic activity in the construction sector and services required by various public companies renders it vulnerable to shocks. Moreover, the appreciation of the krona has impacted its competitiveness in the international marketplace. The “in-sourcing” problem i.e. public companies recruiting valuable employees working in the private market is also exerting increasing pressure on firms in the sector. These are the challenges for the future.

There are also exciting things in the pipeline though. Recently the Minister for Transport unveiled the “The Transport Plan 2020–2034” which constitutes as the most ambitious investment plan in Icelandic transport infrastructure in recent years.

We need to ensure increased stability

Iceland is an unstable economy compared to the Nordic countries. This can partly be attributed to Iceland’s rather undiversified exports which is heavily reliant on natural resources. During the past decades few industrialized economies have had as unstable an economic environment as Iceland. This is evident within the engineering profession where fluctuations in real revenues have been significant.

Turnover in the architecture and engineering sector has fluctuated much more than is commonly the case in the Icelandic economy. Their performance is for the most part dependent on the domes-

tic demand in the construction industry and civil engineering and utilities operations, which usually fluctuate a great deal throughout the business cycle. In 2019 we are seeing a drop in revenues compared to the year before, mostly within the architectural profession.

Stability in the external business environment is one of the most determining factors to the success of the profession. The fluctuations reduce productivity growth and value creation over the long term. It is of great importance to create an environment that is more stable, more efficient and more economical for these companies for the future.

How do we ensure increased competitiveness?

The share of exports in the profession’s turnover gives an insight into its competitiveness in the international marketplace. The profession’s share of exports has plummeted from over 25% in 2014 to under 10% in 2019.

This can partly be attributed to a relatively higher activity and more lucrative opportunities in Iceland than in the neighbouring countries. On the other hand, the real exchange rate of the krona in terms of labour costs rose rapidly in the years 2014 to 2017 rendering Icelandic labour costly in the international marketplace. The situation has improved with the depreciation of the krona since 2018.

But competitiveness needs to rest on more pillars than relative wage costs alone. Icelandic services are likely to remain costly in the foreseeable future and thus it is of utmost importance that the profession capitalizes on comparative ad-

vantages such as its expertise in the energy and environmental services. The key word for the future will be value, not costs when it comes to competitiveness in the international marketplace.

The “in-sourcing” problem

The word “in-sourcing” has gained traction within the Association of Consulting Engineers in the recent years. The “in-sourcing” problem refers to the recruiting practices employed by the public sector. This is particularly relevant when it comes to retaining young valuable employees within the major engineering firms. In the last few years the wages offered by the public sector have outpaced those of the private sector.

The income survey conducted by the “Association of Chartered Engineers in Iceland” also shows that the wages offered by the public firms are somewhat higher than those offered in the private market. This is causing a significant drain on human capital within the firms in the private market and exerting increasing pressure on profitability. The Association of Consulting Engineers along with the Federation of Iceland Industries have expressed concern about the fairness of practices employed by the public sector. This could have significant ramifications for the Icelandic economy in the long term if the public sector continues to crowd out the private market and thus impacting productivity and innovation in the long term.

Good things ahead

There are some good things in the pipeline. Recently the Minister for Transport unveiled the “The Transport Plan 2020–2034” which constitutes as the most ambitious investment plan in Icelandic transport infrastructure in recent years and the first one to propose a PPP solution to a number of investments. The plan is in line with recommendations in a recent report prepared by The Association of Consulting Engineers and the Federation of Icelandic Industries on the condition and future prospects of infrastructure in Iceland (“State of the Nation”).

INTERVIEW
SVEINN INGI
OLAFSSON
CEO
VERKIS HF

“A CLOSER COLLABORATION OF DESIGN AND CONSTRUCTION MAY ACCELERATE THE DEPLOYMENT OF NEW TECHNOLOGY AND INCREASE PRODUCTIVITY”

How can the industry do more for the creation of a sustainable society?

Although there is wide consensus about the goal of a sustainable future society, how to achieve that goal in practice remains somewhat controversial. The companies in our sector are active in environmental impact assessments and other environmental consulting as well as being key players in the design of projects with those goals in mind. In our mind it is at the design stage of a project where the foundations of a sustainable outcome are laid. The engineering sector has had a very significant input in the creation of a framework of sustainability policies thus far and will continue to do so. Our collective goal in the end

Sveinn Ingi Ólafsson,
CEO Verkis hf.

is to bring about the best possible long-term sustainable social outcome by balancing economic, environmental and societal considerations. Therefore, in my mind, the engineering consulting sector will play a key role in tackling future environmental challenges.

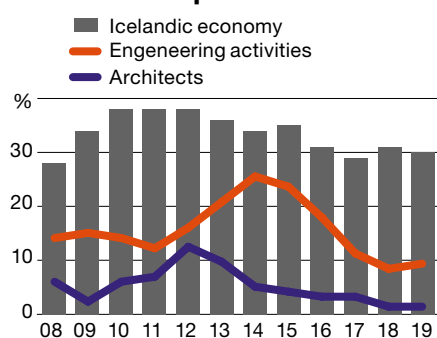
What are the main challenges for your company today?

The appreciation of the krona coupled with nominal wage increases in recent years has made it much more difficult for the Icelandic consulting sector to acquire projects abroad. The local construction market is cooling down resulting in fewer building projects. Moreover, investment in energy intensive industries, which has provided the Icelandic consulting with a steady revenue stream, is low. Therefore, the consulting sector faces a simultaneous downturn in key domestic markets. However, there is considerable public infrastructure investment in the pipeline which will increase demand for engineering services from that sector.

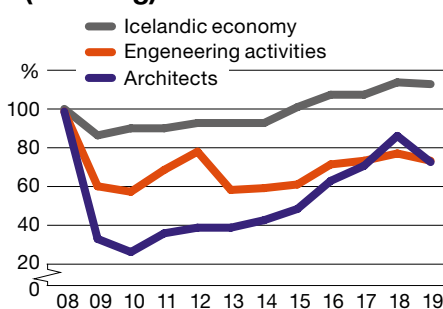
What changes in the industry do you expect we will see in the coming five years?

We are expecting some changes in the “detail-design” part of the market i.e. civil engineering with the advent of more sophisticated technology. So many fields that used to be labour heavy will be subject to challenges in the near future. Changes in contracting, with more emphasis on total enterprise and design-build, will also mean that collaboration between contractors and engineering consultants will be more common in the detail design of projects. This can have a positive effect on technology development and hopefully also productivity in the construction sector. The deployment of new technology, such as BIM, has been hampered somewhat by the fact that the added software cost rests with the design consultant but much of the benefit comes to the contractor. Therefore, a closer collaboration of design and construction may accelerate the deployment of new technology and increase productivity which will be highly beneficial to our sector and society in general.

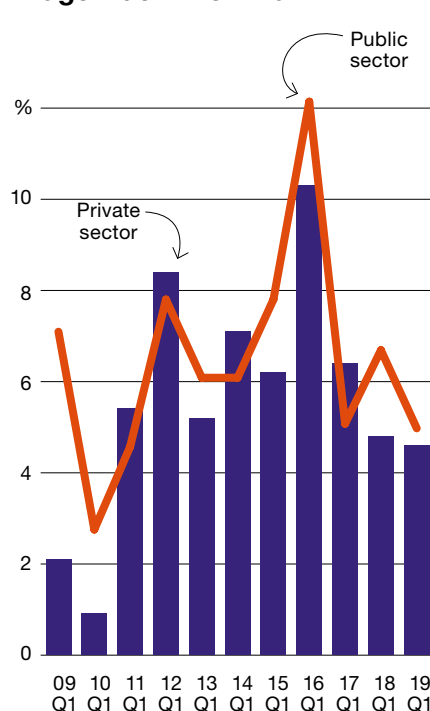
Revenues- export share

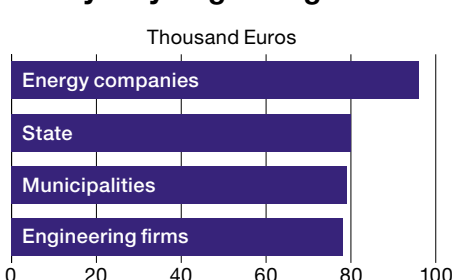
Real revenue indexes (Jan-Aug)

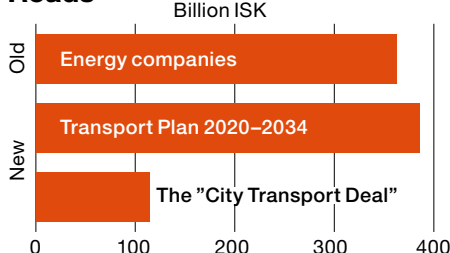
Wage index – nominal

Total yearly wages: engineers

Maintenance and investments: Roads

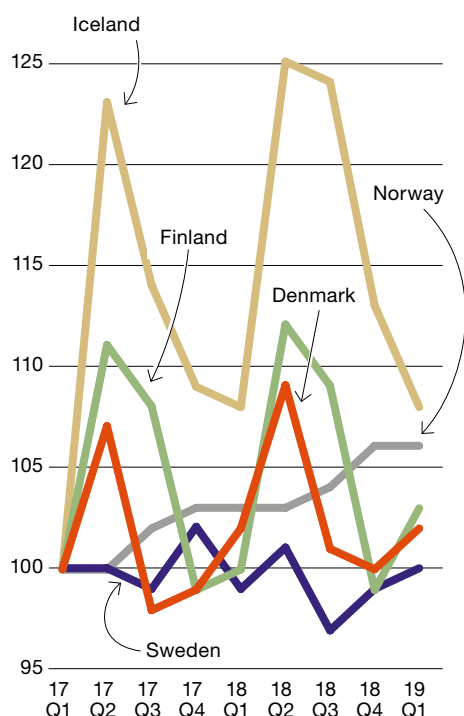

DE 25 STÖRSTA ISLÁNDSKA ARKITEKT- OCH TEKNIKKONSULTFÖRETAGEN

	2019	2018	Koncern	Verk- samhet	Bok- slut	Omsättning MISK	(fö- gående)	Medel- antal anställda	Balans- omslutning MISK	Koncernchef/VD
FRV	1	1	Efla hf.	MD	18	6893,9	6674,2	357	2660,3	Guðmundur Þorbjörnsson
FRV	2	2	Verkís hf.	MD	18	5383,2	5771,0	303	1619,3	Sveinn Ingi Ólafsson
FRV	3	3	Mannvit hf	MD	18	5252,5	5762,3	293	2334,2	Örn Guðmundsson
FRV	4	4	VSÓ Ráðgjöf ehf.	MD	18	1454,0	1332,0	80	595,0	Grímur Már Jónasson
FRV	5	5	Lota Consulting	CE	18	1209,4	999,0	65	353,4	Pétur Örn Magnússon
FRV	6	6	Ferill ehf., verkfræðistofa	CE	18	868,8	842,7	31	420,9	Ásmundur Ingvarsson
SAMARK	7	7	Arkís ehf.	A	18	629,9	740,8	32	219,5	Þorvarður Lárus Björgvinsson
FRV	8	9	Hnit verkfræðistofa hf.	CE	18	627,1	546,3	37	245,0	Kristinn Guðjónsson
SAMARK	9	10	THG Arkitektar EHF-	A	18	626,3	539,0	26	350,8	Halldór Guðmundsson
FRV	10		Raftákn ehf	E	18	560,0		28	129,0	Eva Hlín Dereksdóttir
SAMARK	11	13	Arkþing Nordic ehf	A	18	484,9	280,5	19	210,1	Hallur Kristmundsson
FRV	12	11	Verkfræðistofa Suðurnesja ehf.	CE	18	477,0	412,8	28	128,6	Stefán B. Veturliðason
SAMARK	13	8	T.ark Arkitektar ehf	A	18	465,1	597,9	31	209,4	Ivon Stefán Cilia
SAMARK	14		Hornsteinar Arkitektar ehf.	A	18	400,6		14	261,5	Ögmundur Skarphéðinsson
SAMARK	15	12	ASK arkitektar ehf.	A	18	341,8	360,8	22	152,2	Páll Gunnlaugsson
SAMARK	16	16	VA arkitektar	A	18	322,1	232,0	15	144,0	Indro Indriði Candi
SAMARK	17	14	Landslag ehf	A	18	307,1	257,3	19	178,3	Finnur Kristinnsson
FRV	18	15	Strendingur ehf.	CE	18	271,9	243,6	13	69,9	Sigurður Guðmundsson
SAMARK	19		Arkitektar Laugavegi 164 ehf. (Gláma Kím)	A	18	269,0		17	80,2	Jóhannes Þórðarson
SAMARK	20	17	Batterið ehf.	A	18	234,5	216,9	16	53,5	Guðmundur Ósvaldsson
SAMARK	21	18	Landmótun sf	A	18	180,9	142,9	14	74,7	Áslaug Traustadóttir
SAMARK	22	20	Uti og Inni s.f. architects	A	18	129,4	100,2	8	72,3	Baldur Ó. Svavarsson
SAMARK	23		Kanon arkitektar ehf	A	18	123,0		7	40,7	Halldóra Bragadóttir
SAMARK	24	19	ALARK arkitektar ehf	A	18	92,7	102,1	5	48,8	Jakob Lindal
SAMARK	25		Teiknistofan Tröð ehf	A	18	73,8		5	38,3	Sigríður Magnúsdóttir

Labour cost index – professional, scientific and technical activities

Nyckeltal för de 25 största koncernerna

	2018	(föregående år)
Omsättning/anställd	18,64 MISK	18,82 MISK
Resultat efter finansiella poster/anställd	1,51 MISK	1,75 MISK
Balansomslutning/anställd	7,20 MISK	7,27 MISK

Omsättningen för de 25 största koncernerna var ca 27 679 MISK (26 154 MISK föregående år, då 20 största) och medelantalet anställda 1485 (1390). Vinstmarginalen uppgick till 8,1 % (9,3 %), vilket motsvarar 1,51 MISK per anställd (1,75 MISK).

About FRV and SAMARK

► **FRV (The Icelandic Association of Consulting Engineers)** joined the **Federation of Icelandic Industries (SI)** in 2013 and **SAMARK (The Icelandic Association of Architectural Firms)** joined SI in 2014. Both are independent branch organizations within SI, which is a part of the **Confederation of Icelandic Enterprise (SA)** in Iceland. **SAMARK** and **FRV** are a part of one of the three pillars of SI – the construction industry. **FRV** has 22 member companies and **SAMARK** has 23.

Jóhanna Klara Stefánsdóttir, Director of construction industries, manages the daily activities of both **SAMARK** and **FRV**.

Vilhjalmur Hilmarsson, Economic Analyst for the Federation of Icelandic Industries (SI).

Jóhanna Klara Stefánsdóttir

Vilhjalmur Hilmarsson

STABLE CONSULTING ENGINEERING MARKET IN FINLAND

The turnover of consulting engineering firms (industrial, civil and construction engineering consultancy) in Finland totalled EUR 6.3 billion in 2018. Turnover in January–July 2019 was up five percent year-on-year.

The consulting engineering firms that completed Technology Industries of Finland's order book survey reported a drop of 11 percent in the monetary value of orders taken in between July and September compared to the April–June figure but a three percent increase year-on-year. Although both the number of new orders and the value of order books fell somewhat in the previous quarter, the figures were still healthy.

At the end of September, the value of order books was three percent lower than at the end of June and 11 percent lower than in September 2018. Judging from order trends in recent months, the turnover of consulting engineering companies is expected to be slightly higher in the remainder of 2019 than in the corresponding period last year.

The number of personnel employed by consulting engineering companies in Finland was up some 6.6 percent from the

2018 average. At the end of September, the industry employed 56,800 people, approximately 3,500 more than in 2018.

Increasingly bleak outlook for Finland

As expected, Finland's outlook was revised down for both this year and the next in the autumn projections. Growth is projected to slow down further in 2021. The current growth projection for the Finnish GDP in 2020 is 1.1 percent.

According to the Research Institute of the Finnish Economy (ETLA), Finnish economy is almost 50 percent likely to slip into technical recession before the end of 2020. An economy is considered to have entered into a technical recession if its total output has contracted in two consecutive quarters. The forecast of some one percent of growth in 2020 therefore comes with significant uncertainty.

Employment figures have not im-

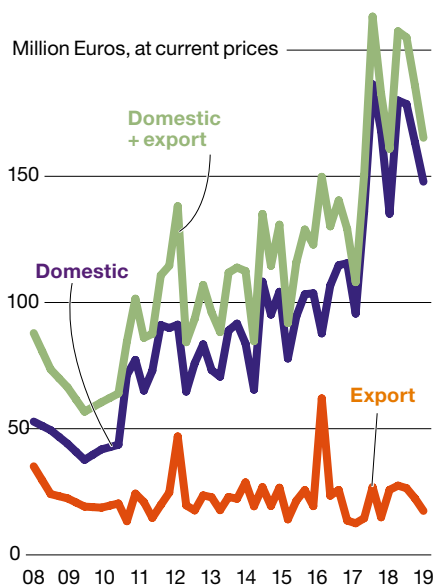
proved for almost a year. The latest signs show a slight improvement after a long period of stagnancy. However, the rate of unemployment has not dropped since the turn of the year. The increasingly bleak economic outlook makes the Government's ambitious target of 75 percent employment more and more difficult to reach.

Even at best, all indicators point to very modest economic growth in Finland in coming years. In terms of financing our welfare state, the situation is untenable.

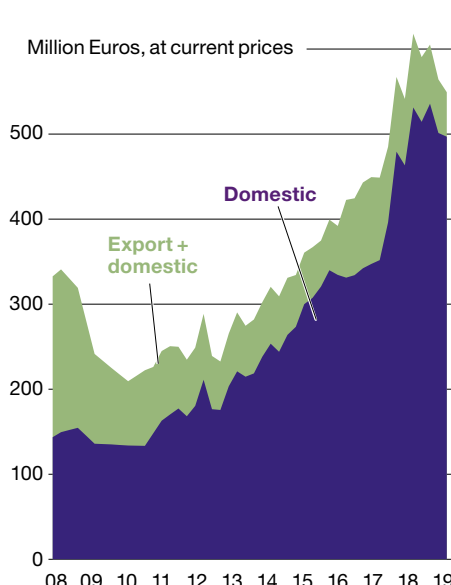
Consulting engineering trends

Digitalisation is making it possible for work to not be restricted by time and place and increasing flexibility. Automation is freeing human resources for higher-value work. According to estimates, the digital transformation of consulting engineering could decrease the life-cycle costs of construction by more

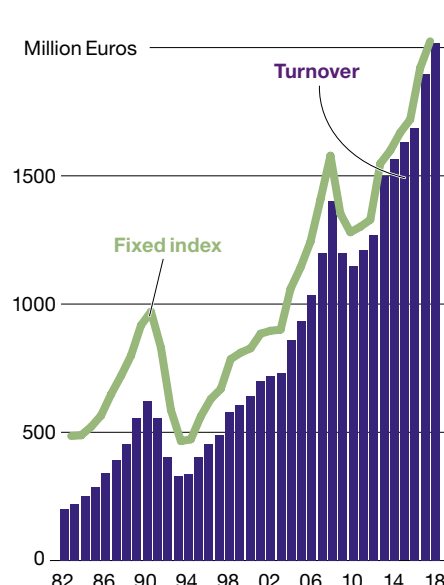
Value of New Orders in the Consulting Engineering

Value of Order Books in the Consulting Engineering

Turnover development of SKOL member companies 1982–2018

INTERVIEW
JYRKI
KEINANEN
CEO, PARTNER,
AINS GROUP,
CHAIRMAN
OF SKOL

“WE STRIVE TO BE A LEAN COMPANY, WHICH MEANS CONTINUOUS IMPROVEMENT”

How has digitalization changed the way we work within the industry and in your company?

There are many changes already visible: Firstly, we have been able to get rid of most of the paperwork since information is nowadays in BIM and other digital formats and project communication is mostly based on digital, virtual or even augmented technologies.

We are currently investing to understand more profoundly the elements and possibilities of artificial intelligence and utilizing the experiences of companies paying the way in other industries. Parametric and algorithmic design has already increased the value of structural analyzing. With the new data driven methods we are able to help our clients to identify commercially optimal solutions for the project fast and effortless.

We are capturing more

Jyrki Keinänen, CEO, partner, AINS GROUP, chairman of SKOL

machine-readable data every day and are able to combine it with, for example, open data, which makes the future even more interesting.

Employer branding is becoming more important in the “battle for the talents”. How do you try to be an attractive employer?

I strongly believe in the importance of employees having space to experiment and try on their own ideas – that is way to experience success and flourish in work life. That also means that failing is ok too.

Our company has succeeded well in several annual rankings concerning most attractive employers. To maintain and increase that attraction we need to constantly improve our leadership skills, be present in forward leaning forums, such as SLUSH, and be open to two-way communication, in social media for instance. Fundamental is that we have a culture where we genuinely respect and value our employees.

What role does innovation, or research and development, have within your company?

As said experimenting, also failing, is one measurement of an

innovative company. If you never fail, you have not tried enough. We learn from all failures. Innovations are the core of engineering, and that is why we are promoting this kind of thinking in our company.

We strive also to be a lean company, which by definition means continuous improvement. One example that summarizes this well: We are using Kaizen as a tool to enhance our innovation platform “Step”.

How can the industry do more for the creation of a sustainable society?

The real estate and construction industry use 40 % of world's primary energy and produces over 40 % of world's CO₂ emissions. In my view the industry should commit to the target of Finland being carbon neutral by 2035. I stand behind the target. Our company could take an active role e.g. in making carbon calculations a standard and transparent part of all designs. This would increase understanding of the impact of individual choices and decision.

than 12%. Digitalisation enables mobility in the engineering value chain and the provision of new products and services, which is creating new business opportunities for companies. In other similar industries, digitalisation has expanded the ecosystem and created new business models.

The biggest firms in the industry have grown their competence by buying smaller specialised companies. Most mergers involve small providers of specialist engineering services. In recent years, there have also been mergers with companies outside of the traditional sphere of the industry, such as software development firms. Large firms use mergers as a way to add new services to their portfolio and to provide a more comprehensive project management concept.

Labour shortages are one of the most significant trends slowing down growth in the industry. The risk of labour short-

ages makes it more difficult for firms to restructure their business internally. Forecasts project a shortage of at least 10,000 workers by 2024 in the Finnish consulting engineering industry and a shortage of more than 16,000 in the event that the industry experiences a growth spurt.

The Finnish association of consulting firms SKOL – turnover and financial statements statistics 2018

A total of 83 members of the Finnish Association of Consulting Firms SKOL completed the association's turnover survey. At the end of 2018, SKOL had 133 members.

It has been estimated that the member companies employed a total of 18,865 people on average in 2018 and that their total turnover was EUR 2,020 million. The combined total turnover of the firms

that completed the survey was EUR 1,963 million.

In SKOL's statistics, the key figures are usually divided into three main categories: industrial, construction and civil engineering consultancy. The largest sector is industrial engineering consultancy, which is estimated to have turned over approximately EUR 795 million in 2018. The second largest sector was construction engineering consultancy with a turnover of approximately EUR 603 million, and civil engineering consultancy was third with a turnover of approximately EUR 374 million.

As in previous years, the largest business sectors were process engineering and structural engineering. HVAC, construction (property development) and electrical and telecommunications engineering also remained high on the list.

The industrial sector is still comfortably the biggest customer group with

“THE INDUSTRY EMPLOYED 56,800 PEOPLE IN SEPTEMBER 2019, UP 6.6% FROM 2018”

The Finnish Association of Consulting Firms SKOL in brief

SKOL is the employer's association for independent and private consulting companies in Finland. SKOL has 150 member companies in the fields of industrial, building and infrastructure design and consulting, as well as management consulting and training.

SKOL members employ over 19 000 professionals in Finland, and approximately 8 000 outside Finland. The companies represent about a half of total sector capacity in Finland.

SKOL promotes professional, independent, sustainable and ethical consulting engineering, which provides best value to the Clients. SKOL looks after the interests of member companies in Finland and within EU, improves the operating environment of consulting engineering work in Finland and internationally, as well as builds up the brand and communicates the value of high quality consulting engineering.

THE MAIN TARGETS IN SKOL STRATEGY ARE:

- ▶ SKOL companies are value adding partners by the Clients, and this is indicated by increased investment on high quality design and consulting.
- ▶ Finland is a good operating environment for design and consulting business and SKOL continues to proactively improve the business environment.
- ▶ Design and consulting business attracts the best young professionals who want to create sustainable and competitive future.
- ▶ SKOL speeds up the international business of its members.
- ▶ SKOL is known and appreciated as an integral part of Technology Industry.

The activity areas and key actions in each area are listed below. More information about each topic is available at SKOL.

OPERATING ENVIRONMENT/POLICY

- ▶ Influencing new legislation and other regulation
- ▶ Seminars for clients and stakeholders
- ▶ 14 technical working groups meet regularly, about 200 active participants
- ▶ National consulting contracts
- ▶ Legal support to members
- ▶ Collective agreement (moderate salary increases, 24 hours of additional annual working time continued)

- ▶ Cooperation with technical universities and institutes: curriculum, intake, industry coop.
- ▶ Forums with Transport authority e.g. rail forum, top management meeting
- ▶ Statistics, market reviews, cost follow-up, guidance on fringe benefits
- ▶ Ad hoc polls on topics of interest

ATTRACTION OF YOUNG PROFESSIONALS

- ▶ Young consultants' forum seminars and get-togethers
- ▶ Participation in infra sector LIKE project with the aim to attract young staff
- ▶ Participation in Built Environment Young Professionals training programme KIRA-Academy
- ▶ Student events like "CEO crossfire" with technical university students
- ▶ Young Consultant of the Year –award
- ▶ Scholarships to students
- ▶ Participation in MyTech-platform mytech.fi/suunnittelu-ja-konsultointi – video inter-views of young consulting professionals

PROCUREMENT

- ▶ Innovative procurement road show together with clients, municipalities and politicians
- ▶ New national procurement guidelines for consulting services together with major clients
- ▶ Practical tools for quality based tender evaluation
- ▶ Preparation of scope of work lists for various consulting services e.g. sopimuslomake.net/lomakkeet/rt-10-10846-en
- ▶ Advising clients on good procurement practices

COMMUNICATION

- ▶ Branding member companies on quality, value for money, sustainability & responsibility
- ▶ Regular meetings with media, often together with board members
- ▶ Newsletters to clients and stakeholders
- ▶ Newsletters to members
- ▶ Storytelling workshops to board and spokesmen
- ▶ Articles on newspapers
- ▶ Strong communications and social media activity
- ▶ New unified brand within all associations in Technology industries
- ▶ Export group/ forum for companies going

36%. SKOL's members got 19% of their custom from local authorities and 14% from the central government.

Based on the survey, the largest consulting engineering firms in terms of total turnover were, in order starting from the largest, Ramboll Finland, Sweco Finland (including Sweco PM), Neste Engineering Solutions, Pöyry Finland, Etteplan Group, Sitowise, FCG Finnish Consulting Group, Granlund Oy (group), Elomatic (group) and A-In-

sinööri (group).

The firms with the highest turnovers in Finland were Ramboll Finland, Sweco Finland (including Sweco PM), Neste Engineering Solutions, Pöyry Finland and Etteplan Group.

The members with the highest turnovers from exports were Del-tamarin, Pöyry Finland, Elomatic, Citec and FCG Finnish Consulting Group.

Noora Kuparinen,
Project coordinator

Helena Soimakallio,
Managing Director
SKOL.

international

- ▶ EFCA committees, GAM, FIDIC
- ▶ Lobbying at EU organisations on good procurement
- ▶ RINORD annual conference
- ▶ Nordic sector review
- ▶ Benchmark with other associations

PROJECT WORK

- ▶ Participation in Real Estate digitalization development project www.kiradigi.fi
- ▶ Integrated project delivery model development
- ▶ Activating the work of Lean Construction Institute Finland
- ▶ Building sector 3-year quality project together with construction industry and clients

Postal address:

PO Box 10,
FIN-00131 Helsinki
Eteläranta 10, Helsinki
skolry@techind.fi
+358-9-19231
www.skolry.fi

Street address:

E-mail:
Phone:

URBANIZATION RELATED CONSTRUCTION PROVIDES FOR A STRONG ARCHITECTURAL MARKET IN FINLAND

The focus of the Finnish architectural firms is housing, schools, hospitals and, alongside them, the development of ecology in construction. Due to the strong migration in Finland, the need for housing is strong. In addition, aging is increasing the amount of service housing needed. Particularly in the Helsinki region, completely new residential areas are being built, with good and interesting architecture. Waterfront construction in particular has attracted wider interest.

With the migration, there is a great need not only for housing but also for schools and kindergartens. The need is urgent also as school buildings completed after the 1970s primary school reform have come to the end of their technical lifespan

ABOUT ATL

► The Association of Finnish Architects' Offices promotes sustainable and value-creating quality architecture, represents Finnish architectural companies and helps to create conditions for international success.

Architecture creates well-being to the society and gives structure to our surroundings. Comfortable, functional and appealing cities, towns and villages are rarely coincidences but rather results of visionary planning and design.

Buildings, blocks and towns are complex systems that incorporate more than meets the eye. Architecture is a powerful tool for shaping the world, where the keys to success lie in advanced know-how and uncompromising quality combined with a strong vision.

The Association of Finnish Architects' Offices represents architectural companies and advocates a wide range of interests in the field of building industry. Our mission is to promote the conditions for high-class design in all fields of architecture.

The Association of Finnish Architects' Offices promotes on all fronts sustainable and value-creating quality architecture, represents Finnish architectural offices and helps to create conditions for international success.

Contact us for further information about Finnish architectural offices:

E-mail: atl@atl.fi
Web: atl.fi

Number of members	250
Amount of people employed by members	2500
Total invoicing in the year 2018	€231 million

and some schools are unsuitably located for current needs. The good quality of the Finnish school system is reflected in school construction. School Architecture is also a Finnish export article.

The hospital network is also partly obsolete. Hospitals are concentrated in major cities, and hospital buildings in the 1950s and 1970s are outdated and inadequate in many ways. This sector has a lot to do for up to a decade.

One new and increasing focus of architecture is ecology. The carbon footprint has to decrease significantly, and this change has to happen fast. Ecological materials, thermal efficiency, lighting design, location and usability are crucial to the ecology of buildings. Buildings' lifespan, reusability and reuse of old buildings are also important elements of modern architecture. Technology also has a role to play in improving the environmental performance of a building.

The construction industry and design are rapidly digitalizing and the digitalisation of the built environment will affect our living environment as housing, services and transport are combined in unprecedented ways. The importance of good design increases when these elements are combined. Digitalisation of design alone is not enough; one must understand the changes in user needs and the functional transformation of society in order to achieve a good living environment. Finnish architects are developing their skills in this sector by participating in the work of KIRAHUB - a real estate and construction organization founded

INTERVIEW
KALLE EURO
EXECUTIVE
DIRECTOR ATL

“WE AIM TO INCREASE THE NUMBER OF ARCHITECTS TRAINED IN FINLAND”

What does the state of the Finnish construction industry look like?

– Construction is still brisk after three years of strong growth. Growth is expected to continue due to strong urbanization processes in Finland. The major cities Helsinki, Tampere, Oulu, Turku and Jyväskylä are growing strongly and there is plenty of construction. With the ongoing construction, the architecture industry reaches high and the order backlog of architectural firms is strong.

Kalle Euro,
Executive Director
ATL

What is expected from the new Finnish government's policy in the field of planning?

– Progress in rail investment would be greatly welcomed. The investments would support the urban sphere, bring more construction and improve Finland's infrastructure and thus competitiveness.

Secondly, additional investment in architectural exports is also desirable. The government program takes the creative economy into account and architecture is a valuable part of that whole.

Third, the decision on a new Museum of Architecture and Design is hoped to be made. The importance of the museum to these areas would be considerable.

What are the targets for the sector in 2020?

– We aim to increase the number of architects trained in Finland. That will be our main single lobbying goal for the next few years.

Contact: Kalle Euro
E-mail: kalle.euro@atl.fi
Tel: +358 46 6000 595

to promote the digitalisation of the built environment. KIRAHUB organizes an annual WDBE congress, World summit on digital built environment, in Helsinki. Finnish digitalization expertise is state-of-the-art, and it will continue to add value as one of the leading forces with the design industry.

PHOTO: MIKA HUISMAN

Amos Rex, the new Amos Anderson Art Museum in the heart of Helsinki. Designed by JKMM Architects.

Facade detailing created with three-dimensional concrete element casting method developed during the project on Kruunuvuorenranta Automated Waste Collection Station in Helsinki. Designed by B & M Architects.

PHOTO: TIMO KIUKKOLA

DE 100 STÖRSTA FINSKA ARKITEKT-, TEKNIKKONSULT- OCH INDUSTRIKONSULTKONCERNERNA

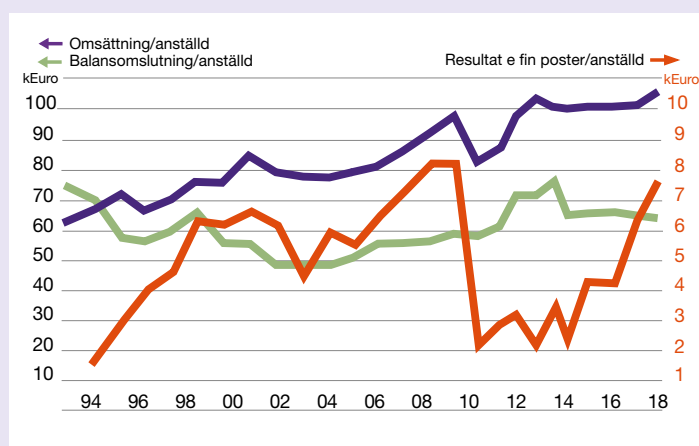
	2019	2018	Koncern	Verksamhet	Bokslut	Omsättning MEUR	(föregående)	Antal anställda	Balansomslutning MEUR	Koncernchef/VD
SKOL	1	2	Etteplan Oy	I	18	236,5	215,8	3055	160,6	Juha Näkki
SKOL	2	3	Ramböhl Finland	MD	18	226,8	206,0	2091	118,4	Kari Onniselkä
SKOL/ATL	3	4	SWECO Finland (förvärvat NRC och Linnunmaa) *	I, MD	18	205,6	196,5	2128	98,3	Markku Varis
SKOL	4	21	AFRY (fd ÅF + förvärvat av Pöyry)	I	18	191,7	23,7	1615	108,7	Jari Leskinen
SKOL	5	5	Neste Engineering Solutions *	I	18	152,0	170,7	617	55,00	Patrick von Essen
SKOL	6	6	Sitowise Oy (fd Sito & Wise Group)	MD	18	130,4	112,5	1153	160,6	Veikko Lamminen
SKOL	7	7	Citec Group *	I	18	100,0	95,0	1150	40,0	Johan Westermarck
SKOL	8	10	FCG Finnish Consulting Group	MD	18	85,1	62,6	734	57,6	Mari Puoskari
SKOL	9	9	Elomatic Group Oy *	I	18	85,0	64,5	900		Patrik Rautaheimo
SKOL	10	8	Granlund group	M	18	81,4	71,2	895	57,8	Pekka Metsi
SKOL	11	14	Rejlers Finland (förvärvat delar av Neste)	I	18	77,2	48,3	872	30,0	Seppo Sorri
SKOL	12	11	A-Insinööri Group	MD	18	69,4	59,4	720	35,2	Jyrki Keinänen
	13	12	Insta Automation Oy	I	18	59,4	58,3	368	30,2	Timo Lehtinen
SKOL	14	13	WSP Finland	MD	18	58,1	56,7	632	34,8	Harri Yli-Villamo
SKOL	15	15	Deltamarin Oy	I	18	44,1	31,3	237	35,7	Janne Uotila
	16	16	Protacon group Oy *	I, E, PM	18	39,5	31,0	350	30,0	Timo Akselin
SKOL	17	17	Vahanen Group Oy	CE	18	32,4	28,6	344	19,3	Risto Rätty
	18	18	Alte Oy (förvärvat TSS Group)	E	18	30,8	28,2	463	20,4	Juha Pekka Sillanpää
	19	19	Kiwa Inspecta Oy (förvärvat FORCE Technology)*	I	18	30,0	28,1	323	37,0	Jussi Ojanen
SKOL	20	20	Dekra Industrial Oy	CT	18	27,1	24,9	218	11,3	Matti Andersson
SKOL	21	25	Solvers Oy (fd Finnmap Infra + 3 bolag)	CE	18	25,3	16,2	218	21,3	Leif Sebbas
	22	22	Mitta Oy	CE	18	24,9	23,3	287	22,9	Jari Lappi
SKOL	23	29	Destia Engineering *	CE	18	21,4	15,2	67	8,9	Arto Niemeläinen
	24	23	Insinööritoimisto Comatec Group *	I, PM	18	21,3	20,5	231	17,2	Aulis Asikainen
	25	24	Econet Group Oy *	I, Env	18	19,0	19,7	58	8,0	Lauri Leskinen
	26	31	Raksystems Oy (förvärvat Dry-IT i Sverige, juni-19)	PM, CE, S	18	19,0	15,3	144	6,9	Marko Malmivaara
	27	26	RD Velho Oy	I	18	18,1	15,9	217	7,3	Mika Kiljala
SKOL	28	32	Rakennuttajatoimisto HTJ Oy	PM	18	16,8	13,1	138	6,3	Janne Ketola
SKOL	29	27	NIRAS Finland Oy	MD	17	15,2	15,2	46	9,8	Antti Inkinen
SKOL	30	30	Optiplan Oy	MD	18	15,0	14,2	171	8,2	Pekka Kiuru
	31	28	Haahtela Oy *	I, PM	18	12,7	15,2	72	5,6	Yrjänä Haahtela
	32	47	Esju Oy	I	18	12,4	6,8	68	6,2	Matti Kainuharju
ATL	33	36	JKMM Arkkitechdit Oy	A	18	11,8	10,5	82	3,9	Sampsa Lappalainen
	34	45	Insinööritoimisto Enmac Oy	I	17/18	11,1	7,2	79	2,6	Juha Ritala
SKOL	35	38	Eurofins Environment Testing Finland Oy	CT	18	10,5	9,5	100	21,3	Eerik Järvinen
SKOL	36	33	Suomen Talokeskus Oy	MD	18	9,8	11,5	108	2,6	Jonatan Rimon
ATL	37	41	Arkkitehtitoimisto SARC Oy	A	17/18	9,6	8,1	44	5,9	Sarlotta Narjus
	38		Combitech Oy	I	18	9,2	8,2	80	5,9	Timo Harri Tapani Rantala
SKOL	39		Welado Oy	CE	18	8,4		73	2,1	Matti Tervonen
ATL	40	42	Pes-Arkitechdit Oy	A	18	8,3	8,0	65	5,7	Jarkko Salminen
SKOL	41	40	CTS Engtec Oy	I	17	8,2	8,2	89	3,7	Antti Lukka
SKOL	42	35	Indufor Oy	MD	18	8,0	10,9	27	1,7	Silja Siitonen
SKOL	43	44	Rapal Oy	PM	18	7,9	7,3	39	8,0	Tuomas Kaarlehto
ATL	44	34	Helin & Co Architects	A	17/18	7,8	11,0	43	3,0	Pekka Helin
SKOL	45	39	AX-Suunnittelu Oy	M	18	7,8	8,3	95		Urpo Koivula
ATL	46	43	Arkkitechdit Soini & Horto Oy	A	18	7,5	7,3	51	1,7	Sanntu Rothsten
ATL	47	75	Architecture Workshop Finland Oy	A	18/19	7,5	4,2	63	4,6	Anssi Anttila
SKOL	48		Eurofins Ahma Oy	CT	18	6,9		88	2,4	Jani Kangas
SKOL	49	51	Ideastructure Oy	CE	18	6,5	5,4	65	4,7	Jyrki Jalli
	50	48	Golder Associates Oy	Env	18	6,0	6,2	48	3,8	Kari-Matti Malmivaara
SKOL/ATL	51	54	Aihio Arkkitechdit Oy	A	18	5,9	4,4	58	4,5	Timo Meuronen
	52		Hepacon Oy	M	18/19	5,7	4,9	65	2,6	Otto Jokinen
ATL	53	49	L Arkkitechdit Oy	A	18	5,7	5,9	49	2,7	Robert Trapp
	54	71	Insinööritoimisto Pontek Oy	CE	18	5,0	3,3	26	1,7	Pertti Määttä
ATL	55	63	Uki Arkkitechdit Oy	A	18	4,9	3,6	64	3,3	Mikko Heikkinen
	56	55	Geotek Oy	Env	18	4,8	4,3	45	3,9	Aino Sihvola
ATL	57	58	Sigge Arkkitechdit Oy	A	17/18	4,7	4,3	47	5,1	Pekka Mäki
SKOL	58	81	Insinööritoimisto Pohjatekniikka Oy	CE	18	4,6	2,8	33	2,5	Seppo Rämö
ATL	59	62	Arkkitehtitoimisto Ala Oy	A	18	4,6	3,7	52	2,2	Antti Nousjoki
SKOL	60		Vaero Oy	A	18	4,6		55	1,5	Vartola Perttu
ATL	61	60	Arkkitehtitoimisto Lukkaroinen Oy	A	18	4,5	3,8	67	2,0	Mikko Lukkaroinen
	62	53	Asitek Oy	E	17	4,5	4,5	21	2,0	Rauno Mäkelä
SKOL	63	59	Insinööritoimisto Leo Maaskola Oy	M	18	4,3	4,1	47	2,0	Kari Seitaniemi
SKOL	64	57	Gaia Consulting Oy *	M	18	4,2	4,3	43	1,7	Ulla Heinonen
	65	56	Cadpool Oy	MD	18	4,2	4,3	58	1,9	Upi Vartiainen
	66	68	Re-Suunnittelu Oy - Re-Engineering Ltd	A, CE, PM	18	4,1	3,3	28	1,8	Matti Juhani Takkinen
SKOL	67	82	Saraco D&M Oy	CE	18	4,0	2,8	28	1,8	Jukka Posti
SKOL	68	65	Akukon Oy *	MD	18	3,8	3,5	36	1,3	Ari Lepoluoto
SKOL	69	70	Sipti Oy (inkl Sipti Infra)	CE	18/19	3,8	3,3	32	2,3	Harri Vehmas & Teemu Rahikainen
SKOL	70	37	KBR Ecoplanning Oy (fd Chematur)	MD	17	3,8	9,6	13	4,9	Ismo Markkanen

SKOL = Medlem i SKOL. ATL = Medlem i ATL. (*) = jämförbar uppgift saknas/proforma/bedömd. – = uppgift saknas. PM = Projektledning, A = Arkitektur, CE = Bygg- och anläggnings teknik, CT = Certifiering o prövning, Env = Miljö, Enr = Energi, E = Elteknik, M = VVS-teknik, I = Industri teknik, MD = Multi Disciplin.

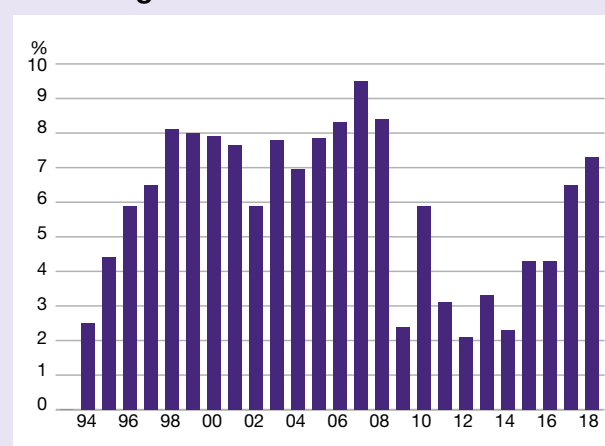

	2018	2017	Koncern	Verksamhet	Bokslut	Omsättning MEUR	(föregående)	Medelantal anställda	Balansomslutning MEUR	Koncernchef/VD
	71	61	Roadscanners Oy	CE	18	3,8	3,8	30	2,3	Timo Saarenketo
SKOL	72		Äyräväinen Oy	CE	18	3,7		41	1,8	Henri Airaksinen
SKOL	73	73	Insinööritoimisto Lauri Mehto Oy	CE	18	3,6	3,2	30	2,3	Simo-Pekka Valttonen
	74	77	YSP-Consulting Engineers Oy	E	18	3,6	3,0	29	4,5	Juha Pykäläinen
ATL	75	117	Arkkitehtitoimisto Lahdelma & Mahlamäki Oy	A	18	3,6	2,6	33	1,4	Ilmari Lahdelma
SKOL/ATL	76	69	Parviainen Arkkitehdit Oy	A	18	3,6	3,3	41	1,6	Mikko Lahikainen
	77	46	Oy Omnitele AB	PM(tele)	18	3,5	6,9	57	2,8	Ville Santeri Laakso
ATL	78	78	Cederqvist & Jäntti Arkkitehdit Oy	A	18	3,4	3,0	27	1,8	Arndt Heinzmann
ATL	79	67	Arkkitehtuuritoimisto B & M Oy	A	18	3,3	3,4	39	1,4	Jussi Murole
	80	80	Green Building Partners Oy	Env,Enr	18	3,1	2,8	19	3,5	Keijo Leppävuori
ATL	81	76	Arkkitehtitoimisto Helamaa & Heiskanen Oy	A	18	3,1	3,0	20	3,3	Juha Saarijärvi
SKOL/ATL	82	84	Arkkitehtitoimisto Tähti-Set Oy	A	18	3,1	2,7	32	4,8	Toni Väisänen
ATL	83	91	Arkkitehtitoimisto Hannu Jaakkola Oy (Jaakkola Architects)	A	18/19	3,1	2,6	23	3,0	Hannu Jaakkola
SKOL	84	66	Plaana Oy	CE	18	3,0	3,4	35	2,8	Pekka Mosorin
	85	88	Geopalvelu Oy	CE	17/18	3,0	2,6	44	1,8	Toivo Ali-Runkka
ATL	86	92	Arkkitehdit NRT Oy (Nurmela,Raimoranta,Tasa)	A	18	3,0	2,6	33	3,19	Teemu Tuomi
ATL	87	94	Schauman Arkkitehdit Oy	A	18	3,0	2,8	43	2,5	Janne Untamo Helin
	88	72	Carement Oy (förvärvat av Infrap Oy)	CE	18/19	2,9	3,2	34	1,2	Jouni Aukusti Juurikka
	89	79	LINK design and development Oy	I	17	2,9	2,9	38		Jaakko Anttila
ATL	90	90	BST-Arkkitehdit Oy	A	18	2,9	2,6	34	1,7	Paul Sergej von Bagh
SKOL	91	85	Insinööritoimisto Srt Oy	CE	18/19	2,9	2,7	23	2,7	Pauli Oksman
ATL	92	95	Verstas Arkkitehdit Oy	A	18	2,9	2,4	30	1,3	Ilkka Salminen
	93	123	PR-Logisticar	I	18	2,8	1,6	9	2,3	Pekka Räisänen
SKOL	94	89	Insinööritoimisto Tauno Nissinen Oy	E	18	2,7	2,6	31	1,8	Mikko Yrjönen
SKOL	95	86	Entop Oy *	I	18	2,7	2,7	22	2,5	Kimmo Määttä
ATL	96	104	Focusplan Oy	I	18	2,7	2,1	28	1,1	Vesa Ranta
	97	115	Geobotnia Oy	CE	17/18	2,7	1,9	19	2,2	Olli Nuutilainen
SKOL	98	103	Vison Oy	CE	17/18	2,6	2,1	15	0,8	Jani Saarinen
ATL	99	64	Linja Arkkitehdit	A	18	2,5	3,6	49		Ville Petteri Niskasaari
	100	83	Insinööritoimisto Savolainen Oy	CE	18	2,5		29	1,4	Antero Savolainen

De 30 största finska koncernerna

Vinstmarginal

Generellt gäller att det är svårt att jämföra nyckeltalen för de största företagen med motsvarande för de mellan stora och mindre. I de senare företagen betyder de, ofta många, delägarnas omfattande arbetsinsatser relativt sett mycket för företagens omsättning och resultatnivå per anställd.

För företagen 31–100 i förteckningen ovan ökade omsättningen år 2018 med 7 % till 361 MEUR (336 MEUR 2017). Antalet anställda ökade med 4 % till 3 183 (3 072). Omsättningen per anställd ökade till 114 KEUR (101 KEUR). Resultatet före skatt ökade till 14,0 KEUR/anställd (12,7). Räknat som vinstmarginal blir det 12,1 % (11,6 %). Genomsnittlig balans per anställd var 70,0 KEUR (76,9).

Nyckeltal för de 30 största koncernerna

	2018	föregående år
Omsättning/anställd:	106 KEUR	101 KEUR
Resultat efter finansiella poster/anställda	7,7 KEUR	6,5 KEUR
Balansomslutning/anställd	64,3 KEUR	65,8 KEUR

Omsättningen för de 30 största koncernerna minskade med 6 % under 2018, till 2 158 MEUR (2 291 MEUR 2017). Medelantalet anställda minskade med 11 % till 20 442 (22 722). Omsättningen per anställd var 106 KEUR (101 KEUR). Resultatet före skatt var 7,7 KEUR/anställd (6,5 KEUR). Vinstmarginalen för de 30 största företagen ökade till 7,3 % (6,5 %). Genomsnittlig balans per anställd var ca 64,3 KEUR (65,8 KEUR).

DEN INTERNATIONELLA
MARKNADEN

**”VINST-
MARGINALEN
FÖR EUROPAS
200 STÖRSTA
KONCERNER
VAR 5,1 % 2018”.**

*3Beirut, ritat av
Foster + Partners.*

INTERNATIONELL UTVECKLING

Branschen i Europa växte och stärktes under 2018, men började mattas av under 2019. Lönsamheten förbättrades jämfört med 2017. Vinstmarginalen (EBT) för de 200 största företagen i Europa var 5,1 % 2018, mot 4,8 % under 2017. Rörelsemarginalen, EBITA, var dock något lägre. 5,9 % under 2018 mot 6,1 % under 2017.

De 200 största teknikonsult- och arkitektföretagen i Europa satsade 627 925 medarbetare under 2018. Det motsvarar en tillväxt på 9 % jämfört med 2017 (576 230). De tio största koncernerna hade tillsammans 232 519 anställda, mot 200 287 året innan. Konsolideringstrenden håller i sig och de stora grupperna blir allt större. Vinstmarginalen (EBT) ökade alltså till 5,1 % under 2018, från 4,8 % året innan. Medianvinstmarginalen var dock oförändrad på 5,3 %. Rörelsemarginalen (EBITA) minskade till 5,9 %, från 6,1 % 2017. Omsättningen per anställd ökade till hela 134 kEUR under 2018, från 118 kEUR 2017. Balansen per anställd ökade också, till 104 kEUR under 2018 från 90 kEUR året innan.

Det bör påpekas att underlaget till nyckeltalen inte är fullständigt. För vissa företag finns varken tillförlitliga siffror över omsättning eller vinster. Beräkningarna är genomförda med de företag vars siffror funnits tillgängliga.

Branschens utveckling

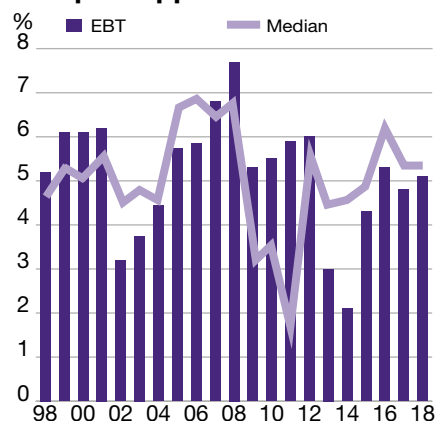
I undersökningar som EFCA, den europeiska branschorganisationen för teknikonsulter, genomför bland dess medlemmar två gånger per år, beskrivs branschens utveckling på europeisk nivå (EFCA Barometer). Enligt undersökningarna stabiliserades marknaden under 2018 efter flera års återhämtning. Allt fler länder beskrev sina hemmamarknader som stabila eller starka. Lönsamheten förbättrades och personalbristen utgjorde en av de större utmaningarna för sektorn. På hösten 2018 kom dock signaler om att en avmattning kunde väntas under 2019 och att lönsamheten troligen skulle plana ut och försvagas. I rapporteringen under 2019 verkar de signalerna ha infriats. Lönsamheten (EBITDA) för 2018 försvagades jämfört med 2017; 5,6 % mot 7,9 % året innan. Samtidigt började orderingången plana ut och i vissa fall avta runt om i Europa, men från generellt sett höga nivåer. Vissa marknader i

södra Europa befinner sig fortfarande i en återhämtningsfas, men de flesta marknaderna i norra och centrala Europa verkar ha passerat konjunkturpeaken.

I den senaste rapporten, EFCA Barometer Autumn 2019, där branschorganisationerna i 26 europeiska länder medverkade, beskrevs fyra marknader som mycket starka och tolv som starka. Ytterligare sex marknader låg på en normalnivå. Endast fyra marknader beskrevs som svaga eller mycket svaga. Åtta länder förväntade sig en ökad orderingång fram till våren 2020, medan två länder trodde på en minskning. Resterande sexton länder förväntade sig därmed inga större förändringar. Med tanke på det goda utgångsläget är det givetvis positiva signaler. Men det är ändå färre länder som förväntar sig ökad orderingång jämfört med föregående mätning, vilket ytterligare stärker bilden om att en avmattning inletts.

När boksluten för 2019 stängs är det sannolikt att lönsamheten ligger i nivå med 2018 men att det börjar rapporteras om svagare orderingång och mindre orderstockar. Men, avmattningen kommer troligen snarast handla om en utplaning på en hög nivå där några marknader i norra Europa försvagas lite medan andra i södra Europa fortsätter att förstärkas. Utmaningarna för branschen fortsätter att vara låga timarvoden och personalbrist. Digitaliseringen ökar som utmaning, tillsammans med byråkrati och relaterade

Resultatutveckling Europas topp 200

Världens 10 största koncerner

2019	2018	Koncern	Land	Bokslut	Medel- antal anställda	Medel- antal (Föregående)	Omsättning MEUR
1	1	AECOM	USA	18/19	86000	87000	17989,4
2	8	Worley	Australia	18/19	57831	26050	4273,6
3	3	SNC-Lavalin Group	Canada	18	52435	52448	6635,3
4	2	Jacobs Engineering	USA	18/19	48000	80800	11315,7
5	4	WSP Group	Canada	18	47700	42000	5311,0
6	5	Altran Technologies	France	18	46693	33665	2916,4
7	7	Alten Group	France	18	33700	28000	2269,9
8	6	Arcadis Group	Netherlands	18	27327	27327	3255,6
9	9	Stantec Inc.	Canada	18	22000	22000	2877,0
10	14	AKKA Technologies S.A	France	18	21019	15515	1505,3

För de europeiska företagen presenteras medelantalet anställda per år, för de nordamerikanska är det totala antalet anställda som presenteras. Siffrorna är därför inte helt jämförbara, men de ger en uppfattning om hur de europeiska koncernerna står sig i ett globalt perspektiv.

EN JÄMFÖRELSE MED NÅGRA INTERNATIONELLA BÖRSNOTERADE TEKNIKKONSULTFÖRETAG. JÄMFÖRANDE NYCKELTAL PER SENASTE BOKSLUT

Företag	Land	Börsvärde 19-11-29 Mkr	Boksluts datum	Börsvärde senaste bokslut	Om- sättning Mkr	Medel- antal anställda	Om- sättning/ anställd	Netto- vinst Mkr	Vinst/ anställd Kkr	Netto- margi- nal %	Börsvärde/ anställd Kkr	P/e	P/s
Semcon AB	SE	1215,4	181231	856,7	1842,2	2119	869	94,0	44,4	5,1%	404	9,11	0,47
AFRY (fd ÄF Pöyry)	SE	23390,9	181232	16119,6	13975,0	10928	1279	850,0	77,8	6,1%	1475	18,96	1,15
SWECO AB	SE	39462,5	181233	23194,5	18735,0	15306	1224	1252,0	81,8	6,7%	1515	18,53	1,24
Rejlers	SE	1971,6	181234	1273,4	2365,2	1863	1270	15,4	8,3	0,7%	684	82,69	0,54
Eurocon Consulting AB	SE	235,0	181235	264,9	525,9	235	2238	25,5	108,6	4,9%	1127	10,38	0,50
Hifab Group AB	SE	142,4	181236	144,8	401,7	425	945	9,3	21,8	2,3%	341	15,60	0,36
HiQ	SE	2613,3	181237	966,6	1852,2	1629	1137	151,9	93,3	8,2%	593	6,36	0,52
Projektagemang	SE	295,4	181238	667,1	1223,8	978	1251	56,8	58,1	4,6%	682	11,74	0,55
Etteplan OY	FIN	2143,1	171231	2038,3	2274,7	2802	812	121,5	43,4	5,3%	727,4	16,78	0,90
Multiconsult AS	NOR	1933,7	171231	2135,8	3600,7	2851	1263	85,1	29,9	2,4%	749,1	25,09	0,59
Costain Group Plc	UK	2489,3	181231	4937,7	17568,8	3736	4703	393,7	105,4	2,2%	1321,7	12,54	0,28
RPS Group	UK	4348,6	181231	3562,7	7650,7	5500	1391	356,5	64,8	4,7%	647,8	9,99	0,47
Aukett Swanke Group plc	UK	38,7	180930	44,2	172,6	246	702	-28,2	-114,7	-16,3%	179,8		0,26
Ricardo plc	UK	4483,8	190630	4868,2	4614,0	2828	1632	237,7	84,0	5,2%	1721,4	20,48	1,06
Arcadis	NL	17148,9	181231	9902,9	34480,4	27327	1262	-282,8	-10,3	-0,8%	362,4		0,29
Fugro	NL	7323,4	181231	6474,4	17475,2	10265	1702	-540,8	-52,7	-3,1%	630,7		0,37
Bertrandt AG	D	5693,7	180930	8546,0	10802,1	13229	817	501,9	37,9	4,6%	646,0	17,03	0,79
EDAG Engineering	CH	2506,3	181231	3764,1	7483,2	8641	866	241,8	28,0	3,2%	435,6	15,57	0,50
Alten Group	FR	37024,4	181231	25683,9	24040,9	33700	713	1672,0	49,6	7,0%	762,1	15,36	1,07
Altran Technologies	FR	38077,2	181231	18837,1	30888,4	46693	662	854,6	18,3	2,8%	403,4	22,04	0,61
Assystem S.A.	FR	4980,8	181231	4297,6	4703,6	5608	839	208,6	37,2	4,4%	766,3	20,60	0,91
S II A.A.	FR	5217,3	190331	4307,3	6687,1	8213	814	325,0	39,6	4,9%	524,4	13,25	0,64
Sogclair S.A.	FR	834,3	181231	656,3	1688,7	1685	1002	66,9	39,7	4,0%	389,5	9,81	0,39
AKKA Technologies S.A.	BE	11545,2	181231	9111,4	15943,3	21019	759	531,1	25,3	3,3%	433,5	17,15	0,57
Soditech S.A.	FR	20,2	181231	19,4	56,0	65	862	5,1	78,2	9,1%	299,1	3,82	0,35
Artificial Intelligence Structures (fd INYPSA)	ES	1009,5	181231	1423,5	168,4	127	1326	-14,0	-110,1	-8,3%	11208,4		8,45
SNITT EUROPA							1014		31,54	3,1%	948		0,92
Tetra Tech, inc.	US	45498,3	190930	44709,9	29346,7	20000	1467	1498,5	74,9	5,1%	2235,5	3,16	1,52
Hill International, Inc	US	1660,4	181231	1618,3	4048,6	2664	1520	-289,0	-108,5	-7,1%	607,5		0,40
AECOM Technologies, Inc.	US	64445,4	190930	55863,6	190523,0	86000	2215	-2465,4	-28,7	-1,3%	649,6		0,29
Jacobs Engineering	US	115568,6	190930	114828,2	119842,2	48000	2497	2744,0	57,2	2,3%	2392,3	4,43	0,96
SNC-Lavalin, Inc.	CAN	29994,6	181231	57341,8	70276,9	52435	1340	-9367,2	-178,6	-13,3%	1093,6		0,82
Stantec, Inc.	CAN	28055,4	181231	23798,6	30471,1	22000	1385	1218,5	55,4	4,0%	1081,8	2,75	0,78
WSP Global	CAN	63689,0	181231	43586,1	56251,1	47700	1179	1764,8	37,0	3,1%	913,8	24,70	0,77
SNITT NORDAMERIKA							1796		-17,56	-1,0%	1251		0,79
Cardno Ltd	AU	1433,0	190630	1725,4	8662,0	4482	1933	1421,0	317,0	16,4%	385,0	0,18	0,20
Worley	AU	51389,8	190630	50396,2	45325,4	57831	784	1000,7	17,3	2,2%	871,4	7,64	1,11

I tabellen över de börsnoterade företagen redovisas siffror enligt senaste årsredovisningen, eventuella förvärv efter detta ingår alltså ej. Några företag har avlöstats under året efter förvärv. De är Pöyry (ÄF, nu AFRY), WYG plc (Tetra Tech) och Ansaldo STS (Hitachi Rail).

Valutakurserna i tabellen ovan motsvarar genomsnittliga valutakurserna under januari–oktober 2019

1 NOK = 1,0796 SEK 1 CAD = 7,1131 SEK 1 USD = 9,4443 SEK
1 AUD = 6,5789 SEK 1 EUR = 10,5912 SEK 1 GBP = 12,0030 SEK

Källa: DowJones Factiva

**”RÖRELSE-
MARGINALEN
FÖR DE 200 STÖRSTA
KONCERNERNA
VAR 5,9%.**

kostnader. Än så länge är det få länder som rapporterar om brist på uppdrag som huvudsaklig utmaning i branschen.

Europas största koncerner

De tre A:n i toppen på Europolistan har blivit fem. Altran är fortfarande störst i Europa följt av Alten och Arcadis. Där efter har AKKA Technologies och AE-COM (EMEA-siffror) anslutit. Amerikanska AECOM följs av två andra nordamerikaner; WSP och Jacobs Engineering. De nordamerikanska koncernerna fortsätter att ta större marknadsandelar i Europa. Till exempel förvärvade Tetra Tech brittiska WYG plc med 1 600 medarbetare. Tetra Tech har nu 20 000 medarbetare globalt. De nordiska jättarna står sig väl i konkurrensen och konsolideringstrenden. Bland de 200 största europeiska koncernerna, mätt på antalet anställda, kommer Sweco på åttonde plats följt av AFRY (12), Ramboll (14) och COWI (25).

Världens största

I listan över världens tio största teknik-konsulter har australiensiska Worley (tidigare Worley Parsons Engineering) vuxit och klättrat upp till en andraplats, med 57 831 medarbetare. Störst är fortfarande AECOM, med 86 000 anställda. Fem europeiska koncerner återfinns på listan; Altran, Alten, Arcadis och AKKA Technologies.

Börsnoterade företag

I tabellen över de börsnoterade koncernerna redovisas siffror utifrån boksluten. Eventuella förvärv proformaredovisas inte där. Tre företag har avnoterats under året och har därmed försvunnit från tabellen. De är Pöyry som förvärvades av ÅF i slutet av 2018 (numera AFRY), WYG plc som förvärvades av Tetra Tech och italienska Ansaldo STS som förvärvats av japanska Hitachi Rail.

DAVID CRAMÉR
ANALYTISCH
INNOVATIONSFÖRETAGEN
david.cramer@innovationsforetagen.se

EUROPAS 50 STÖRSTA ARKITEKTGRUPPER

2019	2018	Koncern	Land	Bokslut	Medelantal anställda	(Före- gående)	Om- sättning MEUR
1	2	AEDAS Architects Group *	England	18	1400	1400	
2	1	Foster & Partners Ltd	England	18/19	1317	1423	344,1
3	4	BDP Building Design Partnership	England	18/19	1302	954	142,4
4	3	SWECO Arkitekter (inkl Årstiderne & Tovatt Architects & Planners) *	Sverige	18	1200	1096	174,7
5	6	Ramboll Architects & Urban Planning (förvärvade Henning Larsen Architects, dec-19)	Danmark	18	1072	800	
6	7	ATP Architects Engineers	Österrike	18	813	700	92,6
7	9	Tengbomgruppen	Sverige	18	702	677	64,7
8	8	White Arkitekter AB	Sverige	18	673	680	82,2
9	5	Broadway Malyan Ltd *	England	18	660	821	68,0
10	11	AIA Life Designers*	Frankrike	18	650	600	66,0
11	10	Gmp Architekten von Gerkan, Marg und Partner *	Tyskland	18	594	606	90,7
12	24	Norconsult Arkitektur (inkl Nordic office of architecture & Monarken) *	Norge	18	576	440	79,2
13	13	Grimshaw Architects LLP	England	18/19	564	539	98,6
14	12	IDOM (Architecture)	Spanien	18	550	545	57,0
15	15	LINK Arkitektur (Multiconsult)	Norge	18	496	486	52,3
16	16	Arkitema (COWI)	Danmark	18	493	477	49,8
17	17	HPP Architects	Tyskland	18	445	420	59,8
18	14	Benoy Limited (Architects)	England	18	430	489	69,9
19	23	RKW Architekten & Co, KG *	Tyskland	18	410	350	40,0
20	18	Herzog & de Meuron Architekten AG *	Schweiz	18	400	400	
21	25	Zaha Hadid Architects	England	17/18	363	345	58,0
22	21	Chapman Taylor LLP	England	17/18	356	350	47,1
23	33	Allies and Morrison Architects Ltd *	England	18	355	319	65,3
24	22	HENN Architekten	Tyskland	18	350	350	
25	20	Sheppard Robson *	England	17/18	347	352	36,4
26	27	Barton Willmore Group	England	17/18	341	336	45,9
27	26	Arup associates, architects *	England	17	337	337	
28	29	Stride Treglown Group PLC	England	18	330	319	32,4
29	19	Burckhardt+Partner AG *	Schweiz	18	313	360	88,1
30	31	Heinle, Wischer und Partner *	Tyskland	18	310	310	
31	36	Arkitektfirmaet C.F. Møller	Danmark	18	288	286	38,4
32	47	PE Arkitektur	Sverige	18	278	229	36,7
33	34	O.M.A. Office for Metropolitan Architecture *	Nederländerna	18	276	300	
34	39	Wilmoth & Associés *	Frankrike	18	270	270	33,8
35	37	AFRY, inkl. Gottlieb Paludan, SandellSandberg, Konzept Ark & Design *	Sverige	18	267	278	37,0
36	43	Scott Brownrigg Architects	England	17/18	254	269	25,8
37	32	Purcell Architects	England	18	247	302	
38	42	Aukett Swanke Group plc	England	18	246	246	19,2
39	45	Snohetta Group *	Norge	18	240	240	22,0
40	35	PRP Architects Ltd *	England	17/18	236	292	34,3
41	46	IBI Group Europe *	England	18	235	230	25,4
42	40	Tyréns arkitekter (inkl Pyramiden & AQ arkitekter) *	Sverige	18	230	250	27,4
43	48	BIG / Bjarke Ingels Group *	Danmark	18	222	216	47,7
44	51	Arkitekterna Krook & Tjäder	Sverige	18	215	195	22,9
45	28	INBO Architects/Consultants *	Nederländerna	18	210	330	46,0
46	30	Pascall+Watson	England	18	210	317	40,9
47	44	MVRDV *	Nederländerna	18	203	240	
48		Bureau d'études Greisch *	Belgien	18	203	194	19,5
49	49	UNStudio (Van Berkel En Bos) *	Nederländerna	18	196	210	
50	52	Keppie Design	Skottland	17/18	192	191	

DE 200 STÖRSTA EUROPEISKA ARKITEKT-, TEKNIKKONSULT- OCH INDUSTRIKONSULTKONCERNERNA

2019	2018	Koncern	Verksamhet	Land	Bokslut	Medelantal anställda	(Föregående)	Om-sättning MEUR	Koncernchef/VD
1	1	Altran Technologies	I	Frankrike	18	46 693	33 665	2916,4	Dominique Cerutti
2	2	Alten Group	I	Frankrike	18	33 700	28 000	2269,9	Simon Azoulay
3	3	Arcadis Group	MD	Nederländerna	18	27 327	26 162	3255,6	Greg Steele
4	8	AKKA Technologies S.A	I	Belgien	18	21 019	15 515	1505,3	Maurice Ricci
5	6	AECOM EMEA *	MD	England	18	20 700	15 900	1479,8	Lara Poloni
6	5	WSP Europe (siffror för EMEA)	MD	England	18	19 100	16 500	2922,8	Magnus Meyer
7	4	Jacobs Engineering Europe (inkl SKM) *	Env,Enr	England	18	17 500	19 000	1500,0	Robert S. Duff
8	9	SWECO (5 förvärv under 2019) *	MD	Sverige	18	16 502	14 849	1872,1	Åsa Bergman
9	10	Explo (fd Assystem Technologies) *	MD	Frankrike	18	15 000	14 000	1000,0	
10	7	Mott MacDonald Group	MD	England	18	14 978	14 929	2161,4	Mike Haigh (Executive chair), James Harris (Group Managing Director)
11	12	Egis Group	MD	Frankrike	18	14 850	13 600	1129,9	Nicholas Jachiet
12	19	AFRY, ÅF Pöyry (5 förvärv under 2019) *	MD	Sverige	18	14 694	9 646	1908,9	Jonas Gustavsson
13	11	ARUP Group	MD	England	17/18	13 841	12 806	2085,7	Gregory Hodgkinson (Chairman)
14	14	Rambøll Gruppen (förvärvade Henning Larsen Arch.)	MD	Danmark	18	13 573	12 590	1565,6	Jens-Peter Saul, koncernchef
15	13	Bertrandt AG	I	Tyskland	17/18	13 229	12 970	1019,9	Dietmar Bichler
16	16	Segula Technologies Engineering Group *	I	Frankrike	18	12 000	11 000		Franck Ghrenassia
17	18	Formel D GmbH *	I	Tyskland	18	12 000	10 000		Jürgen Laakmann
18	15	SNC-Lavalin Europe *	MD	England	18	11 500	11 900	1316,9	
19	17	Fugro N.V	CE	Nederländerna	18	10 265	10 044	1650,0	Mark R. F Heine
20	38	Sogeti High Tech *	I	Frankrike	18	8 700	4 145	909,0	Paul Hermelin
21	20	EDAG Group	I	Tyskland	18	8 641	8 404	788,3	Cosimo de Carlo
22	21	SII S.A	I	Frankrike	18/19	8 213	7 566	631,4	Bernard Huvé, Éric Matteucci
23	23	IAV Group	I	Tyskland	18	7 500	6 700	900,0	Ulrich Eichhorn (chairman)
24	24	SYSTRA Group *	MD	Frankrike	18	6 700	6 200	586,2	Pierre Verzat
25	22	COWI Group (inkl. Arkitema)	MD	Danmark	18	6 673	7 104	887,4	Lars-Peter Søbye
26	26	Mace Group (consultancy)	PM	England	18	6 376	5 726	3133,0	Mark Reynolds
27	29	Turner & Townsend Group	PM, QS	England	18/19	6 105	5 209	773,6	Vincent Clancy
28	25	Royal HaskoningDHV	MD	Nederländerna	18	5 818	5 830	598,5	Erik Oostwegel
29	31	Assystem Group S.A	MD	Frankrike	18	5 608	4 832	444,1	Dominique Louis
30	27	Exyte Group (fd M+W Group)	CE/PM	Tyskland	18	5 561	5 569	3531,0	Wolfgang Büchele
31	28	RPS Group Plc	Env	England	18	5 500	5 340	849,8	John Matheson Douglas
32	35	Tractebel Engineering	MD	Belgien	18	5 000	4 500	662,0	Olivier Biancarelli
33	40	Hq Consulting (Agap2)	I	Frankrike	18	5 000	4 000	354,0	Franck Deschodt
34	30	Artelia Group	PM	Frankrike	18	4 900	4 900	550,0	Benoît Clocheret
35	36	Ansaldo STS	I	Italien	18	4 327	4 228	1437,1	Andrew Barr
36	32	Kiwa Group (Inspecta)	CT	Nederländerna	18	4 294	4 173	487,0	Paul Hesselink
37	37	TPF Group	MD	Belgien	18	4 000	4 200	227,2	Thomas Spitaels
38	43	Sigma Group	I	Sverige	18	3 985	3 317	378,3	Dan Olofsson
39	44	Norconsult AS (förvärvat Johnels och Moberg & Bitcon) *	MD	Norge	18	3 819	3 300	4070,2	Per Kristian Jacobsen
40	39	Costain Group Plc	I	England	18	3 736	4 008	1951,6	Alexander John Vaughan
41	41	RINA Group (D'Appolonia)	CT/I	Italien	18	3 700	3 700	443,0	Ugo Salerno
42	93	Worley Parsons (Europe) *	I	England	18	3 700	1 000	1312,5	Alan Gordon
43	34	AYESA	MD	Spanien	18	3 670	4 519	244,3	José Luis Manzanares Abásolo
44	46	Drees & Sommer-Gruppe *	PM	Tyskland	18	3 280	3 200	306,4	Hans Sommer (chairman)
45	47	Antea Group	MD	Nederländerna	18	3 213	3 160	424,0	Gerard Sanderink
46	51	Etteplan Oy	I	Finland	18	3 055	2 802	236,5	Juha Näkki
47	53	Ineco, Ingeniería y Economía del Transporte SA	CE	Spanien	18	2 895	2 531	273,9	Carmen Librero
48	50	Multiconsult (inkl LINK Arkitektur)	MD	Norge	18	2 887	2 851	2974,1	Grete Bergly
49	49	Ricardo Plc	I	England	18/19	2 828	2 852	512,5	Dave Shemmans
50	60	Tyréns (förvärvat VVS-Konsulterna i Skellefteå, feb-19) *	CE, PM	Sverige	18	2 747	2 142	268,7	Johan Dozzi

PM = Project Management, A = Architecture, CE = Civil-/S = Structural Engineering, CT = Certification and testing, Env = Environment, Enr = Energy, E = Electrical, M = Mechanical/HEVAC, I = Industrial, MD = Multi Disciplinary, (*) = jämförbar uppgift saknas/proforma/bedömd

DE 200 STÖRSTA EUROPEISKA ARKITEKT-, TEKNIKKONSULT- OCH INDUSTRIKONSULTKONCERNERNA

2019	2018	Koncern	Verksamhet	Land	Bokslut	Medelantal anställda	(Föregående)	Om-sättning MEUR	Koncernchef/VD
51	52	SETEC Group (Setec TPI)	MD	Frankrike	18	2 700	2 600	300,0	Michel Kahan
52	55	IDOM Group	MD	Spanien	18	2 680	2 499	292,2	Luis Rodriguez
53	54	PM Group (Project Management Group) *	PM, MD	Ireland	18	2 600	2 500	406,0	David Murphy
54	56	TYPSA Group	MD	Spanien	18	2 504	2 450	213,8	Pablo Bueno Tomás
55	59	NIRAS-Gruppen A/S	MD	Danmark	18	2 355	2 206	295,3	Carsten Toft Boesen
56	61	RLE International Gruppe GmbH *	I, PM	Tyskland	18	2 300	2 100	190,0	Ralf Laufenberg
57	58	Sener Group	MD	Spanien	18	2 251	2 241	589,2	Jorge Unda Malcorra
58	65	Rejlers (förvärvat Neste Engineering Solutions & Pondra) *	E,I,CE	Sverige	18	2 222	1 952	263,4	Viktor Svensson
59	42	Stantec Europe *		England	18	2 200	3 500	230,0	
60	62	Semcon AB (förvärvade HAAS Publikationen) *	I	Sverige	18	2 041	2 032	173,9	Markus Granlund
61	64	Dorsch Gruppe *	MD	Tyskland	18	2 000	2 000		Olaf Hoffmann
62	81	Currie & Brown Group	PM	England	18	2 000	1 239		Euan McEwan
63	276	Ingérop S.A	MD	Frankrike	18	1 900	1 700	227,0	Yves Metz
64	48	Capita Real Estate and Infrastructure *	MD	England	18	1 841	2 144	190,4	Dave Spencer
65	66	Gleeds *	PM	England	18	1 800	1 800		Richard Steer
66	97	EPTISA *	MD	Spanien	17	1 800	968	135,0	Luis Villarroya Alonso
67	67	Combitech AB	I	Sverige	18	1 762	1 730	218,5	Hans Torin
68	63	ILF Consulting Engineers	MD	Tyskland	18	1 692	1 541	198,3	Klaus Lässer
69	73	Sogclair SA	I	Frankrike	18	1 685	1 445	159,4	Phillippe Robardey
70	68	Buro Happold	MD	England	17/18	1 672	1 719	218,1	Neil Squibbs
71	45	Tebodin B.V. (Bilfinger) *	MD	Nederländerna	18	1 600	3 200		Niels van Rhenen
72	69	WYG Plc (förvärvat av Tetra Tech)	MD	England	18/19	1 600	1 641	205,9	Douglas McCormick
73	70	Yuksek Proje Uslulararasi AS *	CE	Turkiet	18	1 480	1 481	90,6	Celal Akin (ordf)
74	72	HIQ International AB	I	Sverige	18	1 478	1 449	174,9	Lars Stugemo
75	71	Fichtner Group	Enr, MD	Tyskland	18	1 440	1 479	234,0	Georg Fichtner
76	76	Obermeyer Planen+Beraten GmbH *	MD	Tyskland	18	1 436	1 400	125,0	Karsten Derks, Matthias Braun, Steffen Kretz
77	75	AEDAS Architects Group *	A	England	18	1 400	1 400		Keith Griffiths
78	85	MCA Groupe *	I	Frankrike	18	1 400	1 150	100,0	Pierre Ebenstein
79	77	Italconsult S.p.A *	PM	Italien	18	1 350	1 350		Antonio Bevilacqua
80	74	Foster & Partners Ltd	A	England	18/19	1 317	1 266	344,1	Norman Foster & Matthew Streets
81	99	BDP Building Design Partnership	A	England	18/19	1 302	954	142,4	John McManus
82	79	EMAY International Engineering & Consultancy *	CE,A	Turkiet	18	1 300	1 300		Mehmet Kaba
83	78	Proger SpA *	MD	Italien	18	1 250	1 300	95,0	Umberto Sgambati & Marco Lombardi
84	83	SLR Group (SLR Management)	Env	England	17	1 184	1 184	97,2	Neil Penhall
85	80	Sitowise Oy (fd Sito & Wise Group)	CE, Env, PM	Finland	18	1 153	1 253	130,4	Veikko Lamminen
86	87	Citec Group *	I, Env	Finland	18	1 150	1 142	100,0	Johan Westermarck
87	95	Ekium Group	MD	Frankrike	18	1 150	980	115,0	Philippe Lanoir
88	90	Tauw Group bv *	MD	Nederländerna	18	1 133	1 101	118,0	Annemieke Nijhof
89	86	Asplan Viak koncernen	MD	Norge	18	1 122	1 143	967,7	Elisabeth Heggelund Tørstad
90	96	AREP Groupe	MD	Frankrike	18	1 054	977	117,0	Thierry Chantreaux
91	91	Projektengagemang (förvärvat Mats & Arne Arkitektkontor, jan-19) *	PM	Sverige	18	1 044	1 064	117,7	Per-Arne Gustavsson, tf vd
92	154	Müller-BBM Holding GmbH	MD	Tyskland	18	1 044	1 172	132,1	Norbert Suritsch (CEO), Josef Hobelsberger
93	94	Gruener Ltd. (Gruener-Gruppe AG)	MD	Schweiz	18	1 039	998	134,2	Olivier Aebi
94	98	Witteveen+Bos Consulting Engineers	MD	Nederländerna	18	1 025	977	132,9	Sluis Leeuw, van der Biezen
95	100	Amstein + Walthert AG *	E,M	Schweiz	18	960	900		Christian Appert
96	106	Hoare Lea & Partners *	E,M,Enr	England	17/18	939	883	109,5	
97	82	Waterman Group plc (CTI Engineering, Japan)	MD	England	18	927	1 223	125,9	Nick Taylor
98	88	Movares Group BV *	CE,E	Nederländerna	18	925	1 140	127,9	Frits Immers
99	89	RSK Group	Env	England	17/18	925	1 131	195,3	Alan Ryder
100	102	Elomatic Group Oy	I,MD	Finland	18	900	869	85,0	Patrik Rautaheimo
101	105	Granlund group	E,M	Finland	18	895	808	81,4	Pekka Metsi
102	112	ATP Architects Engineers	A,CE,E,M	Österrike	18	813	700	92,6	Christoph M. Achammer
103	92	FERCHAU Aviation *	I	Tyskland	18	800	1 000	70,0	Martin Sauerschnig

2019	2018	Koncern	Verksamhet	Land	Bokslut	Medelantal anställda	(Föregående)	Om-sättning MEUR	Koncernchef/VD
104	211	Dps Engineering *	MD	Ireland	18	800	767	175,0	Frank Keogh
105	84	Safège Consulting Engineers (Suez group)	Env,S,CE	Frankrike	18	761	1 150	111,1	Annelise Avril
106	107	Cundall Johnston & Partners LLP	CE,S,Env	England	17/18	746	690	80,4	David Dryden
107	108	FCG Finnish Consulting Group	MD	Finland	18	734	743	85,1	Mari Puoskari
108	109	Gauß Gruppe *	MD	Tyskland	17	730	730	72,0	Gerhard H. Gauß
109	120	ÚJV Řez, a. s.	Enr,I	Tjeckien	18	730	643	59,9	Karel Křížek
110	122	Emch + Berger Gruppe *	MD	Schweiz	18	725	640	91,4	Martin Scherer
111	123	A-Insinööri Group	S, CE, PM	Finland	18	720	636	69,4	Jyrki Keinänen
112	118	Tengbomgruppen (förvärvat Werket arkitekter)	A	Sverige	18	702	680	64,7	Erika Rönquist Hoh, tf vd
113	110	Peter Brett Associates (Stantec) *	MD	England	18	701	640	39,7	Paul Reilly
114	111	GOPA-Consultants Group *	PM,I,Env	Tyskland	18	700	700		Berthold Averweg
115	121	IV-Groep b.v.	MD	Nederländerna	18	700	642	100,0	Rob van de Waal
116	130	Basler & Hofmann AG *	MD	Schweiz	18	700	600		Dominik Courtin & Jürg Büchler
117	119	INROS LACKNER	MD	Tyskland	18	680	662	55,0	Uwe Lemcke
118	104	Golder Associates Europe *	Env,CE, PM,Enr	England	18	675	816	58,5	Anna-Lena Öberg-Högsta
119	117	White ArkitekterAB	A,PM, Env	Sverige	18	673	680	82,2	Alexandra Hagen
120	113	CSD Group	Env, PM, CE, S, E	Schweiz	18	669	623	81,7	Jean-Pascal Gendre
121	115	MOE A/S	MD	Danmark	18	666	693	88,8	Christian Listov-Saabye
122	103	Broadway Malyan Ltd *	A	England	18	660	821	38,3	Gary Whittle
123	114	ABMI-groupe S.A *	I	Frankrike	18	650	700	46,0	Philippe Chatron
124	129	AIA Life Designers*	CE,A	Frankrike	18	650	600	66,0	Christian Bougeard
125	140	Knightec (förvärvat Dewire, jan-19) *	I	Sverige	18	634	503	55,5	Dimitris Gioulekas
126	124	BG Bonnard & Gardel Groupe SA (BG Consulting Engineers)	MD	Schweiz	18	633	635	86,9	Pierre Epars
127	127	HPC AG	Env,PM,CE	Tyskland	18	627	607	67,0	Josef Klein-Reesink, Andreas Kopton
128	101	Neste Engineering Solutions	I	Finland	18	617	886	152,0	Patrick von Essen
129	137	Pell Frischmann Group	MD	England	18	600	575	64,6	Iain Bisset
130	128	Gmp Architekten von Gerkan, Marg und Partner *	A	Tyskland	18	594	606	90,7	Meinhard von Gerkan, Volkwin Marg (founding partners) & Nienhoff, Goetze, Schütz, Wei (partners)
131	116	GHESA Ingeniería y Tecnología	CE,Env,Enr	Spanien	18	588	612	59,6	Javier Perea
132	135	JBA Group Limited	CE, Env	England	17/18	586	534	47,2	Andrew Gubbin (JBA Consulting)
133	131	Ridge And Partners Llp	CE,A	England	18	577	536	80,0	Adrian O'Hickey
134	134	Grimshaw Architects Llp	A	England	18/19	564	539	98,6	Jolyon Brewis
135	125	CDM Smith Europe GmbH *	CE, Env	Tyskland	18	563	620	57,0	Andreas Roth
136		Technia (AddNode Group)	I	Sverige	18	555	508	106,9	Jonas Gejer
137	136	Krebs und Kiefer Beratende Ingenieure	CE,S, PM	Tyskland	18	550	532	52,0	Jan Akkermann
138	141	Deerns Groep BV	E, M, PM, I	Nederländerna	18	500	500	50,0	Jan Karel Mak
139	142	Fairhurst *	MD	England	18	500	500		Robert McCracken
140	143	EBP Ernst Basler & Partner Ltd *	MD	Schweiz	18	500	500		Daniel Schläpfer
141	146	Clafis Engineering *	I	Nederländerna	18	500	450		Lambert Jonker
142	148	Structorgruppen	CE,PM	Sverige	18	480	450	69,9	Fladvad, Hulthén, Texte
143	162	PBR Planungsbüro Rohling AG *	MD	Tyskland	18	476	385	35,0	Heinrich Eustrup
144		Alte Oy (förvärvat TSS Group)	E	Finland	18	463	410	30,8	Juha Pekka Sillanpää
145	153	Bengt Dahlgren AB	M,Enr	Sverige	18	451	419	56,1	ingen koncernchef
146	147	Rapp Gruppe	MD	Schweiz	18	450	450		Markus Widmer
147	159	Holinger Group	CE	Schweiz	18	448	396	47,2	Peter Rudin
148	152	HPP Hentrich-Petschnigg & Partner (HPP Architects)	A	Tyskland	18	445	420	59,8	Joachim H. Faust, Gerhard G. Feldmeyer
149	182	SALFO & Associates SA		Grekland	18	441	420	24,2	Ioannis Foteinos
150	149	Steer Davies Gleave Ltd	CE	England	18/19	439	437	71,9	Hugh Jones
151	145	Wardell Armstrong LLP *	MD	England	18/19	433	452	44,5	Keith Mitchell

PM = Project Management, A = Architecture, CE = Civil-/S = Structural Engineering, CT = Certification and testing, Env = Environment, Enr = Energy, E = Electrical, M = Mechanical/HEVAC, I = Industrial, MD = Multi Disciplinary, (*) = jämförbar uppgift saknas/proforma/bedömd

DE 200 STÖRSTA EUROPEISKA ARKITEKT-, TEKNIKKONSULT- OCH INDUSTRIKKONSULTKONCERNERNA

2019	2018	Koncern	Verksamhet	Land	Bokslut	Medel- antal anställda	(Före- gående)	Om- sättning MEUR	Koncernchef/VD
152	144	Benoy Limited (Architects)	A	England	18	430	489	69,9	"Graham Cartledge
153	138	PCG-Profabril Consulplano Group	MD	Portugal	18	429	527	36,0	Ilidio de Ayala Seródio
154	150	Assmann Beraten + Planen GmbH *	MD	Tyskland	17	429	429	31,5	Peter Warnecke, Martin Fecke
155	151	Pick Everard Ltd *	MD	England	17	425	425		Duncan Green
156	132	Acciona Ingenieria Sa	I	Spanien	18	420	435	30,7	José Manuel Entrecanales
157	160	Curtins Group	CE,PM	England	18	420	389	43,3	Rob Melling
158	172	RKW Architektur +	A	Tyskland	18	410	350	40,0	Schmoll, Ringel, Klatte, Pfeifer, Possinke, Hein, Jansen, Liebig
159	155	Amberg Group *	CE,S,PM	Schweiz	18	400	400		Felix Amberg
160	157	Aveco de Bondt BV *	CE	Nederländerna	18	400	400		Gerald Paalman
161	158	Herzog & de Meuron Architekten AG *	A	Schweiz	18	400	400		Pierre de Meuron; Jacques Herzog
162	171	HaCon *	I,CE	Tyskland	18	400	350	43,9	Michael Frankenberg
163	164	Björking AB	CE,M	Sverige	18	393	367	38,1	Anders Wärefors
164	207	NET Engineering International S.p.A	MD	Italien	18	385	260	40,0	Stefano Susani
165	163	BAC Engineering Consultancy Group	MD	Spanien	18	382	370	22,0	Joan Franco Poblet
166	126	Vössing Ingenieure	MD	Tyskland	18	368	611	55,3	Rudolf Vienenkötter, Heiko Borchardt
167	161	Insta Automation Oy	I	Finland	18	368	387	59,4	Timo Lehtinen
168	173	Zaha Hadid Architects	A	England	17/18	363	348	58,0	Zaha Hadid, Patrik Schumacher
169	139	Prointec S.A	MD	Spanien	18	361	508	36,7	Jordi Dagá Sancho
170	174	Planungsgruppe M+M AG , PGMM *	E,M,PM, Enr	Tyskland	18	357	345	37,0	Hermann Ott
171	175	Efla hf	MD	Island	18	357	339	50,2	Guðmundur Þorbjörnsson
172	168	Chapman Taylor LLP	A	England	17/18	356	350	47,1	Chris Lanksbury
173	187	Allies & Morrison Architects Ltd *	A	England	18/19	355	319	65,3	Bob Allies
174	156	Hill International Europe *	CE,PM	England	18	350	400	49,1	
175	166	ABT Holding BV *	MD	Nederländerna	17	350	357		Gerard Doos, Rudi Roijackers
176	169	HENN Architekten *	A	Tyskland	18	350	350		Gunter Henn (CEO), Martin Henn, Stefan Sinning, Frank Hoffmeister
177	180	IPROconsult GmbH *	CE, Env, A	Tyskland	18	350	319		Lutz Junge
178	195	Protacon group Oy *	I,E,PM	Finland	18	350	286	39,5	Timo Akselin
179	217	Schroeder & Associés	MD	Luxemburg	18	350	250	35,0	Thierry Flies
180	235	Devport AB	I	Sverige	18	349	224	31,6	Nils Malmros
181	167	Sheppard Robson *	A	England	17/18	347	352	36,4	Andrew German
182	189	Vahnen Group Oy	CE	Finland	18	344	296	32,4	Risto Rätty
183	176	Barton Willmore Group	A,PM	England	17/18	341	336	45,9	Stephen Toole
184	185	GPO Group (GPO Ingenieria, S.A.)	MD	Spanien	18	337	303	21,5	Xavier Montobbio
185	179	Stride Treglown Group PLC	A	England	18	330	319	32,4	David Hunter
186	165	Burckhardt+Partner AG	A	Schweiz	18	313	303	88,1	Samuel Schultze
187	184	Heinle, Wischer und Partner	A,PM	Tyskland	18	310	280		T. Behnke, H. Chef-Hendriks, A. Gyalokay, T. Heinle, M. Kill, J. Krauß, C. Pelzeter, E. Schultz
188		Tony Gee and Partners LLP	CE,I	England	18	306	281	44,9	Chris Young
189	178	Verkís hf	MD	Island	18	303	322	39,2	Sveinn Ingi Ólafsson
190	203	Dansk Ingeniørservice A/S *	I	Danmark	18	302	270	54,0	Michael Gadeberg
191	212	Lombardi Group *	CE,PM	Schweiz	18	300	250		Roger Bremen
192	214	Pini Swiss Engineers SA *	CE	Schweiz	18	300	250		Carsten Bopp
193	282	IVL Svenska Miljöinstitutet	Env,Enr	Sverige	18	300	285	33,3	Tord Svedberg
194	193	DOLSAR Engineering Inc. Co.	PM, CE, Env, E, M, MD	Turkiet	18	298	286	15,6	H. İrfan Aker
195	183	Hifab Group	PM	Sverige	18	295	312	37,9	Patrik Schelin
196	200	O'Connor Sutton Cronin	MD	Ireland	18	295	280	25,5	Tony Horan
197	191	Mannvit hf.	MD	Island	18	293	292	38,2	Örn Guðmundsson
198	194	Arkitektfirmaet C.F.Møller	A	Danmark	18	288	286	38,4	Lone Bendorff
199	205	Mitta Oy	CE	Finland	18	287	268	24,9	Jari Lappi
200	215	Sophia Conseil *	I	Frankrike	18	281	250	19,0	Vincent David

PM = Project Management, A = Architecture, CE = Civil-/S = Structural Engineering, CT = Certification and testing, Env = Environment, Enr = Energy, E = Electrical, M = Mechanical/HEVAC, I = Industrial, MD = Multi Disciplinary, (*) = jämförbar uppgift saknas/proforma/bedömd

VÅRA MEDLEMMAR SKAPAR ETT BÄTTRE SAMHÄLLE

– INNOVATIV DESIGN FÖR SMARTA SAMHÄLLEN

Innovationsföretagen vill främja innovationskraft, hållbarhet, långsiktig lönsamhet och moderna arbetsvillkor i medlemsföretagen.

Med 720 medlemsföretag, som tillsammans har cirka 39 000 anställda, representerar Innovationsföretagen drygt hälften av branschens resurser.

Innovationsföretagen är en del av Almega, Sveriges ledande organisation för tjänsteföretag och den största förbundsgruppen inom Svenskt Näringsliv.

Innovationsföretagen är medlem i de internationella teknikonsultorganisationerna FIDIC och EFCA och den europeiska arkitektorganisationen ACE.

Arkitekt-, teknikonsult- och industrikonsultföretagen
Svensk, nordisk och internationell kartläggning

I SAMARBETE MED

Foreningen af Rådgivende Ingeniører, Danmark

Rådgivende Ingeniørers Forening, Norge

Arkitektbedriftene, Norge

Felag ráðgjafarverkfræðinga, Island

Samtök arkitektastofa, SAMARK, Island

Suunnittelu- ja konsultointiyritykset SKOL ry, Finland

ATL – Arkkitehtitoimistojen liitto

Innovationsföretagen

• **almega**

INNOVATIV DESIGN FÖR SMARTA SAMHÄLLEN

innovationsforetagen.se